

BIBLIOTECA
DO
Liceu Dr José Falcão

N.º geral

Est. 9

Tab.º 7

N.º 23

COIMBRA

de Santa Cruz de Cometa

Tabula huius libri.

De aere.	Cap. 1.	Citrulli.	xxx.
De exercicio.	cap. ij.	Cerasis.	xxxj.
De somno ⁊ vigilia.	iiij.	Cicere.	xxxij.
Purgatione.	iiij.	Caulibus.	xxxij.
Cibo ⁊ potu.	v.	Caseo.	xxxiiij.
Amigdola.	vj.	Carnibus.	xxxv.
Auellana.	vij.	D	
Anido.	viiij.	Dactilo.	xxxvj.
Aneto.	ix.	E	
Atriplice.	x.	Endiuiā.	xxxvij.
Acetosa.	xj.	Eruca.	xxxviij.
Acumina.	xij.	Enula.	xxxix.
aniso.	xiiij.	F	
Agresta.	xiiij.	Ficibus.	xl.
Aceto.	xv.	Fungis.	xlj.
Aquis.	xvj.	Farre.	xlj.
Aromatibus.	xvij.	Fabis.	xlj.
B		Faseolis.	xlviij.
Basilico.	xviiij.	Feniculo.	xlviij.
Boragine.	xix.	G	
Buglossa.	xx.	Grano pini.	xlviij.
Bleta.	xxj.	Granato.	xlviij.
Butiro.	xxij.	H	
C		Holeribus.	xlviij.
Citro.	xxiiij.	I	
Citonio.	xxiiij.	Juuba.	xlviij.
Castaneis.	xxv.	L	
Crisomula.	xxvj.	Lactuca.	xlviij.
Cappari.	xxvij.	Lupino.	xlviij.
Cucurbita.	xxviiij.	Lentibus.	xlviij.
Cucumere.	xxix.	Lacte.	liij.

Melonibus.	liiij	Spinacia.	lxxij.
Moro.	lv.	Senationibus.	lxxij.
Mora.	lvj.	Sparago.	lxxiiij.
Menta.	lvij.	Simapi.	lxxv.
Maciano.	lvij.	Se. canapis.	lxxvj.
Maiozana.	lix.	Sale.	lxxvij.
Melle.	lx.	Simula.	lxxviiij.
	A	Salvia.	lxxix.
Auce.	lxj.		L
Aespila.	lxij.	Trilis.	lxx.
Aasturcio.	lxiiij.	Tuberibus.	lxxj.
	O		U
Oliuis.	lxiiij.	Uis.	lxxj.
Oleo.	lxx.	Uuapassa.	lxxij.
Ordeo.	lxxj.	Uino.	lxxiiij.
Ouis.	lxxvij.		S
	P	zuccaro.	lxxv.
Persicis.	lxxviiij.	Anime passionibus.	lxxvj.
Prunis.	lxxix.		
Piris.	lxxx.		
Portulaca.	lxxxj.	U Labula super	
Petrofillino.	lxxxij.	boc opusculo. fi	
Pomis malis.	lxxxiiij.	nit feliciter.	
Pastina.	lxxxiiij.		
Piscibus.	lxxxv.		
Pane.	lxxxvj.		
	R		
Rigo.	lxxxvij.		
Robilio.	lxxxviiij.		
Rapa.	lxxxix.		
Ruta.	lxxx.		
Rozemarino.	lxxxj.		
	S		

Incipit libellus de conseruatione sanitatis. secundum ordinem Alphabeti distinctus. Per eximium doctorem magistrum Benedictum compositus.

De Aere. Capitulum primum.

Immo decet studio emergentes morborum insidias deprimi. Ut propria temperie et proportionali harmonia sanitas conseruetur. quod nihil preter animorum virtutes melius aut optabilius humano generi a natura tributum est. Nec ipsi animorum actus aut potentie absque corporis sanitate perfici possunt. Frustra etenim egrotante corpore ad virtutum aut scientiarum gymnasia conaremur. Sed illorum maxime attendenda est sospitas. qui non solum sibi. sed gregi populorum viuunt. Hinc est beatissime pater. quod digniori solertia ad vestre sanitatis conseruationem. operam dare decet. quod omnipotentis auxilio infrascriptis regulis assequeris. (Studendo primo pro frequentatione habitatione quantum facultas adierit puriorem et salubriorem aerem in prouincia vestre gubernationis eligere. quod non solum ad sanitatis conseruationem sed ad intellectus et rationis perfectionem cedit. Antiquorum quidem ostendit auctoritas et experimentum comprobatur quod impurus et grossus aer non solum corpus. sed intellectum ingeniumque hebetat. et rubigine quadam fere singulas animales virtutes obtundit. Ideo refutandus est clausus et non euentatus aer. et habitatio profundarum. vallium et locorum ubi est propinquitas aquarum lacunarum dormientium. et cenosarum paludium. Licet enim philosophie demonstratur impossibile esse purum aerem aut aliquod elementorum simplicium putrefieri. Tamen si terrestribus et aqueis vaporibus sit admixtus. fit grassior et impurius. et redditur putrescibilis. et tanto nocibilior existit quanto deterior est materia unde fit euaporatio. Immo in tantum aliquando ex quibusdam

accus purior

accus

2

mineralibus aquis. et terris venenosis inficitur. ut aues desuper
volantes. quadrupedia. et homines transeuntes illico interficiat
Nec mirum quia ad cor subito attingit inspiratus aer. quod cum
sit nostre vite fons et singularum virtutum origo suscepta vene-
nosa infectione interijt. Eligatur igitur omni tempore purus aer
et in diuersam animi partem in suis qualitatibus temperatus.
Estate quidem habitetur locus puri et clari euentati et subtilis ae-
ris. ad temperatam frigiditatem declinantis. detecti etiam ver-
sus orientem et septentrionem. qui non tarde calefit dum sol ori-
tur. et cito infrigidatur dum occidit. Frigidiori vero tempore pos-
sunt habitari loca frigidiora. non tante euentationis. montibus
a borea et septentrionali aere defensata. ad temperatam calidita-
tem declinantia. Quod si oportunitate gubernationis vestre con-
tigerit ad aliquam terrarum pestilentis aeris vos transferre. ca-
uenda est habitatio loci multe euentationis. quoniam ibidem p-
anhelitum et poros venarum pulsatilem fit facilior in corde vene-
nosa impressio. Immo eligenda est domus clausurarum mansio-
num. que primo per diem ante rectificetur cum accensione ignis
in medio salarum. et vestre camere. ex lignis iuniperi. aut quer-
cus aut myrti. aut cypressi. aut vitium. et cum fumigationibus
thuris et modico myrre. aut alijs ab auctoribus in eandem ma-
teriam ordinatis. Extincto tandem igne et mundatis bene man-
sionibus. si estas fuerit aut autumnus aspergantur ex herbis re-
centibus. non multarum humiditatum et aquaticarum. sed ex fo-
lijs cannarum viridum. salicis. vitium. aut myrti. aut similium.
irrozatis cum aqua frigida et aceto. obseruando alias regulas ne-
cessarias. a pestiferi aeris nocumento preseruantes. Etiam stan-
te optimo aere in prouincia dum terras gubernationis vestre vi-
sitare contigerit. bonum est ut per diem ante rectificetur aer ve-
stre habitationis. ex accensione predictorum lignorum suffumiga-
tione. foliorumque sparsione. et predictorum rerum irrogatione.
Nam aer non habitati palacij qui diu clausus stetit. potuit faci-
liter aliquarum malarum qualitatum et putridarum affectionum

Eligatur

3

suscipere. quas melius est ante vestrum accessum rectificare.
Ignis quidem & maxime odoriferis et lignis omnium putredinuz
& qualitatum aeris est rectificator bonus. Omnes igitur aeris di-
stemperantie fugiende sunt. quia cum aer sit nostre vite necessa-
rius. & principaliter vt sua inspiratione pulmone flabellante cor-
dis calorem refrigeret & euentet. ne ad igneitatē perueniat. & vt
sua inspiratione a fumosis & capinosis vaporibus cor mundificet
& expurget feliciter ad illam distemperantiam cor induceret. aut
membra alia ad que per poros ingreditur ad quam distempera-
tus existeret. Et presertim fugienda sunt caumata & rabiosi calo-
res estiuū. quia corpora resoluunt. digestionē & appetitum cuz an-
xietate debilitant. innatum calorem exaltare faciunt. & humores
ad putrefactionem preparant. Et venti quidem meridionales si-
milia fere accidentia euenire faciunt. & cum hoc caput grauant.
atq; auditum obtundunt. Ideo ab eorum expositione cauendum
est. Et propter hoc antiqui estate preceperunt loca recentia habi-
tari. aut palatia que versus boream & septentrionalem regionem
amplas & apertas fenestras habeant. vt libere habitanda domus
septentrionali aere inspiretur. Ab intentissima etiam aeris frigi-
ditate caueri decet. Nam licet remissum frigus digestionem for-
tiorē efficiat. & naturalem calorem ad interiora vniendo vigo-
ret. attamen dum intensum est & proprie flante borea naturalem
calorem mortificat. dolores neruorum. tussis. catarrhos. pectoris at-
q; vesice passiones inducit. Tunc quidez precipitur bene clausas
habitari mansiones. ignis accensione calefactas. & corpus cū den-
sis vestimētis & pelliferis a tali alteratione tueri. dūq; ignis vsuz
oportunū faceret cauendū est a niriā calefactione superflua. Di-
ligenti igitur attentione cauenduz est si temporibus frigidis con-
tingeret dormire vel habitare in camera aut mansione testudino-
sa & vndiq; intranspirabiliter obserata. ne permittatur ignis car-
bonum intus accendi. quoniam temporibus nostris aliqui fumo
& venenosis carbonum vaporibus in locis prohibite transpirationis
perire. & plurimi propter celerem succursuz mortis periculum

ignis

disperantia
aeris fugi
md

Venti meridi-
onales

antiq

frigus

quod qm
amidit mybi

euasere. Contingit dum essem Perusij. quidā scolares mei me ad
eorū socium celeriter conduxerunt. quem absq; sensu 7 loquela dī
miserant ob id q̄ intestudinosa sui studij mansionē ignem carbo
num habuerat. qui in aere euentato fricationibus extremorum 7
odoribus cerebrum confortantibus illico sensum 7 loquelam recu
peranti. Eadez hyeme apud carcerem officij mercantiaz Floren
tie oēs carcerati iam soporati periissent. nisi vnus illoz minus a
venenoso fumo lesus ppter esse iuxta carceris ostiū. miserabili cla
more auxiliuz inuocasset. Qd si oportunitas ad necessitatē ignis
carbonum induceret. aperiende sunt fenestre frequenter aut osti
uz. vt venenosi fumi valeāt expirare. Nam vitrum qd ex consuetu
dine inter carbones imponit parum prodest.

De exercitio 7 quiete supflua 7 ociosa marie euitanda.

Cap. ij.

Quoniam tpatum exercitium ad sanitatis conseruatōez
singulare auxilium prestat. Ideo superflua 7 ociosa qui
es veluti sanitatis inimica euitetur. Sicut rubigine ferruz consu
mitur. sic ocio humanū corpus marcescit. Ipso nanq; naturalis ca
loz obtundit. spiritus ingrossantur. 7 supfluitatum resolutio im
peditur. qd etiam humoruz putredinem preparat. bonas comple
xiones permutat. 7 ad varias egritudines viaz prestat. a quibus
per ordinatum exercitiū preseruamur. Ipsum etem multis a mor
bis humana preseruat corpa. superfluitates cuiuslibz digestionis
aut insensibiliter resoluit. aut expulsionī habiliores facit. Qua p
pter ab assumptione medicinaz solutiuaruz que vt plurimum ve
nenositate participant. 7 corpus indeterant. nos excusat. Prohibz
materias ad repletionem aggregari. calorem innatum viuificat.
digestionem preparat. membra ad nutrimenti susceptionem ha
biliora facit 7 omnibus membris in suis operibus agilitatem pre
stat. Studendum est igitur ad vsum laudabilis exercitij. quod
nunq; fieri debet inanito 7 famelico multum corpore. neq; de pro
pinquo nimia crapula repleto. sed respectu cibi ad inferiora descē

sio celebrata ima primum digestionem secunda que fit varias com-
plexiones et varias ciborum qualitates diuersimode prolongan-
tur. Condecens est igitur exercitij celebratio. dum propinqua futu-
ri cibi hora adueniet. Primo tamen experiendo ut corpus ab ege-
stionibus et vrinali superfluitate mundetur. Illa quidem exerci-
tia iuxta Galieni doctrinam in libello de parua spera. eligenda
sunt. que non solum corpora laborare faciunt. sed letam animam
reddere possunt. Multi ut inquit liberati sunt ab egritudinibus
gausi solum. multi vero capti fuerunt tristati. Ibidem Galienus
laudat inter cetera electa exercitia. temperatum ludum parue pile.
non ut illum honestati Beatissime pater vestre congruum sit
describitur. sed ut nota illius bonitate innotescat. quale exerciti-
um eligere valeas. et ad quid se possit extendere religionis hone-
stas. Illud exercitium laudabilius existit. vbi est singulorum me-
briorum proportionalis labor. Non enim omnia membra tantun-
dem laborare decet. In ludo quidem parue pile omnia exercen-
tur membra. et in eorum labore est iusticialis proportio. Nam ti-
bie et brachia magis laborant. Caput autem. dorsus. pulmo. torax
lumbi. et mens etiam solatiose eorum naturalem exigentiam mo-
uentur. Ideo scriptorum labor ab omnibus blasphematur. quia
mens solum et brachia laborant. et sic tantum a bonitate exercitij
ars deficit quantum laborem inter cetera membra minus eque
distribuit. Iuxta ergo predictum modum ut possibilitas aderit
decet venationem. ambulationem. equitationem. et exercitorum
quodlibet obseruare. Sistendum est ab exercitio dum nimis ex la-
bore frequentatur anhelitus. et dum tediosa incipit fatigatio. vel
dum notabiliter membra supercalefieri contingit. Perseuerari ta-
men potest exercitium vsque ad lassitudinem exclusiue. quod si tunc
sudor fuerit. bonum est in camera clausa in loco pannos calidos
sudore madefactos ante corporis in frigidationem erui. et binda
subtili leuiter fricari. et a superfluitatibus sudoralibus abstergi. et
illico pannis lineis recentibus reuestiri. prius tamen calefactis. si
tempus adesset frigiditas. Caneatur quantum possibile est superfluum

galen

Ludo parue pile

R

Scriptorum labor

L

labor. Nec te iuuentus aut corporis robur decipiat. vt sanitatem negligas. Tunc quippe de sanitate auaros esse decet. dum multum sanitatis habemus. Nam tarde ad auariciam sanitatis incurrimus dum senescimus aut egrotamus. Quod si emergenti conditione prouincie vt armatus. aut inermis velut solet. aut apud venationem fatigari. contingat. Cauendum est ne quies post laborem fortem in loco minus euentato et a ventorum aeris distillatione et expositione. Nam tunc facillime in complexione vestra et maxime rarefactis poris ad interiora corporis penetraret aeris distillatio quod aduersarum egritudinum dispositionem induceret. **P**ectinare insuper. et leuiter panno caput fricare singulis diebus post resurrectionem demane. et semel ipsum abluere in septimana. ieiunio stomacho. et cutem capitis et capillos terfos habere. bonum est. Cerebrum enim a caliginosis et superfluis vaporibus depurat. et solertiozem mentem facit. **P**edes preterea abluere semel in septimana de sero. aut ante cenam aut in hora accubitus. dum contingit ex ieiunio non cenare. aut de mane capitis fabricatione ex vino decoctionis rosmarini. saluie. cyperi. et similium in hieme. et in estate frequentius eisdem horis aqua tepida decoctionis rosarum foliorum myrti et similium. bonum erit. Tranquilliozem enim somnum prestat. caput et membra sensuum exonerat. ascensuros etiam fumos ad inferiora diuertit. et superiora depurat. **A** balneatione autem aquarum sulphuriarum et mineralium nisi aliqua impellat emergens passio. cauendum est. Sanis quidem nocet. virtutes membrorum principalium et appetitum debilitando. Quod si ab lutionis causa has aquas aut marinas intrare contigerit. caueat ab infusione capitis. et statim facta ab lutione antea quam cutis ruborem accipiat. creat aquam. **C**auetur etiam a balneatione aque actualiter frigide. quod si propter sudorum vestigia. aut cutis superfluitates quandoque balneari libuerit. si in estate fuerit. sit tina cum aqua tepida. vbi parum perbullierint rose. myrtus. capillus veneris. et similia. In hyeme vero bonum est ingredi stugas non tamen multum supercalefactas. et facta ab lutione. et leui ab-

pectinare

pedes abluere

sterfione attendatur ad bonam pannorum cooperturam. ne tunc
ad membra attingeret aeris frigiditas. Attendendum insuper est
q̄ stube in pestilenti tempore prohibentur. tum q̄ facilius fit hu-
morum ebullitio. tum quia venenum socijs in mansionibus testu-
dinosis & maxime corporibus nudis & supercalectis facillime cō-
municatur. ex vno enim infecto anhelitu omnibus socijs posset
fieri contagium. q̄ quem immundus expirat aerem illico inspira-
re necesse est. Nec balneatio subito post laborem esse d̄z. sed requi-
rit horam. & stomachum nec inanitum nec repletum. sicut de exer-
cicio dictū est nisi de illo cuius intenderet impugnatio. que & me-
dici precipiunt balneare subito post cibum. Balneum em̄ ieiunius
& famelicus macrefacit & ericcat. si in eo multum moretur Saturū
durante saturitate impugnat. sed cauere debet ille qui impingua-
tionem querit a facili euentu opilationum. ex balneo insaturitate
q̄ sunt multarum egritudinuz productiue.

De somno & vigilia.

Capit. iij.

Sicut oportunum est ad sanitatis conseruationem motus
bus & exercitio quietez proportionalem fieri. sic vigilijs
somnia proportionari decet. Multum etenim quieti somnus & vi-
gilia motui similis existit. licet insit homi vigilia alternatim aut
somnia. Creauit tñ euz altissimus ad vigilandum potius q̄ ad
dormiendum ex bonis quidem humani generis finibus est opera-
tio. nec ad operam studet nisi vigil. Ideo phi vigiliam esse dixerunt
dispositionem viuētis. in qua naturalis calor ad exteriora
expanditur. & animales spiritus ad instrumenta sensus & motus
effunduntur. vt eis ad operationes vtant. nec diu vigilare possu-
mus. nec ad operationes post longas vigilias apti sumus. Qua-
ppter a superfluis vigilijs summo studio canendus est. Ipse em̄
dus superflue sunt virtutem p̄sternunt. digestionez faciunt dimi-
nutaz naturalē calorem & spiritus resoluūt. visum debilitant. cere-
brū ericcant. rationez p̄miscēt. corpus arefaciunt. & ad diuersas

phi & vigilia

egritudines ipsum preparant. Ideo per oportune fuit somni inter-
uentio. Temperatus etenim somnus restaurat spiritus in vigili-
is resolutos. calorem vigorat innatum. laxitudinem ex laboribus
et vigilijs inductam remouet. et omnes naturales operationes for-
tiores efficit. sicut narrat Aristoteles in libello de somno et vigilia
Opus nutritiue virtutis dormiendo potius quam vigilando perfici-
tur. Ideo antiqui copiosius cenabant quam pranderent. quia cene pro-
pinquior est nox in qua propter somnum perfectior celebratur dige-
stio. A nimio insuper somno cauere oportunus est. quoniam dum super-
fluit. corpus grauat. virtutes motiuas. et sensitiuas obtundit. ap-
petitum deijcit. capitis grauedinem inducit. tandem ad egritu-
dines frigidam et catarrhales preparat non quod somnus meliorem di-
gestionem non faciat. sed superfluitatum resolutionem prohibet. Et vi-
gilia meliorem quam somnus appetitum inducit non quod meliorem di-
gestionem efficiat. sed quod superfluitates resoluit et virtuti expulsi-
ue auxiliu[m] prestat. Omnes fere superfluitatum euacuationes som-
nus retinet. nisi quod aliquando sudores puocat. Ideo attentione dignum
est ut medici concilium postuletur. Si contingit Sanctitate[m] ve-
stram in somno absque manifesta causa sudare. Nam tunc. aut
corpus cibum ultra quam oporteat suscipit que[m] tollerare nequid aut
euacuatione indiget. ne in futuram egritudinem. preparetur. Ad
sanitatem igitur conseruandam somnus vigilijs subordinandus
est. Proportionalis etenim somni quantitas est inter tertiis et quar-
tam nostri temporis partem. Complexioni tamen tue satis est sex aut
septem dormire et octo et septem in qualibet die naturali vigilare. Ca-
ueatur a subito somno post cibum. quia stomachum et caput grauat
catarrhos multiplicat. reuolutiones de latere in latus frequentat.
somnia profunditas interrumpitur. et digestio impeditur. Bonum
est igitur illico post cibi assumptionem non capite aut dorso incli-
nato. sed fere rectus sedere. aut stare. aut absque labore lentissime
ambulare. quousque prima digestio celebretur. et de stomacho ad
ventrem cibus descendat. ita quod inter cibum et somnum duarum ho-
rarum distantia interueniat. in quibus horis laudabile est a menta

Temperatus Somnus

nimis Somnus

causas noturni
sudoris

Id agendum post
cibi assumptionem

libus occupationibus precauere. quia meditationibus naturalis calor a digestionem distrabitur. et cerebrum quod cogitativae virtutis organum existit laborat et facillime supercalescit. et aptius ad vapores et catarales materias suscipiendas redditur. Id igitur parum tempus sanius est in placitarum rerum aspectu et solaciosis rationibus occupare. Quantum possibile est cauere debet diurnis somnus qui ab omnibus auctoribus blasphematur et debilitat appetitum. humiditates catarales multiplicat. colorem bonum corrumpit. corpus fere totum ad pigritiam impellit. Quod si diurni somni vetusta affuerit consuetudo potest in meridie concedi tota estate apud dierum magnitudinem per unam horam. que cum septima vigilia compensetur. ne celebretur in plumis. nec ubi accidit nimia soporis calefactio. sed sit locus ad frigiditatem declivis. supradictis virentibus herbis aspersus et exutum dormire in die aut saltem de maspillata diploide et decalceatus cruribus et pedibus minus malum est. Nam cum conclusus vestibus et calceamentis dormire impedit evaporationem. que propter diei caliditatem in somnum fieret immo fumus ad interiora reflectit. qui quandoque membrorum et capitis grauedinem inducunt. digestionem impediunt. et somnum inquietant. Malum insuper est post longam famem inanito stomacho dormire quia non fit spiritibus in vigilia resolutis. tam bona restauratio et vitam breviorum efficit. Nam calor et spiritus qui propter somnum extrema derelinquendo ad interiora recluduntur. ex maiori unione in eorum activa virtute intenduntur et vigozantur. non reperiendo nutrimentum in quod agere debent in humidum radicale. quod est innati coloris pabulum. vertitur actio. ipsum ultraque opportunum sit resoluendo et terrestificando. quod ad breviorum vitam auxiliu[m] prestat. Melior somnus quem pre eligendo debemus est nocturnus. Et temporis quidem dispositione. ex tranquillo quidem silentio. ex obscuritate. et ex aeris frigiditate multas in se quas narrare omitto bonitates aggregat. et ille proprie qui profundus est cum exiguo strepitu non excitatur. Interrumpere enim somnum nocivum est. A digesti-

Diurnus somnus

post longam famem dormire malum est.

Melior somnus quam diurnus

interrumpere somnum nocivum

accubitus In somno

one quidem naturam cessare facit. & discontinuatur eius actio in nutrimentum ex melioribus figuris. Accubitus in somno apud dispositionem vestri stomachi & debilem eius digestivam est primo super ventrem & stomachum dormire. parvulum & molle pulvinar sub stomacho amplectendo. & maxime dum scires cibaria difficilioris digestionis comedisse. Talis enim accubitus manum indigerendo auxilium prestat. calorem naturalem vigorat. nec tot flegmata generari permittit in stomacho. cessari tamen debet pulvinar quantum possibile est ab epatis regione. in parte dextra. ne nimium epas tali accubitu supercaleat. quod si aliquando aliter dormire libet. proximo somno super latere dextero incipiendum est. deinde in sinistro iuxta possibilitatem in dextro latere requiescere. Cauendum insuper est a resupina dormitione. quoniam ad incubum & caratrales & humiditas preparat egritudines. Supfluitates enim que per proprios canales ut per palatum nares & huiusmodi fluere debent. ad posteriores cerebri partes declinare facit. memoriaz & motiuorum nervorum radices replet impedit & obtundit. Supinus preterea accubitus rectam aeris inspirationem impedit. Fumosi etiam vapores qui ab inferioribus partibus ad medium capitis velut ad totius corporis caminum tendunt. ad anteriorem cerebri partem que in tali accubitu superexistit reflectuntur. qui dum in humiditatem conuertuntur. non habent rectam descendendi viam. Sic etiam illi parti impedimentum prebet. Dormiendum igitur est capite elevato proportionaliter cum pectore & superioribus docti partibus cum pluribus panis quam in vigilia. quod in somno spiritus & naturalis calor ad interiora retrahuntur. & extrema remanent depauperata calore. Contingit quoniam apud dignitatem vestri officij in exercitu castrametationibus comperiri. Ibi inter cetera cauendum est. ne per fenestram aut spiraculum aliquod intercidens lune radius te dormientem repiat. & maxime si caput attingeret. reumatissima generat. frigidus dissoluit humores. & sanguinis creatum possidere facit. Intercidente enim lune radio per fenestram. magis nocivus est quam extra domos dormire. vel ambulare lumine lunari. uniuersum corpus

proxima somno super
latere dextero
pudg est.

dormiendum c. capite
elevato

de Radius Luna
pudg

circundante. qz radius per fenestram cum toto humectatiuo q in
frigiditatiuo lune influu ingredit̃. sz non cum tanto lumine Lu
men em̃ vt ph̃i volunt est per se calefactiuũ. sz per acc̃ns in frigida
ri possit dum virtute frigidorum austroꝝ induitur. In campe
stribus quidez est plus de lumine qd̃ est frenuz infrigidatiue &
tutis. Et propter hoc Aristot. in problematibus querebat ppter
quid noctes plenilunij sint calidiores.

**¶ De purgandis corporibus delicate viuentibus ad
minus semel in anno. Capit. iiii.**

Actiuitatis conseruationem impedit euacuare qd̃ reti
nendum aut retinere qd̃ expelli debet. qz in climatib?
nostris fere nunq̃ reperitur tpatuz corpus qd̃ nullo
medicines auxilio indigeat. Ideo ad minus semel in anno purgã
da sunt corpora delicate viuentia. & laboriosis artibus non uten
tia. Unde bonum est sanctitatem vestram circa medium veris sp
rupis & leui potione purgari. quo ego nuper describerem. sed ve
reor propter humani corporis facilem mutationem ne illo tempo
pore noua alicuius humoris emergetur dispositio diuersa aut ma
iori attentione digna. Quapropter laudo vt presentis medici cõ
siliu queratur. apud quamcunq; vestre prouincie ciuitatuz vos
reperiri contingat. & principiã attendat ad debile vñ stomachi di
gestionem. & flegmatum in eo & ventositatum multiplicationem
et ad catarrhi dispositionem non derelinquendo naturalem cali
dam vestram complexionem et epatis caliditatem. informando
semper medicum qz corpus vestrum aut propter delicatazeius na
turam. aut propter regionalem complexionem. debili & exigua me
dicina soluitur. & fortem abhorret. Interea studendu est bis aut
semel in die habere beneficiuz ventris. Qd̃ si naturaliter non eue
nit. succurrendum est cum arte suppositoꝝ aut clisteribus le
uibus ex cõi decoctione. Sed si ad rugitus & ventositates ventris
intendere oꝝ. addatur in decoctione de aniso. feniculo. florib? ca
momille. & similibus. cuz media vncia bñd icte simplicis aut plus

H.

ad minus semel in
anno purganda sunt
corpora

Clysteriis mate
ria ad vnto
sitates

eum oleo rutatio ⁊ similibus. aut sumere tres vel quinque pillulas
de aromatibus. fm oportunitatem demane aut desero. semel aut
bis in septimana. qz sunt debilissime solutionis. modo indigent
eustodia multarum expertarum virtutum. vt ab auctoribus no/
stris laudantur. Valent em̄ ad dolorem ⁊ grauedinem stomachi.
ex flegmate in ipso ex̄te. ⁊ sunt vehementis iuuamenti in mūdi
ficando cerebrū ab humoribus grossis ⁊ putridis. catarro etiaz re/
sistentes. ⁊ oībus instrumentis sensuum conferunt. ⁊ digestiuam
virtutem confortant. quaz descriptionem ppter prolixitatez hic
non pono. S; in Mesue requirat̄. duz receptam pillularū elephan/
ginarum describit. Hec quidem pillule dispositioni v̄e aptissime
sunt. qz cum suis virtutibus caliditati epatis conferūt. eius opila/
tiones aperiendo ⁊ confortando. dūqz digestionis stomachi senti/
retur debilitas. portetur super stomacho cerotum masticinū sim/
plex. quod ex solo puluere masticis fit. ponendo in stagnatello vn/
ciam vnā pulueris masticis cum tribus guttis solum olei ma/
sticis. tenendo super lentum ignem quousqz lique scat. ⁊ tunc subi/
to antea q̄z indurescat expanditur in coreo ad formam scuti. ⁊ po/
natur super stomacho. Istud enim cerotum ita absqz ligatura sto/
macho adheret. vt fere innatum videatur. ⁊ absqz fastidio fit ei/
portatura. nec stomachum ad aliqz qualitatem alterat. sed ipsum
soluz indigerendo confortat. Ex melioribus insuper rebus vestre
complexioni conferentibus est vsus infrascripte confectiōis. que
mirabilis existit iuuamenti. Cerebro quidem stomacho. epati. et
spleni confert. ⁊ eorum digestiuam confortat. Dispositis ad febres
ad catarrhos. adiuncturarum. ⁊ ventris dolores. ⁊ ad emoroides
mirabile auxilium prestat. Oris odorem bonum efficit. colorem ⁊
faciem claram reddit. tristitiam remouet. ⁊ proprie illam cuius ra/
dis ignoratur. humoribus melancolicis frenum ponit. cor confor/
tat. spiritus peruios ⁊ subtiles facit. animam letificat. bonam me/
moriam inducit. ⁊ ad bonos preparat mores. ⁊ corpora contra ve/
nenum potentiora reddit. ⁊ multum ea antiqui reges vsi sunt.
Cuius hec est descriptio.

Pillule aromati

*Cerotū p̄ sto/
macho*

Recipe rosarum rubearum. trium sandalorum ana dragmas unam et
 semis corticum citri. seminis citri. been albi et rubei. ligni aloes. me-
 te sicce ana dragmas unam. scrupulum unum mastice. macis. gal-
 ge. piperis. macropiperis. doxonice. nucis muscate. gariofilorum. ci-
 nenomi. azari. zinziberis. spice. croci zeduarie. culebe. ana dragma
 unam corallinorum non perforatorum. fragmentorum zaphiri. hya-
 cinti. smaragdi. sardini. ossis de corde cervi. limature eboris. li-
 mature auri. limature argenti. ana dragmas duas. reubarbari.
 mira bolonorum citronorum. chebulorum nigrorum. epictimi. la-
 pidis lazuli. sicut artem abluti et preparati. ana scrupulum unum. et
 semis. zuccari albi libras duas et semis. fiat electuarium. prius tamen
 depurato zuccaro. cum succi boraginis. buglosie. mellisse. ana un-
 cias tres. et si odor musci fuerit vobis gratus aromatizetur cum mu-
 sci granis tribus. De hac confectione sumi potest ter aut quater
 in mense. in ortu solis ad quantitatem unius coclearis. et cum mo-
 dico vino puro. et ad minus per tres horas ante cibi assumptionem
 ieiunetur. Usus insuper tiriace in hieme. et metridates in estate.
 in sanitatis conseruatione multum ab autoribus laudatus est.
 Ad flobothomiam autem nunquam debemus esse prompti. nisi emergen-
 te necessitate. aut impellente consuetudine. immo sanguine qui
 est nature thesaurus. summope custodire debemus. quia licet dum
 sanguis peccat nulla melior euacuatio quam flobothomiam. tamen dum in
 eo non est peccatum. nullus maior error. Si autem ceciderit fluxus
 sanguinis ex naribus vel emoroidibus. aut ventris fluxus. non
 est absque prudentis medici consilio restringendus. quia corpus ex ta-
 li fluxu si nimius non fuerit. a multis malis egritudinibus preser-
 uatur. Diuturnam sufferre famem. aut cibo et potu ultra quam oportet
 repleti. ad varios et malos morbos corpus preparant. Cibus
 quidem aut potus nullatenus sumendus est. nisi prius comeden-
 di aut bibendi desiderium superueniat. quia si sua hora non superue-
 nit appetitus. signum est quod plus fuit quam oporteret preassumptus
 cibus. aut est in sanitate defectus in stomacho attentione dignum
 ne incurere faciat egritudines que male et varie ad stomachi san-

L. ad pauperes
 dictum

Deffuit hic primus
 materialis. s. memorio
 mortis

nunquam prompti et
 debemus ad floboto-
 miam.

non est custodendus
 sanguinis fluxus.

stidium subsequuntur. Quoniam autem corporibus nostris ex actione circumstantis aeris cum celesti in flutu et actione caloris innati accidit continua humidi substantifici resolutio. unde membra inanuntur et querentia pabulorum pro restauratione deperditi. sugunt humiditates a capitis venarum. et vene sanguineae ab epate. et epas chylus surgit a stomacho unde in ore stomachi causatur sentatio que fames dicitur. In quolibet igitur sano corpore cum ordinato regimine vinente sua hora accidit vera fames. antequam non dicitur esse comestio. Nam si absque appetitu comedatur abominabilis redditur cibus in stomacho et fastidium generat. rugitus et ventositates multiplicat. nec epas illum bene significare valet. nec alia membra bonae operam dare possunt in nutrimentum si apud stomachum male decoctum fuerit. quia nulla posterior virtus potest errorem anterioris corrigere. Propter hoc Hippo. vult quod ex deteriori cibo et potu cum appetitu assumpto laudabiliores generantur humores quam si melioribus sine appetitu capiatur. quoniam illis cum delectatione complectitur. et cum eo naturali quadam anxietate voluptuatur stomachus. unde citius et perfectiori modo digeritur. Attendendum tamen est quod cum iuxta intensum stomachi desiderium comeditur fit ante perfectam masticationem furtiva deglutitio. Ideo non debemus cum voracitate comedere. Nam cibus ex masticatione aliquam recipit digestionem. cuius errorem stomachus non valet corrigere. Unde etiam operibus posteriorum virtutum vite nocumentum infertur. Hanc rationem assignabat Aristoteles in problematibus dum querit. propter quid habentes raros dentes sunt brevioris vite. sed de moralibus intellexit. Et superflua stomachi repletionem cauendum est. nam multi sui ipsius cum crapulis et superfluis comestionibus homicide sunt. Ideo non debemus ad saturitatem comedere. sed semper in fine debet famis requies remanere. Nihil est quod ita nos ad crapulam et stomachi repletionem impellat. sicut apud unam mensam diversa habere cibaria. Multum enim ad crapulas allicit noui saporis aduentus. et varia ferculorum preparatio. que stante primi cibi sufficienti facietate recentiore renouat appetitum. Unde longe plus capis

superflua Stoma
chi repletioe cauē
duz est .ll. .ll. .ll.

Stomachus quod digerere possit. et tanto existit peior: stomachi reple-
tio quanto multiplicior: fuerit variorum ferculorum assumptio quod
multum nocentius infertur. et admittance cibi difficilis dige-
stionis cum cibo et facili et digestibili. ut de cibo et potu infra pate-
bit. Albutimur quidem saporibus in hac ultima et epicurea atque de-
teriori nostra etate. quia non ut plus comederemus diuersa sapo-
rum condimenta reperta sunt. sed cum interiori appetitu. Quod
si accidat potus aut cibi superflua repletio. prolixiori somno dor-
miendum est. Et melius est a sequenti cibo abstinendum ut cum
sequenti sobrietate precedens crapula compensetur. Dumque dies
ieiunij adueniet. nunquam prandium ante meridiem differatur. quo-
niam longam sufferre famem stomachum malis et superfluis re-
plet humoribus. quia fringentibus membris nutrimentum inten-
sa fame causata. nec cibo extrinseco veniente. natura studet illam
tristem sensationem remouere. Succurrit igitur transmittendo
malos humores ad stomachum. cum quibus stomachus voluptu-
atur. et cessat fames usque ad horam alterius cibi. si non interrumpi-
tur. Propter quod dicere solent ieiunantes non esse difficile ieiu-
nium nisi ea hora qua comedere solent. Sed hora prandij trans-
acta dicunt famem non habere. et absque molestia sufferre ieiunium
quoniam natura volens succurrere tristi sensationi quam fame
dicimus et non adueniente cibo ab extra transmittit humores. cum
quibus ad instar cibi stomachus voluptuatur. et cessat fames. Se-
curior tamen est abstinentia cene quam prandij. propter amplio-
rem esse nocturnam digestionem. Nec obstat quod quidam volunt di-
centes abstinentiam cene peiorem esse. quod somnus aduenit vacui-
tati stomachi. quod velut nocivum prohibetur. quam magis obest pra-
ndij sufferre famem quam supra talem vacuitatem dormire. tum quod non
est omnino digestus cibus in die. tum quod de sero fieri solet ad cene
refrigerium pontificalis collatio. immo in quibusdam pinguibus
flegmaticis humidis et carnosissimis corporibus ad sanitatis conserva-
tionem precipitur leuis cena. aut eiusdem abstinentia. et experimen-
to comperimus iuuamentum.

215 Ieiunium

De Cibo et potu. Capit. v.

Estat modo de cibo et potu regulas ponere. Mensuran-
dus quidem est cibus et potus secundum usum et virtutis tollerantiam.
Nam non vivimus ut comedamus sed comedimus ut vivamus. quoniam apud antiquos auctores per experientiam deterius habetur
comestio. que nauseam et fastidium generat. aut stomacho gravitate infert. et hypochondria tendit et inflat. Et deterius potus qui
tempamentum ingreditur. et in stomacho cibum natum facit. Eligantur igitur cibi subtiles facilis digestionis. bonorum humorum generativi. et caveatur a cibis grossis difficili digestionis qui malos humores generant. Debet esse cibus temperatus aut non multum temperatum excedens. Quod si in aliqua primarum qualitatum fit maior excessus. ut in caliditate. humiditate. frigiditate. aut siccitate cum suis temperetur contrariis. ut si inducenda frigiditas ex cucumere aut cucurbita timeatur. cum calidis aromatibus aut acuminibus compensetur. et reconvertitur. Observandus est ordo apud mensas in assumptione ciborum. Nam subtile nutriens et facilis digestionis non debet sumi post comestione grossi duri. et difficili digestionis. si sicut immediate post carnes vaccinas comederent fructus lubrici. aut ova sorbilia. cito digeruntur. et non habent viam descendendi. natabunt ultra quam oporteat super durum cibum. putrefient et corrumpentur. et ad corruptionem preparant cibum indigestum cui admiscentur. Nec grossum nutriens et difficile digestibile debet immediate sumi post subtile. et faciliter digestibile. sicut post fructus lubricos. aut ova sorbilia illico multum caseum comedere. quia propter casei gravitatem et compressionem et eorum lubricitatem labuntur citius quam oporteat ante quam celebretur digestio et propter has rationes etiam in una mensa ferculorum varietas prohibetur. Verumtamen philosophi qui ordinem ciborum in comestione et speculativa ratione intueri volunt. contemplantur in fundo stomachi fortiores virtutem digestivam quam circa os stomachi. et virtutes appetitivam fortiores esse in ore stomachi quam in fundo propter quod concludunt cibum difficilius digestionis premitendum esse ad locum ubi fortior

ordo in assumptione cibis

71

est digestiua virtus. 7 premitendos esse cibos difficilis digestio
nis ad cibos faciliores. et hec ratio est vera. sed solum concludit
quando inter cibos est parua differentia et parua distantia. in
difficultate 7 facilitate digestionis. sed quando distantia est ma
gna sicuti inter lubricos 7 duros cibos. lubrici premitendi sunt.
Propter hanc insuper causam dicitur q̄ nihil est deterius q̄ nu
trians indigestum super digestum immittere. *Jul. in lib. 1. de rebus*

¶ Summo studio attendendum est auctores volunt vt inter ci
bum 7 corpus cuius conseruanda est sanitas sit debita proportio
7 particularis habitudo conformis. Nam licet caseus. vinum. lac
acrumina. 7 similia ingrediantur ad sanitatis conseruationem. 7
in bonum conuertantur nutrimentum. tamen multa sunt corpo
ra quibus propter indiuiduales complexionem caseus aut lac aut
vinum aut alter cibus venenum est. Ab illis igitur talia corpora
tanquam a veneno se abstineant. In his quidem experimentuz
rōem vincit. Ideo dignius est in talibus experimento potius q̄
rōi credere. Similiter sunt corpora habentia cibum proportiona
tum. 7 parculari complexioni sue conuenientem. a quo non debēt
prohiberi. quia ex eius permutatione nocumentum inferunt. Ob
seruanda preterea est patrie 7 regionum consuetudo. etiam si ta
lis vsus contra rationem videretur. Nam vt volunt auctores ci
bus qui solet comedi in quo existit aliquod nocumentum. conue
nientior est bono non vsitato. Ideo in ipsis experimentum ratio
nem obumbrat. In corpore preterea sano illud nutrimentum me
lius est quod melius sapit. quia ex naturali quadam dispositione
melius amplectitur 7 digeritur. Quod si corpus aut egrotet. aut
si extra propriam naturā distemperatum. non est appetitui obedi
endum. Naturalis enim corporis dispositio appetit sibi similia.
prenaturalis autem appetit contraria. Oportet etiaz attendere q̄
si ex laxitate stomachi accideret citius q̄ deberet ibi descensus. vt
in principio cene aut prandij. sumant̄ res stiptice. que stomachū
confortant. 7 pro perfectiori digestionem ad diuturnaz cibi digestio
nem auxilium prestant. Res enim stiptice si ante cibum sumant̄

J
67

stipticant ventrem. et si cibum sequantur propter compressionem
ipsum lubricant. et fluxibilem faciunt. Possunt tamen res stiptice
sumi in fine cibi in modica quantitate pro sigillo stomachi. ut cy-
tonia. et pira cocta. coriandrum. aut parumper casei. quia ex eorum
sigillo confortatur os stomachi. et naturalis calor ad digerendum
et non permittitur tanta vaporum ascensio versus caput. Fructus
vero humidi et lubricantes. ut vicia. ficus recentes. et melones et hu-
iusmodi. sunt cibo premittendi. nec statim post debet sumi cibus
sed stetur quousque ad fundum stomachi descendant. et quiescant.
et tunc bonum est comedere ut labantur. Studendum est ut in es-
tate frigidiori hora. et in loco ad frigiditatem declivi comedatur.
In tempore autem frigido. bonum est calefacere extrema ad ignem
post comestionem. quia exteriora membra remanent depauperata
calore. cibi propter assumptionem ad interiora retrahitur. In
hyeme preterea comedendi sunt cibi cocti calidi. In estate autem
frigidi. aut exili caliditate calefacti. Attendendum est quod in hye-
me et tempore frigido propter retractionem et unionem caloris na-
turalis ad intra. perfectior et maior fit digestio quam in estate. Nam
tunc propter calorem dispergitur naturalis calor ad intrinsecos. et
resolvitur et debilitatur. quia virtus unita maior est seipsa disper-
sa. Ideo in hyeme corpora delicate viventia. nec maximis exerci-
tiis videntur vesci debent cibis fortioris digestionis. et maioris nu-
trimenti quam in estate. potus autem nunquam nisi naturali et vera siti
precedente. sumendus est. que ex suctione membrorum humectatione
indigentium causatur. ut supra de fame dictum est. aut ex
ciborum copulentorum comestione generatur. unde humidum
roridum in ore stomachi consumitur. ad cuius consumationem
sequitur naturalis vera sitis. ad quam pro sanitatis conservatio-
ne potus sequi debet. Quandoque autem accidentalis et non vera
sitis contingit. quam medici mendosam sitim appellant. que licet
multas habeat causas. ut plurimum tamen post crapulam venire
solet. et proprie post cenam. dum plus de cibo sumpsit stomachus.
et est ita debilis respectu cibi quod in hora digestionis laborat. et

estuat. et ad sitim anxiatur. Hanc quidem mendosam sitim tol-
lere si multa non fuerit et post illam auctores dormire precipiunt.
quia illum somnus sedat. Tali enim sitienti expergeto cessat
sitis. quia somnus digestionem confortat. et illos indigestos ci-
bos stomachum estuantes ad digerendum inuat. et cessat fumo-
rum eleuatio ad os stomachi. vbi mendosa sitis causabitur. Nec
propter potum talis cibus omnino cessat. quia stante adhuc ci-
bo indigesto in stomacho resurgunt vapores sitim inducentes.
propterea super tolerabili et mendosa siti bibere malum est. quia
decoctionem et eius digestionem impedit et retardat. velut si sup-
bullientem ollam frigidam aquam infunderes. vt supra dicebat
quod nihil fere deterius quam indigestum cibum mittere supra digestum
Verumtamen si talis mendosa sitis in nocte aliquando. aut post
cenam eueniens. magna et tediosa fuerit. bibere quidem sanius est
Et tunc etiam Galienus secure precipit sumi debere potum et tri-
phatur de illis qui auctoritatem Hippocratis non intelligentes
interpretati fuerunt. vbi somnum capere post mendosam sitim lau-
dare videtur. Et Auicenna etiam ad sedationem et extinctionem
mendose sitis voluit aquam frigidam exhiberi. que non transglu-
tiendo. sed ex vase strictionis fugi debeat. vt pauciori et aqua
sitis illa interior extingatur. De condimentis ac ferculis et sapo-
ribus eorum et preparationibus hic nulla ponitur regula. quia ta-
les in se virtutes habent quia qualia sunt aromata aut succi ace-
tosi. aut res alie ex quibus componi et preparari contingit. Sed vt
melior de ipsis habeatur doctrina que in cibis. potibus saporibus
et aromatibus vtitur. vniuscuiusque particularem naturam secundum ra-
tionem et antiquos experimentatores quam breuius potero apud or-
dinem alphabeti describam. Nec presentis intentionis est singu-
las harum rerum virtutes narrare. quibus sunt egritudinum cu-
ratiue. sed illas solum que in usu ciborum et potuum apud mensas
veniunt. vt ad humanam vitam. sanitatisque conseruationem au-
xilium prestent. et quibus virtutibus nocimento venenorum re-
sistere possint.

De Amigdalibus. Cap. vi.

Amgdala quedaz amara. quedaz dulcis. De amara qz e medicina egritudinuz curatiua nihil dicit. Dulcis amigdala in suis qualitatibus fere tpatata existit. parumper ad humiditatez declinans. min⁹ tñ qz nix. difficilis est digestionis. 7 multo tpe in stomacho durat. ideo bene masticanda est. cū succaro tñ comesta facilius digeritur. 7 descendit. generatur ex ea bonuz nutrimentum. licet paruuz est impinguatiua. absterliua. 7 opilatio nū epatis aperitiua. Ferculuuz ex ea factum quod amigdalatuuz dicitur. confert passionibus pectoris 7 pulmonis. vt tussi. affmati. 7 similibus. condimentuuz ex oleo aut lacte amigdalorum eiusdez existit virtutis. Dulcis amigdala prouocat vrinaz 7 eius ardorez remouet. sordes renuz mundificat. 7 morsui rabiosi canis superposita aut comesta prodest.

De Auellana. Ca. vii.

Auellana calida est 7 sicca circa primū graduz. nutritibilioris existit nutrimenti qz nux. licz terrestrioz. qz solidioz 7 minus vinctuosa. ideo tardioris est digestionis. stiptica parumper est. et ventositates generat. pauciozes tamen si ab intrinseco cortice emundetur. si autem assata cuz modico pipere sumatur patientibus corizam 7 reuma capitis celeriter subuenit. pūcture scorpiorum beneficium prebet. 7 proprie si cum ruta 7 ficu esa aut emplastrata fuerit.

De Amido. Ca. viii.

Amidum frigidū est 7 siccum in primo gradu. eius ferculum coquenduz est. vt sit vna pars amidi cuz triplo suide aqua 7 condiri cum amigdalibus 7 succaro. lenit epiglotuz 7 pectus. 7 fluxus catarrales a pectore phibet. 7 tussim sedat. nec multum bonū sanguinem producit. Sed si cuz simula mixtum decoquatur. bene nutrit 7 sanguinez tpatum generat. Alimia eius comestionis frequentatio propter suam viscositatez epatis opilationem inducit. 7 si calidos renes reperit ipsos ad lapidis dispositionem 7 generationem disponit. sed si cum lentibus amiduz come

datur ventrem de colerico fluxu restringit.

¶ De Aneto. Cap. ix.

Anethum calidum est in fine secundi. siccum in fine primi humorum frigidorum maturatiuum est ventrem de humoralis putredine mundificat. et lenit. eius dolores sedat ventositates resoluit. quietum somnum inducit. singultum ex repletionem factum remouet. licet nimia eius assiduatio debilitet visum. stomacho inconueniens est. quia nauseam facit. et semen eius vomitum prouocat.

¶ De Atriplice. Cap. x.

Triplex est herba qua utimur in ferculis. aut per se aut cum alijs admixta oleribus. conformitate spinaciorum habens. frigidus est in primo. et humidus in secundo. licet apud quosdam dicatur tepidus. ventres mollificat. et cito digeritur bonum enim generat nutrimentum. licet paruum. Ictericis et habentibus epas calidum et opilatum beneficius prestat. Eius semen cum aqua calida colericis datum vomitum prouocat.

¶ De Acetosa. Cap. xi.

Acetosa herba est quattuor habens species. duabus maioribus non utimur. vel raro in ferculis scilicet lapatio acuto paruo et rumice magna. Alijs autem duabus utimur et in salaticijs et succis cum zuccaro conditis. quarum vna oritur in locis non fertilibus. sed arenosis. folia habens ad similitudinem unguis pollicis. que dum crescit et videtur. a sole acquirit aliquas venulas rubeas in stipite et folijs et vulgariter dicitur herba falsata. Alia species oritur in locis fructiferis. et habet similitudinem trifolij parui. et dicitur acetosa. seu allelugia. et quidam quod ex succo istius fit robderibes quod est in virtute syrapi acetositatis cytri. qui tantum laudatur in pestilenti tempore. Iste due species acetose frigide sunt et sicce in secundo gradu. humorem generant laudabilem remouent stomachi fastidium. acuum appetitum. sitim extinguunt et virtutes cordis confortinas inferunt. Syrupus factus cum succo earum et zuccaro in virtute existit syrapi de cytro et magna

utilitatem facit. calidum habentibus epar ambe iste ventris cole
rico fluxui 7 rasure intestinozum conferunt. Conferunt etiam do
lori dentis ex materia calida si ex decoctione earum os collauat.
Ablutio insuper ex illarum decoctione puritium 7 scabei iuuamen
tum prestat. vsus harum duaruz specieru in ferculis ad similitu
dinem oleruz seu in insalaticijs in estate 7 tpe pestilentie optimus
quidez est. 7 similiter etiam ros. aut syrupus eius.

¶ De Acrumine. Cap. xij.

Crumina multarum sunt specieruz. que simul in vno. c.
bonum est ostendere. Sed prius parumper transgredi
ar propter diuersos effectus rerum ex difformi appropi
matione ad nostrum corpus. Sunt enim quedaz que si comedan
tur sanguinem bonum pro nutrimento generant. 7 bonos in no
stro corpore effectus inducunt. sicut allia. cepe. 7 similia. que si ad
modum emplastri ab extra superponantur cutem vlceraunt. 7 si su
per vulnus emplastrentur venenosum inducunt effectum. Sunt
autem quedam que comesta 7 bibita fiunt. venena 7 mortez indu
centia. vt argentum viuuz. cerusa. plumbum. 7 similia. que si expe
ctimantur 7 emplastrentur ab extra nulluz nocumentum faciunt
nisi fortasse per frequentez 7 diuturnam appositionez. vt testantur
mulieres que illorum epictimantibus pulchriores videri volunt. q
bus tandem senescentibus dentes cadunt. aut altera rone nigre
scunt. Quedaz autem intrinsecus sumpta 7 extrinsecus posita bo
num inducunt effectuz. Et causa quare cepe 7 allium ab extra vl
cerant. abintra nutriunt. assignat. qz res que in nostrum corpus
virtualiter operantur nunqz suuz inducerent effectum nisi a calo
re naturali nostri corporis prius de potentia reducerent ad actuz
Unde cepe 7 sal carnez viuaz vlceraunt. 7 corrumpunt. 7 carnez mor
tuaz putrefactione conseruant. qz non est ibi naturalis calor redu
cens illorum vlcerauiuz potentiã ad actuz. sicut in iuuentute 7 a
remissio quidaz calore virtus vlcerauiua allij 7 cepe ad actuz redi
cit. ideo ab extra posita vlceraunt. Sed si sumantur abintra. vbi ca

lor naturalis est acutior consumit et resoluit eorum virtutem vlcera-
ratiuam et copulentum quod remanet in sanguinez et nutrimentam
conuertit. et adiuuat calor intrinsicus ne vlcereant. antequam talis virtus
resoluetur. quia plurimum acrimina cum alijs mixtis cibarijs co-
meduntur. et cum humoribus in stomacho permiscetur. nec in vno lo-
co ligata continuo manent. sicut de extra appositis dicebatur. Sed
argentum viuum. cerusa. et huiusmodi. contrarie sunt dispositionis. quia ex
densis et compactis partibus proponuntur. vnde indigent intenso ca-
lore vt eorum virtus reducatur ad actum. et ideo ab extra appropinquata
non vlceraant propter remissum esse calorem cutis. neque habent par-
tes acutas et penetratiuas. in poros cutis. sicut cepe et allium. Sed
si ab intra sumantur ad intensum calorem deueniunt. sufficientem
eorum potentiam in actum reducere. vnde aut malos effectus aut
morte inducunt. secundum determinatam vniuscuiusque potentiam. Sic
ergo dum dicitur quod allium cepe et similia sunt vlceraatiua. intelligitur
si ab extra in cute epictimentum. licet de quibusdam intelligatur dum
ab intra sumuntur. Non est igitur mirandum si res quedam. vt
allia cepe. et huiusmodi ab intra sunt cibus. et ab extra venenum. et
quedam. vt argentum viuum. cerusa. litargyrum et similia. ab in-
tra sumpte sunt venenum. et ab extra sanitatem inducunt. vlcera-
bus superposite. Redeundo tandem ad propositum vnde digressio
ortum habet. Primo de allio dicatur. ¶ Allium calidum est et
siccum in principio quarti gradus. vlceraatiuum et adustiuum est.
Nimius eius versus caput grauatur. et dolorem inducit. et visum debi-
litat. corporibus calidis magis nocet. sed coctum et elixatum non
tantum calefacit. rectificat nocumentum aquarum. ventositates
expellit. et est tiriaca. frigidas complexionibus habentibus vermes in-
terficit. stegmaticos humores resoluit. ventrem lubricum tenet. vo-
ces clarificat. et guttur ab omni immundicia abstergit. doloribus pe-
ctoris. et tussi antique confert. coitum si in modica comedatur quan-
titate excitat. si in multa. ipsum abscindit. quia eius materia sua ca-
litate et siccitate resoluit. morsum venenosum et canis rabidi
bonum iuuamentum prestat. ¶ Cepe calidum est in quarto humi

dum in tercio. ⁊ rubeū calidius est albo. ⁊ crudū calidius est decocto. nutrimentū generat grossū. ⁊ parū. sed ex decocto generat plus ⁊ minus malū. ⁊ est appetitiuū. absterſiuū. inflammatiū etiam sitis inductiuū. Plurimus eius vsus capitis dolore ⁊ grauedinem generat. quāq; terribilia inducit somnia. ⁊ intellectū nocumentū prebet malos in stomacho humores pducit. ⁊ saluam multiplicat. Si in modica comedat quantitate. stomachū debilem confortat. ⁊ appetitū inducit. libidine ⁊ incitat. ⁊ eius materiam sua humiditate auget. ⁊ superpositū aperit emoroides. Contra venena ⁊ corruptiones aquarū allio similis existit. **P**orzū calidum est in tercio. siccū in secundo. Eius vsus capitis dolorem inducit. ⁊ facit videre somnia mala. dentes ⁊ gingiuas. corrumpit in eis dolorem facit. ⁊ visū nocet. Succus eius sanguinē de naribus stringit. si cum aceto. thure. ⁊ oleo rosato immittat. Crudū eructuositate ⁊ acetosa remouet. epatis opilationē aperit. Bonum est ipsum post lactucas. portulacas. ⁊ olera frigida comedere. canna ⁊ pulmonis astringit. confert pectori ⁊ emoroidibus. ⁊ proprie decoctū. Ideo nocet habentibus renes vlceratos. aut vesicā. **S**p̄m ⁊ semen eius incitant coitum. ⁊ contra venena virtutem alliorū habent. Scalogne species acuminum sunt. ⁊ in virtute ceparum existunt. Radix est raphanus domesticus. plures quidem habet species raphanus. vna quidem est domestica. quam absolute radicem dicimus. secunda est habens folia crispa. sicut radix. sed est acutioris caliditatis. que vulgariter romorata dicitur. tertia species habet folia magna ⁊ lenia. ad similitudinem emule. ⁊ in quantitate ⁊ forma. ⁊ est acutior omnibus. ⁊ napi ⁊ rape fere sunt istarum specierum. vt infra dicitur. Omnes auctores volunt q̄ quilibet raphani species sit calide complexionis. s̄m q̄ magis vel minus de acuitate percipiat. sed sunt in humiditate ⁊ siccitate discordes. q̄ quidam ex auctoribus dicunt. q̄ sunt humide. ⁊ quidam q̄ sunt sicce. Verumt̄n videmus q̄ plus de humiditate participant Radix ⁊ omnis raphanus minoris nutrimenti q̄ rape. ppter maius acumen dure digestionis. ⁊ stomacho nocet. ventositatē com

mouet et eructare facit. Si ante cibum comedatur non permittit cibum fūdo stomachi adherere. imo ipsum propter ventositatem subleuatum retinet. et natare facit. digestionem prolongat. et ad vomitum preparat. et proprie decoctio corticis eius. Si post cibum comedatur lenit ventum. et cibum melius digerit et penetrare facit. et ventositatem sursum ascendentem minuit. Si coctus comedatur. confert tussi antique. et prouocationi. que ex fungis mortiferis fieret. Omnis preterea rasanis species flemma incidit. et renes et vesicam a grossis humoribus lauat lapides in ipsis rumpit. et urinam prouocat. Et folia eius digestionem et appetitum adiuuant. confert morsui viperæ et morsui cornute. et interficit venenosos vermes. et si ponatur frustum super scorpiones moritur. et maxime si sit rasanus siluestris aut eius decoctio. et si quem momorderit scorpio non nocebit si prius raphanum comederit.

¶ De Aniso. Cap. xiiij.

Anisum calidum in primo. siccum in tercio. Semen eius per se. aut confectum cum zaccaro est resolutiuum ventositatum et melius est ut post cibum sumatur. Oris odorem bonum facit. vapores reprimat. aperit pectus. et epatis aut splenis ex humoribus opilationes inductas remouet. prouocat urinam. irritat coitum. stipticum est. et dolozi capitis prodest. et adiuuat ad expellendum nocumenta neruorum.

¶ De agresta. Cap. xiiij.

Agresta frigida in tercio. sicca in secunda. stiptica est. stomachum confortat. appetitum inducit. si ex caliditate fuerit defectus. epatis calorem extinguit. et sitim remouet. vomitum et ventris fluxum restringit. minus tamen si decocta comedatur. Succus eius ad spissitudinem mellis in sole redactus ad predictas intentiones in condimentis et saporibus bonus est. teit ex ea sirupus contra venena calida. et febrem pestilentialem virtutes habens. sitim remouens. et supradictas condiciones obseruans.

Cetum ex diuersis partibus est compositum. et calidis acutis. sed frigide dominantur illis. et intense est siccitas. Quidam ex autoribus dicunt. quod licet multum frigiditas partes habeat. tamen propter calidas cum illis admixtas frigidum est primo. et siccum intertio. Et quidam dicunt quod frigidum sit in secundo. Acetum cum rebus frigidis infrigidat. et si in modica quantitate cum rebus calidis misceatur. calefacit propter eius virtutem penetratiuam facientem res alias penetrare. et inimicum nervis propter eius frigiditatem et mordicationem et propter sui penetrationem. qua mediante alij nocui humores ad nervos transeunt. Ideo paraliticis. spasmodicis. et podagricis nocet. nimius eius usus debilitat visum. libidinem refrenat. eius materiam fortiter diminuendo. Aerem putridum si aspergat rectificat. et nocumentum putridarum aquarum remouet. Licet enim agrestis est acetosa. granata. succus aranciozum. et citrozum sint maioris frigiditatis inductiua quam acetum. non sunt tamen fortia ad infrigidandum. quia parent partibus acutis et penetratiuis. Inde Galienus quarto de simplici medicina inquit quod volentes stomachum et hypochondria et ardentia infrigidare melius est succum agreste et similia dare quam acetum quia non est eorum frigiditas violenta et ulceratiua. nec cum mordaci caliditate admixta. Ex quo sequitur quod volentes membra remotiora non sic stomacho vicina infrigidare conuenientius est acetum. quia in seipso virtutem habet que sibi viam facit ut ad remota loca dirigatur. Et propter has causas acetum macrefacit. extenuat. et dissoluit corpora. et proprie si usus eius sit plurimus. Acetum prodest colericis. et nocet melancholicis. quia melancholicos et adustos humores generat. Ideo leprosis et scabiosis nocumentum infert. adiuuat digestionem. appetitum prouocat. et flatu aduersatur. ipsum incidendo et corrodo. malisq; repugnat humoribus. ad stomachum fluentibus confert adustioni ignis. et eius dolori velociter subuenit. superin/

253
fusum morsui venenoz prodest. ⁊ bibitum ⁊ adozatum. Confert illi
qui sumpsit in potu opium. iusquianuz ⁊ similia. in laudibus in-
quit Auicenna. Aceto preterea vti in cibis ⁊ potibus est a pestilen-
tiali nocumento securatio. Aceti decoctio minuit eius frigiditatē
⁊ pprie cuz modico admixto melle. Verumtñ si in vno petito ace-
ti bulliat vna libra passularum fere saporez non perdit ⁊ maxima
suorum nocumentoz quantitas remouetur.

De Aqua. Cap. xvj.

Quarum melior est illa. que cum clara sit. neq; colorem
neq; odorem. neq; saporem habet. quia hee sunt passio-
nes marte. ⁊ inter ceteras leuiozis sunt ponderis que eti-
am propter suam subtilitatem ⁊ raritatem cito ad ignem calefit.
⁊ cito ad aerem infrigidatur. In qua coquuntur res citius. ⁊ dis-
solvuntur. ⁊ cito ab stomacho ⁊ hypochondrijs descendit. Eius
quidem leuitas cognoscitur. aut per pondus equalis mensure.
aut per infusionem duorum pannozum lini nitidorum. seu filtri
⁊ coti nitidi. illa cuius filtrum citius exiccatur. ⁊ post perfectam
exiccationem nitidius ⁊ minoris est ponderis melior existit. In-
ter cetera elementa hanc habet proprietatem sola aqua. q; genere
potuuz ⁊ cibozum ingreditur. Et multis insuper rebus aqua ma-
liciam ⁊ bonitatez acquirit. vt ex sua origine. ex loci statione. ex de-
cursu. ex decoctione. ⁊ rerum admixtione. ex sua origine aque fon-
tiu sunt meliores. ⁊ fons cuius est aqua erit ex terra pura est me-
lior q; ille cuius aqua erit ex harena lapillosa. q; est humilioz pu-
rificatio: ⁊ subtilioz. licet petrosa aqua sit minus terrestri putrefa-
ctione parata. Aqua etiam melior est que ex meliori minera orit̃.
⁊ pertransit. nam aqua que ex minera aurea ⁊ argentea melior
erit ea que minera plumbi. aut vitri. aut salis. aut aluminis ⁊ si-
milium. sm ergo q; meliozum virtutum est minera. sic erit oriens
aqua melior. Nec est presentis intentionis virtutes aquarum mi-
neralium dicere. quia illud ad curatiuam medicine partez ptinet

77
Aque preterea stantes peiores sunt currentibus. et citius in terre/
stri putrefactione alterabiles. et tanto peiores quanto sunt super
fortulentiori luto pastorali iacentes. Aqua puteorum que perma/
nens est. et voraginibus terre vicinior. peior est quam aqua fontium.
et melior quam aqua paludum. tamen extractione aque a puteis et a/
gitationem aqua putei melioratur. Unde est quod pauci pisces in pu/
teo aquam meliorant ipsam continue agitando. et quia etiam ex
vermiculis et partibus putrescentibus nutriuntur. Magna au/
tem piscium quantitas ipsam corrumpit. et ideo non ita bonas
habent putei et cisterne aquas ex quibus non est frequens aqua/
rum extractio. Et aquis currentibus meliores sunt que detecte
et euentate decurrunt. et ex aqueductibus rectis peiores sunt plu/
bei. quia ad dissinteriam et ventris fluxum corpus preparant. et ex
currentibus aquis detectis meliores sunt in magna quantitate
et veloci cursu currunt. ut magna flumina. et meliores sunt que su/
per bonum lutum non fetidum nec palustre decurrunt quam que
super lapides. Licet quidam auctores contrarium dicant. non ta/
men bene. quia bonum lutum currentis fluminis aquam purifi/
cat. humiliat. et subtiliorem efficit. quod lapides non faciunt. et p/
pter hoc quanto distantiores procedunt flumina suis fontibus.
tanto sunt meliores si cum tpe eorum aqua bibatur. quia tales aque
sunt magis more et ex luti mixtura rupte et humilitate. nec illico
dum ex flumine accipiuntur bibende sunt repositis in magno vase
quiescentibus descendunt partes lutose per aquas. in cuius descen/
su ducunt simul grossiores aque partes ab residentiâ in fundo va/
sis. et illa que super hypostasim remanet est purissime aque. ppin/
quior et similior et conformitatem habet aque ad ignem decocte. quam
residentiam grossarum partium fecit per sequestrationem hipo/
stasis. Ideo apud quosdam auctores antiquos precipitur non esse
aquam putei cum aqua fluminis admiscendum. quia aqua putei
licet sit lucida et clara. est tamen grossa et cruda. nullam faciens re/
sidentiam. et aqua fluminis habet partes lutas que in ipsa subtili/
ata residerent. sed cum illa admixta impeditur dissensus. et non fit

residentia. et ideo licet aqua fluminis sit melior quam aqua putei. ta-
men utraq; est melior per se sola. quam ambe simul mixte. et propter
has causas aqua ex decoctione bonitatem acquirit. quia licet in
decoquendo quedam subtiles aque partes resoluantur. tamen ex
ebullitione rare fit aqua. et dissolvitur quodam ea ex frigore con-
gelatum fuit. unde dum quiescit partes grossiores possunt rari-
ficatam ex igne aquam fundere et inferius descendere. quod an-
te decoctionem facere non poterant. Ignis quidem non subtili-
tat aquam quia de natura calidi est subtiles partes resolvere. sed
grossas partes aque a subtilibus sequestrat. unde descendere pos-
sunt in aqua super residentia natante. que subtilior leuior et puri-
or existit. nec obstat quod sit grossior aqua cocta quam cruda. ex eo quod sit
obscurior et turbilentior quia multum differt dyasonitas et opaci-
tas a grossicie et subtilitate. cristallus enim dyasonior et lucidior
est quam aqua talis. et tamen grossioris existit substantie. Aque prete-
rea cisternarum que ex pluuijs colliguntur. licet non sint in bo-
nitate aquarum fontium et aliquale impedimentum pectori et vo-
ci prestent. tamen si in bona quantitate et in multis colligantur ci-
sternis electiorum existunt virtutum. quoniam sunt leues. subti-
les. minus humide. et minus inflatiue quam relique. et aliquam ha-
bent stipticationem et membrorum confortationem. nec stomacho
aut epati nocent. sed potius confortant. Attendendum tamen est
quia propter earum subtilitatem fuerunt enim in subleuatione
vaporum in nubibus generate. aduenit putrefactio Ideo quando in esta-
te modice sunt et ad fandum adueniunt cisternarum putrescunt.
et tunc ab earum potatione cauendum est. quia et febres preparat
et humores nostri corporibus putrefacit. Sed tali putrefactioni a-
cetum et acria opponuntur. cum aqua sit simplex elementum. aut
simplicitati propinqua non exhibetur eius potus ut nutriat. quia
aqua non digeritur. digestio enim passio mixti. nec potest aqua
in membro viuentis loco deperdite et resolute partis reponi. nun-
quam aqua cum elementum sit. possit in sanguinem conuerti quem
oportet ex quatuor elementis esse compositum. sed potus aque aliar

77.
existit virtutum. quia nutrimentum liquefacit et subtiliat. eiusque substantiam rectificat. et ipsum ad membra penetrare facit. et sua humiditate et frigiditate restringit. Caloris autem naturalis aut accidentalis acumen. sitim remouet. et carnem cordis res soluit. et sic per accidens dicimus aquam confortare naturam in actione sua. Aqua pura nocet paraliticis. spasmosis. podagricis. et omnibus frigidis complexionibus habentibus. Nocet et opulationibus epatis. et nimia eius assumptio post magnum et calefacientem laborem inducit hydropisum. Decoctio aut mixtio vini. cum ea aut mellis dispumati omnes fere malicias aque remouet a potatione tandem aque turbide pure cauendum est. quia epas opilat. et lapides in renibus generat.

De Aromatibus. Cap. xvij.

Romata quibus in ferculis et saporibus communiter utimur sunt. piper. crocum. cynamonum. gariofoli. nux muscata. zinziber. cuminū. De quibus bonum est in vno capitulo dicere. Piper enim sit trium generum. scilicet longum piper. album et nigrum fere eiusdem sunt virtutis. tamen calidum et siccum est in fine terci. Sed quidam dicunt in principio quarti confortat stomachum. adiuuat appetitum. digestionem preparat. Si in debita proportione utatur nervis infrigidatis. tussi antique et dolori ventris confert. et urinam prouocat. Usus tamen eius in hyeme potius quam in estate laudatur. et proprie frigidam complexionem habentibus. Crocum. calidum est in secundo. siccum in primo. Multi voluerunt quod crocum nunquam humorem alterat. imo cum temperantia eum conseruat. et a putrefactione rectificat. Moderatus croci usus atque difficultas anhelitus auxilium prebet. epatis opilationes auerit. et licet stomachum sua caliditate et stipticitate confert nauseam tamen facit. appetitum deiciit. quia acetositati que appetitum inducit opponitur. dolorem capitis quandoque efficit. et cum vino bibitum somnum et ebrietatem

*nota ut
ma confelio*

inducit. Sed crocum sua proprietate cor vehementer confortat. et
specialem vim letificandi infert. illuminat spiritus. et ad exteriora
membra dilatat intantum quod aliquando multitudo sue comestio
nis cum leticia ad exteriora spiritus dispergit. fontem naturalis
caloris derelinquendo. propter quod quidam dixerunt quod sumere
mediam vnciam de croco mortem ridendo et letificando inducit.

Cinamonum est calidum et siccum in tercio. omnem putrefacti
onem et humorum corruptiones rectificat. stomachum confortat.
epatis opilationem apperit. et eorum digestiuam confortat. catar
ro confert. et ventris ventositatem expellit. visum acuit. tussi et pe
ctori auxilium prebet. et sua tiriacali virtute morsui venenosorum
bibitum aut superemplustratum confert.

Cariofolus calidus et siccus in tercio corporis odorem bonum
efficit. visum acuit. stomachum et epas confortat. appetitum indu
cit et vomitum sedare facit.

Aur muscata calida est sicca in secundo. Epas et stomachus at
que splenem confortat. vrinam prouocat. et vomitum prohibet. atque
oris odorem bonum efficit. **Z**inziber calidum est in tercio et sic
cum in secundo. et in ipso est humiditas superflua. cuius signum
est quod cito tartatur et putrescit. habentibus frigidum stomachum
et epas confert. eorum humiditatem et proprie ex fructibus indu
ctam exiccando. digestum adiuuat. atque ventrem lenem facit. et
morsibus venenosorum auxilium prebet.

Cuminum calidum est in tercio. siccum in secundo. ventositates
dissoluit. dolores et ventris tortionem placat. vrinam prouocat. et di
stillationi eius auxilium prebet. **A**imius tamen vsus eius citrinat fa
ciem. immo hypocrite ad fumum cumini in prunas plecti manus et
facies retinent ut palecant et videantur populo ieiunantes. **A**na
tis caro. quere in. c. infra de carne. **A**gni caro. in. c. infra de carne
Anguilla in littera. p. c. de pisce. **A**rantia in littera. c. capi. de ci
tro. **A**lliu. **R**omoracia. dictum est supra in. c. de acumine. **E**t caro
alaude. anseris. anatis. et auium in. c. de carne.

Cinamonum

Cuminum

¶ De Basilico. Cap. xviii.

Basilicum calidum est et siccum in primo. licet sit in eo aliqua humiditas non bona. multarum est specierum. Sed laudabilius est gariofilatum minorum foliorum. et semen eius virtutem habet cordialem. cerebrum et narium opulationes aperit siue comestum. siue odoratum. Animam sua aromacitate letificat. emoroidibus et cordis tremori confert. Superfluum eius usus non est laudabilis. quia sanguinem turbidum et melancolicum generat. et quibusdam eius odor capitis grauedines inducit. Iniuste tamen vituperatur basilicum quod ex eius folijs generatur scorpio. Sed ut Salienus vult reperiuntur scorpiones iuxta basilionem. non quod ex eo generentur. sed quod libenter ad ipsius odorem concurrunt.

¶ De Boragine. Cap. xix.

Borago calida est et humida in primo. et est una ex speciebus buglosse. letificat cor eius substantiam et sanguinem mundificando. cum vino exhibita cordis tremorem curat. et omnibus passionibus confert. cum melle et aqua decocta vlcibus oris. tussi. et asperitati pectoris auxilium prebet. laudabiliorum generat sanguinem. dispositionibus melancolicis prodest. usus eius et florum suorum in insalatio et ferculis laudabilis est.

¶ De Buglossa. alias lingua bouis. Cap. xx.

Buglossa dicitur lingua bouis. et est in virtute boraginis. Verumtamen Auicenna credit apud nos certe non reperiri. sed utimur herba buglosse simili.

¶ De Beta. Cap. xxi.

Beta calida est et sicca in primo. Verumtamen partes frigidas et humidas habet. est opilationum apertiva. ventrem aliquantulum soluit. et lubricum tenet. si cum aqua prime decoctionis comedatur. sed illa abiecta. postmodum recocta ventrem

restringit. nutrimentū eius paruum & non laudabile. ppter quan-
dam eius lassitudinem stomachū mordificando. ideo cum dulci-
bus aromatibus & lacte amigdalaz comedendum est.

¶ De Butiro. Cap. xxiij.

Uterum calidum est & humidum in primo. multi & im-
pinguatiui existit nutrimenti. eius tñ superfluous vsus
stomachum debilitat. & ad flegmaticas preparat egritu-
dines. Si in cibis cum amigdalas & zuccaro admisceretur maturat
catarrum. & tussis frigide & sicce confert. sed cum linitur per se sup-
pectos & stomacho sputui & vomitui sanguineo & sanioso auxiliū
prebet. confert morsui venenorum. & sumere ipsū est tiriaca vene-
nis omnibus in potu sumptis.

¶ De Citro. Cap. xxiiij.

Itroz quatuor diuersas habet partes. cortex citri calidū
est in primo. licet dicatur vt sit calidum & siccum in scdo
Cortex & semen eius cordialia sunt & aiaz letificantia. & similiter
acetositas eius cor confortat. & pprie dum calidum distempatum
foret. Cortex citri oris odorem efficit bonum. & ab humorū putre-
factione preseruat. ita qd si cortex siccus ponatur inter pannos il-
los a tineis preseruat incolumes. Pulpa eius cruda. est inflatiua
& mala stomacho. & difficilis digestionis. dolores ventris prepa-
rat. sed confecta facilius est digestionis. & confert gutturi & pul-
moni. Acetositas eius cum hoc qd cor confortat. ventris fluxum.
& vomitum colericum restringit. appetitum preparat. caumata et
febiles calores extinguit. Fit ex ea syrupus magnarum laudū in
cura ad preseruacionez pestilentialis febris. Acetositas tamen no-
cet neruis. & mala est pectori. Verumtamen acetositas citri super
empectigenes pannos & lentigines faciei fricata ad earum remo-
tionem adiuuamentum prestat. Quod ostenditur si panno attra-
mento madefactus cum citri acetositate fricetur ad pristinum re-
dit colorem. Semen & cortex eius. seu bibatur. seu linitur optimā

Syrupus laudatus

*Impinge de
rosis.*

contra omne venenum proprietatez habet. Pomā que arantia ap-
pellantur ⁊ limones in acetositatibus suis cum acetositate citri si-
militudinem habent. Cortices autem ipsorū ⁊ semina etiam non
sunt tante virtutis sicut in citro.

¶ De Citonio. Cap. xxiiij.

Citonium frigidum in primo. siccum in secundo. Quod
quandoq; non est perfecte maturum stomachuz grauat
⁊ est difficilis digestionis. ⁊ que muza sunt aut acetosa
sunt nociua. licet ad fluxum ventris acetosa sunt meliora. ⁊ meli-
or modo eius comestionis est dum concuatur extrahendo semē
eius ⁊ implendo melle aut zuccaro. ⁊ superponitur in primis pri-
us ipsum in luto aut stuppa. infusa in aqua circuire. multum qui-
dem confert stomacho. ne humorem aliunde recipiat. appetitum
inducit. ⁊ ipsum vt syrupus eius ebrietatem remouet. si post cra-
pulam sumatur. Confert etiam asinati ⁊ pectori. ⁊ asperitatē gut-
turis ⁊ canne pulmonis lenit proprie mutillago sui seminis ⁊ spu-
tum sanguinis prohibet. Citonium quidem per se scriptum est.
Quando enim sumitur ieiuno stomacho ante cibum stomachuz
confortat. ⁊ ventrem stringit. Qñ vero sumitur post cibum bonū
sigillum in stomacho facit. propter stipticitatem eius cibum ppi-
mendo. soluit ventrez ⁊ si in multa quantitate comedañ cibum in-
digestuz descendere facit. Et hec est fere communis regula stipti-
corum ciborum. qui ante cibum sumpti ventrem stringunt post ci-
bum vero fluxibilem reddunt.

¶ De Castanea. Cap. xxv.

Castanea calida est in primo. sicca in secundo. Est ma-
gni ⁊ boni nutrimenti. si bene masticaretur. ⁊ si bene dige-
ritur. impinguat ⁊ appetituz confortat. Sed melioris nutrimenti
est si castanea comedatur cuz melle. aut cum zuccaro apud haben-
tes flegmaticas cōplexiones. Castanee tñ dure sunt digestionis

et ventrem inflant. aliquales ventuositatem generando. sed aliqui
cerebri grauedinem inducunt. propter difficultatem digestionis
et fumum earum stomacho conclusum. Assatio ab eis nocumen-
tum et stipticitatem remouet. quia earum corpus rehumectatur et
lenificatur ut contemperent pectoris et corporis siccitatem. et vri-
nam prouocant. si in aqua tepida reinfundatur. Quidam ex au-
toribus blasphemant castaneam quae in nutrimento similis existit
glandi. unde dicunt quod castaneae non sunt hominibus sed porcis
in nutrimentum.

¶ Crisomula. alias muniace. Ca. xxvj.

Crisomula sunt muniace. vel parua perlica. et sunt frigida
et humida in secundo. Grossum et viscosum generant ste-
gma. et ventrem commouent. et inflant. et eorum nutrimē-
tum velocius est putrefactionis. inde ad febres putridas preparat
Infusio tamen eorum sitim remouet. et febribus acutis confert.
conueniunt stomacho ipsum. confortando magis quam perlica. Li-
cet quidam dicant quod nocent stomacho calorem naturalem extin-
guendo. et verum est de stomacho frigido. sed modus corrigendi
eorum nocumentum est ut sumatur ante cibum. et post ipsa suma-
tur anisum et mastix. cum vino puro et v. teri odorifero. aut vua-
passa. et habentes stomachum frigidum sumant mel. Si autem
post cibum accipiantur. stomachum supernatant. et in putredi-
nem conuertuntur.

¶ De Cappari. Ca. xxvij.

Capparis calidus est et ficcus in secundo. Parui est nutri-
menti. confert stricture pectoris. aperit opilaciones sple-
nis et epatis. et proprie splenez confortat et clarificat euacu-
ando ab ea materias grossas et melancolicis vrinaz prouocat. lum-
bricos interficit. et coitum excitat. et contra venenum tiriacalem vir-
tutem habet. et vsus eius cum aceto est multum laudabilis in pe-
stilentis tpe. acetum corrigit nocumentum eius.

De Cucurbita. Cap. xxviii.

Cucurbita frigida est et humida in secundo. nutrimentum generat flegmaticum et paucum. velociterque descendit. stomachum humetat. sitim extinguit. calidis complexionibus competit. frigidis vero contraria est. Verumtamen ex natura cucurbite est tales generare humores quales res secum admixte. cum calidis quidem rebus calidos humores generat. et cum frigidis frigidos. ut cum vino citoniorum aut granatorum. et cum agresta. est bona et calidam complexionem habentibus. sitim extinguendo. et naturalem calorem refrigerando. Et cum aromatibus et melle frigidis complexionibus confert. ferculum eius confert tussi et dolozi pectoris. et frigiditate stomachum et intestina infrigidat. et quandoque dolores corporis generat. Si autem post elixationem fricatur. remouetur humiditas eius superflua. et sic cum agresta aut aromatibus condiri potest. secundum complexionis indigentiam. et sic ista preparationem minus putrescibilis redditur. quia cucurbita per se facilem humorem generat. ad putredinem eius frigidum extinguit ardorem vrine. et ipsam prouocat. et maxime semen eius.

De Cucumere. Cap. xxix.

Cucumer frigidum est et humidum in secundo. Humores duros et grossos generat. et difficilis est digestionis et tarde de stomacho descendit. et ad humorum putrefactionem dispositum est. unde putredas febres excitat cibum quem in stomacho reperit in crudat. ut nequeat a stomacho dissolui. sitim remouet. acumen caloris febrilis extinguit eius aquositas pulpa. et semen eius vrinam prouocant. et eius ardorem extinguunt. odor eius reuiuiscere facit habentes sincopim calidam. Et radix sua facit vomitum. Folia autem eius conferunt morsu canis rabidi.

¶ De Citrulli. Cap. xxx.

Citrulli multum cucumeribus similes existunt. sed frigidiores et grossiores humores generant. et magis nocent stomacho. et longioris digestionis sunt. Citrulli per venas discurrunt crudi. et ad diuturnas febres corpora disponunt. et cum nimia moram in stomacho faciunt nervositati stomachi magis nocet. et nimius eius usus venenosorum humorum corruptionem preparant. medulla eorum perfectionem generat humorem. virtutes ad sitim extinguendam ad acumen februm et urine prouocationem similes sunt cucumeribus.

¶ De Cerasa. Cap. xxxi.

Cerasa frigida sunt in primo. Et sunt trium specierum. scilicet dulcia. acetosa magna et acetosa parua. Dulcia et acetosa magna malos generant humores stomachum et intestina grauantes. aptissimos ad putrefactionem et vermium generationem. vnde ad febres putridas corpus preparant. Acetosa magna peioris sunt qualitatis et maiorem in stomacho grauedinem inducunt. Acetosa parua meliores generant humores nec tantum habent de humido putrescibili. aliqualem tamen stipticitate participat coleram reprimunt. sitim extinguunt. et appetitum inducunt. et meliora sunt que sicca vsui reseruantur. ex succo eorum ad solem exsiccatum et conseruato in viterato vase fit bonus sapor si cum aceto aut succo arantiorum aut agresta distemperetur. et tamen inter cetera saporum blandimenta maxime incitant appetitum.

¶ De Ciceri. Cap. xxxij.

Cicer est album rubeum et nigrum. Album est calidum in primo. et siccum in principij primi. Licet quidam dicunt quod sit humidum. Rubeum est calidius et siccius albo. et nigrum rubeo. Omnes iste species sunt melioris nutrimenti quam

fabe. habent tamen dispositionem inflatiuam. ⁊ nigrum meliori
est virtutum q̄ rubeum. ⁊ rubeum albo. clarificant vocem pectori
ri profunt. et vt plurimum bene nutriunt. et fiunt sorbitiones ex
farina cicerum in dispositionibus pectoris. debent decoqui cum
aqua sue remollitionis et comedi cum prima decoctione. quoni-
am in brodio existit melior virtus ciceruz. cicera enim remouent
epatis et splenis opilationes. colorem bonum et viuidum in car-
ne reducunt. lapidem rene et vesice frangunt. vrinam prouocant
Focent vlceribus viarum vrine. generant sperma. et coitum eric-
cant. et vermes cucurbitiones de corpore soluunt. cicer viride in
stomacho et intestinis superfluitates generat oris odorem ma-
lum efficit. et cicercula est in virtutibus alborum cicerum. Nigra
cicera ad opilationes ad rumpendum lapidem. ⁊ ad expellenduz
vermes sunt meliora. Alba vero augendo materiam coitus ⁊ pro-
uocando vrinam meliora sunt. Lotio cum brodio cicerum a sca-
bie ⁊ pruritu cutim mundificat.

¶ De Caulibus. Cap. xxxij.

Aulis multarum est specierum. Sed domesticus quo in
cibi vtimur calidus est et siccus in primo. Generat san-
guineum grossum melancolicum. et quandoq; somnia
mala videre facit. et nutrimentum eius est paruum. et nocet ali-
qualiter stomacho. Sed dum coquitur cum carnibus pinguibus
et galline est melioris nutrimenti. et meliores sunt caules hyema-
les q̄ estiuu. expurgat humores flegmaticos ex pectore. guttur le-
nit. et vocem clarificat. Semen eius cum aqua lupinorum ver-
mes interficit. Caulis si comeditur cum primo brodio facit ven-
trem lubricum et vrinam prouocat substantis eius corpulenta. et
abiecta primo brodio aut per secundam decoctionem ventrem con-
stringit. ⁊ maxime si secum antiquus caseus decoquatur. sicut de
blete supradictum est. Decoctio eius et semen eius retardant ebr-
etatem. et ipsam remouent. Cuius rationem assignat Aristoteles

Contra ebrietatem

in problematibus propter eius virtutem diuerticam vrinam p
uocando. et facit vinum ad vias vrine prouocare et lubricare. vñ
de deficit tanta caliginosa ad cerebrum euaporatio que ebrieta-
tem causabat. Succus eius cum vino confert morfui canis rabi-
di. Veruntamen hec herba quam nos dicimus caulem proprie
est brassica. Nam caulis est nomen generis ad omne bastile ger-
men vniuscuiusq; herbe. per quod crescit in altum. et quia brassi-
ca habet plurimum hos caules per quos crescit et germinat in al-
tum. qui sunt meliores partes brassice contraxit sibi denominatio-
nem caulium. vt patet per Plinium et alios doctos simplicistas in
lingua latina. Ideo vulgares nominant ceteras herbas in singu-
lari numero. brassicam vero caules in plurali.

¶ De Caseo. Cap. xxxiiij.

Caseus quandoq; fit ex lacte. quandoq; fit ex sero. et est
illa que dicitur recocta. Diuersificatur caseus sicut q; re-
cens est aut antiquus. et sicut q; salitus aut non salitus est.
¶ Recens frigidus est et humidus in tercio. licet quidam dicunt
in primo. Et salitus siccus caliditatem et siccitatem habet in ter-
cio. Et salitus non siccus mediocres habet virtutes inter recen-
tem et antiquum. Melior caseus est ille qui cum ad suauitatem
et aliqualem dulcedinem declinans non nimis salitus sit inter
durum et mollem et viscosum et fragilem medius existit. quia ca-
seus illorum extremorum malus est. et bonitas casei variatur sicut
varietatem animalium ex quibus lac extrahitur. vt in capitulo de
lacte dicitur. Variatur etiam sicut regiones. et sicut diuersitates
herbarum quibus lactantia animalia vescuntur. caseus recens
boni est et multi nutrimenti. et est impinguatius. et bonus ci-
bus habentibus sputum sanguinis ex pectore et stomacho iuuu-
mentum facit. licet quidam de illo dubitent. quia frigidis comple-
tionibus non confert. ¶ Caseus vetus difficilis est digestionis.

grauatius et malus stomacho. et ipso multum vtentes ventris
dolorum incurrunt. et est pauci nutrimenti. et in colericos humor
re facile conuertibilis. et macrefacit vsus eius corpora.

¶ Recocta peior est q̄ caseus recens. et q̄ caseus medius salitus.
et est melioris nutrimenti q̄ caseus antiquus. Caseus generat la-
pidem in renibus et vesica. et proprie qui est humidus. et maxime
cum comeditur cum rebus diuerticis facientibus ipsum ad vi-
as illas penetrare et sic etiam petrificat vincturas podagrorum.
Qui vero esset ad generationem harenularum et lapidum dispo-
situs cauere debet a caseo. qui sicut videmus terram viscosam
aut creatam que argilla dicitur in lapidem et laterem conuerti
apud decoctionem formacis sic ex humoribus viscosis et grossis
dum est calor adurens in vijs vrine generantur harenule. que in
uicem iuncte lapidem constituunt. et ad talium viscosorum humo-
rum generationem aptissimus est caseus. et proprie cum macharo-
nibus laganijs et ferculis de pasta comestus. Caseus vetus assa-
tus aut pistus et lotus aliquando cum aqua rosata ventris flu-
rum mirabiliter restringit. et licet horum nocimentozum sit case-
us. verumtamen cum post comestionem parua ex eo sumitur qua-
ritas os stomachi corroborat et confortat. eiusq̄ bonum sigillum
existit ascensum fumorum ad caput reprimit. facietatem et fasti-
dium ex dulcibus et ventosis cibis prouenientem remouet. Nec
vos conturbet pater Sancte q̄ caseus ita vobis familiaris existat
cibus. quia propter longam consuetudinem et auiditatem ap-
petitus ad illum in vobis maxima pars suorum nocimentozum
affertur. Nam sicut in regulis generalibus dictum est cibus con-
suetus et qui cum appetitu sumitur etiam si malus sit meliorem
generat sanguinem qua laudabilior cibus non cum tanto appe-
titu comestus. Immo tante virtutis existit a puericia comme-
dendi consuetudo q̄ venenum et medicina venenosa in bonum
nutrimentum conuertitur. Unde apud Indos. Dum malos
Reges habeunt puella que pulchriores videbantur fieri ex na-
pello herba venenosissima a paruissima incipiendo quantitate

quousq; ille puelle comederent loco cibi. et omnes reges cum eis
interibant.

¶ De carne. Cap. xxxv.

¶ Pro inter omnes cibos optimi est nutrimenti. Corpus
corroborat. confortat et impinguat. et eius cibus est prin-
cipale conuersionis in sanguinem. et inde qui multas com-
medunt carnes et proprie cum potu vini incurrunt repletiozem.
¶ Quapropter indigent sepius flobothomia. aut medicina solutia.
scdm oportunitatem. ¶ Bonitas et malicia carnis multis varia-
tur modis quos pro sanitatis conseruatione attendere oportet.
¶ Et primus modus sumitur ex differentia sexus. ¶ Secundus
modus sumitur ex differentia castrationis. ¶ Tertius ex diffe-
rentia iuuentutis. ¶ Quartus ex differentia regionum ubi mor-
ram trahunt. et herbarum. et pascuorum quibus animalia vescuntur.
¶ Quintus ex differentia grassicie. et macredinis. aut sanitatis
aut egritudinis. ¶ Sextus ex differentia temporum anni in qui-
bus caro comeditur. ¶ Septimus ex differentia artificij et modi
preparandi et coquendi. ¶ Octauus ex diuersitate et differentia
specierum animalium scdm eorum propriam naturam. ¶ Nonus
ex differentia et diuersitate membrorum. ¶ De prima differentia cu-
oib; masculus calidior sit siccior quacunq; femella. sue speciei. vari-
abitur bonitas carnis scdm sexum apud variationem nature spe-
cierum animalium. nam licet ut plurimum caro masculorum lauda-
bilior sit carne femellarum. tamen in quibusdam speciebus caro fe-
melle laudabilior existit. sicut caro capre. respectu birci. et caro gal-
line respectu galli. ¶ De secunda differentia videmus castrata ani-
malia meliora esse qm masculi et femelle speciei. quia masculi castra-
ti meliores sunt qm femine propter naturam masculinam. et melio-
res sunt qm masculi. qz ex castratione naturalis calor remittitur. et
similiter siccitas. et ad quoddam speciei temperamentum castrata
animalia rem ducuntur. Nam duz comparatur ad masculos non
leduntur a coitu. qm ut de partibus animalium inquit Aristoteles.

Animalia multum coeuntia cito senescunt. et ericcantur eorum carnes et indurantur. et naturam senectutis acquirunt. et per comparationem ad femellas non leduntur a partu aut ouisatione. Videmus enim. vaccas. capras. pecudes. et huiusmodi non parturientes. meliores habere carnes quam parturientes. et gallinas non ouisantes meliores esse. et ideo dicitur quod galline in hyeme meliores sunt quam per cetera anni tempora. quia in autumno ut plurimum ouisare dimittunt. et propter has causas etiam femelle animalium castrate. ut in castratis. scrophis et gallinis. que caponisse dicuntur apparet. Verumtamen castrata animalia per debilitatum esse calorem proprium multiplicant humiditates et pinguedinem non multum bene digestas. que quandoque mali existunt nutrimenti.

¶ De tertia differentia manifeste videmus etatem animalium multum conferre ad bonitatem carni. Prima enim etas animalium est humida. et quanto magis ad senectutem tendit est siccior. licet possit aliquando humiditate accidentali humectari. Animalia quidem quorum naturalis complexio est sicca in illa etate meliora sunt in qua eorum complexio et naturalis siccitas cum humiditate etatiue complexionis contemperatur. quod non ita contingit de animalibus naturaliter humidam complexionem habentibus. et ideo dicimus quod agni et porci in tempore lactationis sunt mali. et humidi. et grossi nutrimenti. stomachum grauantis. quia eorum naturalis humida complexio cum humiditate etatiue et puerilis complexionis adiungitur. sed ulteriori procedente etate ad maiorem siccitatem humida naturalis eorum complexio in etatiue discursu contemperatur. et ideo apud medicos. et proprie apud arabes ubi non est multum in usu arietum castratio magna laude extollitur caro annualis agni ante pollutionem. Omnis autem caro animalium antiquorum est pessima et difficilime digestionis. et malorum humorum. et similiter animalium ab utero exeuntium. aut partui propinquorum. Et aues ante originem bonarum pennarum putrescibiles generant humores. stomacho. et toto corpori abominabiles.

¶ De quarta differentia. Videmus enim fm diuersas regiones diuersa animalia meliora esse vt in locis montuosis et petrosis meliores castrati producuntur. subtilior. leuior. et saporosior carniuz. Ex maritimis et paludosis regionibus contrarium. Et melioribus enim herbis et pascuis meliores humores. lac et carnes producuntur. et tanto meliores carnes animalia producunt. quantum eorum nature proportionatioribus cibos habent. vnde porcos meliores carnes habere dicimus dum glandes comedunt q̄ dum herbas et capones et galinas meliores esse ex frumento aut milio nutrimento q̄ ex herbis aut furfure.

¶ De quinta differentia absolute meliora sunt animalia media inter macredinem et multam pinguedinem. quia multa pinguedo appetitum obtundit. stomachum debilitat. et digestionem impedit. et ad malos humores corpus preparat. vnde cautela ex pinguibus animalibus macriores carnes comedere. et ex macris animalibus carnes pinguioribus eligere.

¶ De sexta differentia. Calida animalia meliora sunt in hyeme propter suam humiditatem. et frigida in estate. Vnde caro porcina apud illos quibus non contradicit appetitus melior est in estate q̄ in hyeme propter suam humiditatem. Et pipiones meliores sunt in autumno q̄ in vere. Et parue aues in vere dum nidificat non sunt bone. in autumno autem que ex vuis et ficibus nutriuntur sunt meliores. et turdi meliores sunt in hyeme dum non tantum exercentur in volatu tempore niuis cum pastum vermiculorum circa radices arborum querentes sunt. **¶** De septima d̄a Magnam quidem diuersitatem et d̄am acquirunt carnes ex modo preparandi. Pinguissimas carnes melius est assari q̄ elissari et meliores super ardentibus prunas proiectas. vt superflua eorum humiditas super carbones fluat. et resoluatur. et siccior reddatur. Carnes macerrimas melius est elisare q̄ assare. vt earum siccitas cum humiditate aquea contemperetur. Medie aut carnes assari et elissari possunt fm naturam animalis et comedentis appetituz. Et

quorundam animalium carnes meliores sunt assate. vt porcorum
7 aliorum humidiorum. 7 quorundam meliores sunt elissate vt car-
nes bouine. 7 aliorum siccorum. carnes frige 7 carnes in visculo cu
almuri coquinate inter assatas 7 elissatas in virtutibus medie ex-
istunt. licet frige assatis sint propinquiores. 7 in visculo coquina-
te elissatis. Et cauendum est ne carnes assate fortiter cooperian-
tur. immo discooperte dimittantur. Nam cuz carnes assate nimis
um cooperiuntur vt prohibeatur earum euaporatio ad venenosi-
tatem conuertuntur. vt auctores volunt. 7 experimento compertum
est. Carnes assate maioris 7 melioris sunt nutrimenti. 7 robustis
corporibus conuenientiores. 7 difficilioris digestionis. et siccius
nutrimentum generant q̄ elissate. quia carnes elissate sunt hu-
midiores humiditate aquea 7 accidentali. licet carnes assate hu-
miditate propria q̄ elissate. Caro quidem assata in propria humi-
ditate decoquitur. Elissate vero in aliena que suam extrahit hu-
miditatez. vnde caro elissata siccor redditur humiditate propria
q̄ assata. Nec carnes assande illico ad magnas prunas appropi-
ari debent. quia intempestiuam faciunt crustam. impeditur ca-
loris penetratio ad partes intrinsecas. 7 decoctio centralium par-
tium. Ideo dixit Aristoteles artificiosus esse assare q̄ elissare.
Carnes insuper vltra earum proprias naturas tales acquirunt vir-
tutes quales sunt res cum quibus condiuntur. Omnium harum
regularum 7 aliarum quas hic gracia breuitatis omittimus testi-
monium reddit experientia. ¶ De octaua autem diuersitate cla-
rum est quasdam species animalium meliores carnes habere qui-
busdam absolute melior caro inter volatilia dicitur starna aut fa-
sianus. 7 gallina. inter siluestria. capreolus 7 porcus siluestris iu-
uenis. ante pollutionez. 7 similiter in membris existit differentia
vt meliores sunt carnes testiculorum 7 mammillarum q̄ epatis 7
aliorum membrorum. Ut autem istius octauae diuersitatis habea-
tur noticia. ponentur virtutes fere de qualibet specierum anima-
lium comestibilium 7 eorum membrorum. 7 primo tanq̄ a nobilio-
ri incipiendo de starna. ¶ Caro starne ex subtilioribus 7 leuiorib⁹

auium carnibus existit. Ad temperamentum declinat. et corpus im-
 pinguat. cor confortat eius debilitatem curat. epati. stomacho. et
 hydroposi confert. et in coitu augmentum facit. et in hijs qui subti-
 li volunt custodiri regimine puenientior est. et meliores sunt eius
 pulli. ¶ Caro perdicis. qz perdir est species starne. licz quidaz ali-
 ter dicant. augmentum bonum in cerebro et intellectu prebet. coi-
 tum excitat. et eius materiam augmentat. ¶ Caro fasiani. lz auer-
 rois velit ipsam esse meliorem ex carnibus auium tamen inter bo-
 nitates starne et galline media existit caro gallinacea. ¶ Galloz
 melior est ille qui nondum cantant. necdum coiuu. Et gallinaru
 meliores sunt que nondum ouisunt. melior est illa que in ventre
 edi assatur. Et quidaz ex antiquis autozibus laudant capones es-
 se meliores omni carne volatiliu. Et caro pulloz in cerebro et
 intellectu augmentu facit. et pullus masculus melior est qz femel-
 la. Caro gallinacea confortat pectus. sanguinez ex naribus fluen-
 tem retinet. vocem clarificat. et corpus impinguat. Jus galli anti-
 qui et solutioni et doloribus ventris potatu confert. ¶ Caro cotur-
 nicis ex ea timetur spasmus. qz comedunt aliqui belleboz herbam
 venenosam. et spasmosaz. Quidam ex antiquis dicunt nutrimentu
 earum esse optimu. et spermatis generatiuuz. De coturnice et
 qualea inter autores est magna dissensio. Nam periti apud histor-
 rias lingue latine per coturnices intelligunt quales et sic intellexit
 translator Auicenne. in. c. de coturnice. scribens proprietatez qua-
 learum qz timet ex eo spasmus. qz belleboz comedunt. plurimi
 autores per coturnicem intelligunt auem quandaz maiorez perdi-
 ce. cum pennis pictis. et est in bonitate carniuz perdicis. ¶ Caro
 columboz. Pipiones sunt calidi et humidis superflue. et illi qui
 volare incipiunt sunt leuioris et melioris nutrimenti. Pulli tamen
 columboz flegmaticis multum conueniunt. et in colericis con-
 diri debent cuz agresto. aut simili frigiditatem alterante. Colum-
 bi antique dure digestionis et illaudabilis nutrimenti.
 ¶ Caro turturis. Quidam dicunt qz turtur est perdir. et errant.
 eius nutrimentum est stipticum. et mirabiliter in ventris fluxu

galloz melior

gallinaru melior

caro pulloz

caro gallinacea

caro coturnicis

bus confert. Auicenna laudat carnes turturis esse meliores car-
nibus omniuz volatiliū. ⁊ dicitur in Arabico. durar. vel aldu-
rar. ⁊ hoc est quia in regione Auicenne sunt meliores q̄ in italia
vt dicunt qui ibidem habitant. Vel qui turtur sua p̄pprietate cō-
fortat cerebrum ⁊ intellectiuam virtutem. ⁊ in coitu augmentum
facit. ¶ **C**aro passeris calida est. mali nutrimenti. ⁊ difficilis di-
gestionis. ⁊ luxuriam commouet.
¶ **C**aro alaude per se stiptica est. ventrem stringit. Sed brodi m
propter vitrositatem quam habet extrahendo illam in coquendo
ventrem soluit. ¶ **C**aro Anatis calidior est omni carne volatiliū
domesticorum. frigidis complexionibus confert. ⁊ calidis nocet.
si frigidis condimentis non alteretur impinguat. resoluit vento-
sitate. ⁊ clarificat vocem. Cum aurez eius caro digeritur est ma-
ximi nutrimenti. ⁊ proprie stomachus seu griscibile eius.
¶ **C**aro anseris frigidior carne anatis. ⁊ ab ea parumper differt.
⁊ meliores partes eius sunt bale pectus aut venter. ¶ **C**aro gru-
is. Pauonis. Strutionis. ⁊ magnarum auium. grossi est nutrime-
ti. ⁊ difficilis digestionis. nec pro nutrimento multuz concedens
¶ **C**aro volatiliū aquaticarum. in lacunis. fluminibus ⁊ pra-
tis aquosis commorantiuz. grossa est. ⁊ superfluitates generans
⁊ vsus eius non est laudabilis.
¶ **A**ues minute boni sunt nutrimenti. ⁊ proprie dum non nidifi-
cant. ⁊ dum sunt pingues. ⁊ istius conditionis est turdus. sed ti-
metur comestio stomachi eius seu griscibilis. quia quidam dicūt
q̄ napellum comedit. que est herba venenosissima.
¶ **C**aro Qualee calida est ⁊ humida. Sed tempore veris dum ad
nos qualee reuertunt̄ melancolica est ⁊ sicca. ⁊ mali nutrimenti.
In autumno autem dum pinguis est bonum nutrimentum pre-
stat. facilis est digestionis. coitum. ⁊ eius materiam augmentat.
De proprietate qualee magis credendum est quod dicitur supra
de coturnice. ¶ **C**aro caprioli est ex carnibus siluestribus lauda-
bilior. boni nutrimenti. ⁊ paucarum superfluitatuz. licet sanguis
ex eo generatus ad aliqualem melancoliam tendit.

Caro leporis frigide est complexionis et sicce. Licet dicatur quod in quibusdam locis sit calide. Boni est nutrimenti. sed generatio est humorum melancolicorum magis quam caprioli. Coagulum eius est constrictiuum ventris. est tiriaca ad omne venenum. et cerebri leporis facit infantibus cito oriri dentes. **C**aro ede est ex melioribus carnibus domesticis. nullam habens in se malicie admixtionem. si non sit multum partui propinqua. quia tunc in se viscositatem et superfluum humiditatem habet. Dum magnus est edus et pinguis contemperatur sua naturalis complexio sicca ab humida etatiua. et propter hoc leuem. subtilem. et contemperatum generat sanguinem. Nec conueniens est multum laborantibus. quia cito resoluitur propter eius subtilitatem. et teneritatem substantie nutrimenti. quod ex ea generatur. **C**arietum castrorum caro melior est carne agnorum. multum etiam et bonum sanguinem generat. calida est et humida. quasi ad temperamentum declinans. si in iuuenili etate sit. Decrepiti autem ut supra dicebatur sunt pessimi. **C**aro bouina frigida est sicca. difficilis est digestionis. et grossum. turbidum. et melancolicum generat nutrimentum. ad quartanas preparat febres. scabiosis et leprosis nocet. **C**itulina autem propter temperantiam etatis ut supra dicebatur boni et fere temperati existit nutrimenti. **C**aro porcina sicut alie carnes variatur in bonitate et malicia. secundum varietates etatum multum humida et viscosa est. nutrimentum eius est bonum. et est multum conueniens magis robustis corporibus quam delicatis. quia est tarde resolutionis sed propter eius viscositatem nocet paraliticis. podagricis. et dolorem pliorum. et lapidem renum. aut vesice habentibus. Sed caro porcina siluestris est laudabilior si sit iuuenis. ut supra dicebatur. **C**Et caro cerui fere similis existit carni bouine. **C**Caro ericij. quidam est terrenus. et quidam est montanus. Eius caro resolutiua et ericaciua est. usus eius licet non generet multum bonos humores. tamen multarum existit virtutum. Stomachum confortat. Ventrem

leporis

caro ede

caro castrorum

caro bouina

citulina

porcina

cerui

pluit. confert lepre et scabei. Caro salita confert hydropicis. et lapidi renum. et eius assiduatio confert mingentibus in lecto. ita ut difficile sit urinare. licet quidam dicant quod urinam prouocat et confert vermium morsui.

¶ Restat de particularibus membris animalium dicere. et primo de cerebro. Meliora sunt enim cerebra volatilium. Caro tamen cerebri frigida est et humida. flegmaticas generans humores. fastidium in stomacho inducit. Si post cibum comeditur vomitum preparat. Ideo cerebrum comedendum est in principio cibi conditum cum aromatibus. aut aceto aut menta. et similibus. bonum dat nutrimentum si digeritur. calidas complexionibus confert coitus materiam auget. et ventres lenit. Cerebella omnia salubria sunt ad venena habita. et ad morsus venenosorum dum comeduntur. et quidam hanc laudem maxime attribuunt cerebello laudis et cuniculi. ¶ Capita animalium grossa sunt nutrimenti. et ad febres colericas preparant. multum tamen nutriunt. et seminis materiam augent. oculi si tenerrimi et pinguis sint animalis et circa eos pinguedo existat frigida sunt. et humida et bona existunt nutrimenti. ¶ Lingua humorem generat humidum. et fere temperatum inter mollem et durum. et si cum carne glandosa sibi adiuncta unde salua causatur comeditur bonum est propter viscositatem et humiditatem cum dulcibus aromatibus condiri.

¶ Cor frigidum est et siccum. ideo melancholici existit nutrimenti et tarde digeritur. et multum nutrit. Nec istud contradicit illi quod superius dicebatur cor esse fontem caloris in iuuentute. et vite fundamentum. Nam aliter situantur et graduantur in complexionibus membra viuentia respectu temperati membri nostri corporis. et aliter eadem membra mortua in comparatione ad nutrimentum. aut cibum temperatum. Cor enim viuens est calidissimum in genere membrorum viuentium. et cor mortuum in genere ciborum est frigidum et sic est de viuentibus animalibus. ut lepus in genere animalium viuentium est frigidus et siccus. et tamen autores ponunt carnem in ge

nere eius ciborum esse calidam et siccam. Multum enim differt aliquod graduari in comparatione viuentiuz a semetipso graduato in comparatione ciborum. ¶ Pulmo frigidum et humidum generat humorem. et sic in genere ciborum frigide et humide est compeltionis. et tamen in genere viuentium membrorum calidus est. et siccus naturaliter Pulmo est facilis digestionis propter eius raritatem et eius leuitatem. et est paucissimi nutrimenti.

¶ Epar humores generat grossos. et est difficilis digestionis et multum in stomacho moratur. et remouet famem longo tempore in tantum quod auctores scribunt quod ex epatibus fit cibus quidam ex cuius vnica comestione stat homo per aliquot dies sine fame.

Epar tamen laudabiliorum generat sanguinem quam carnes pinguedinem non habentes. Epar lactantium animalium est melius. sed inter cetera melius est epar galline aut anatis pinguis. Epar caprarum aut hircorum detegit epilepsiam et epilepticis nocet. nam cum ipsum comedunt subito epilepsiaz incurrunt. Epar lupi epati hominis multum confert. et probet metum et ab huminatione aque. ¶ Utera seu mamille frigida sunt et sicca propter neruositatem. Grossum et multum et bonum generant nutrimentum. et si in eis est lac nutrimentum est grossius.

¶ Splen tarde digestionis est. Sanguinem generat melancolicum acetositatem quandam in se habet propter fuisse receptaculum humorum melancolicorum. unde stomachum confortat et appetitum prouocat. licet cito faciet. et inter ceteros splen porcini est melior.

¶ Dale auium. omnium membrorum laudabilissime sunt. et melius generant nutrimentum. et subtilius propter earum exercitium et fatigationem meliores sunt hale gallinarum et anserum. et similiter colla anserum et gallinarum sunt meliora collis ouium. et omnia colla sunt boni nutrimenti. si absque sanguine in ipsis congelato comedantur. ¶ Renes sunt difficilis digestionis. et horribilis saporis propter nutrimentum fuisse ex pinguedine urine cuius sunt colatoria. Humor ex eis generatur malus et laudabiliores eorum sunt renes lactantis edis. ¶ Uenter parui et mali est nutrimenti. et ei

assimulantur viscera ex quibus fit trippa. flegmaticum generat
humorem et impinguat. Ventres autem avium sunt melioris nutri
menti. precipue gallinarum et anserum. Tunica interior stomac
horum gallinarum et etiam aliarum avium exiccata confert ori
stomachi et dolori eius. ex illa medici bonum electuarium ad ean
dem intentionem componunt. Testiculus melior est animalium
iuuenum quia antiquorum non melius est nutrimentum mamil
larum quam testiculorum praeter testiculos gallozum qui boni pluri
mi et laudabilissimi existunt nutrimenti. et licet nervosi sint. ta
men facilis existunt digestionis. tussi sicce et pectori conferunt.
eius leniendo asperitatem. vlceribus viarum vrine profunt. et li
cet propter eorum viscositatem sint absolutivi tamen dissenterie
profunt. et ventris fluxuz stringunt.

¶ Pedes anteriores pedibus posterioribus meliores existunt. Ci
namonum et cuminum quere in septimo capitulo de aromatibus.
Cepe in .c. de acrumine. Cicerula in .c. de ciceribus. Columbus.
Castratus. Conturnix. Capulus. Ceruus. Cerebella. Caput. Col
lum. omnia sunt in .c. de carne.

¶ De Dactilo. Cap. xxxvi.

Dactilus calidus et humidus in primo gradu. inter fru
ctus boni existit nutrimenti. difficilis est digestionis
bonum sanguinem generat. differunt dactili secundum diuer
sas regiones. vbi sunt. In calida enim regione dulciores sunt quam
in frigida. et dulciores generant epatis et splenis opilationes. et
citius digeruntur et ventrem lubricant. et meliorem sanguinem
generant.

¶ De Endiuiā. Cap. xxxvij.

Endiuiā. quedam est silnestris et amarior. quedam do
mestica et ortulana cum folijs crispis. Utraque utimur
in insalaticijs et ferculis. que recens est frigida et humidus

da est in primo. et quanto plus de amaritudine participat tanto minus de frigiditate et humiditate habet. Quidam tamen dicunt siluestrem frigidam esse in primo et humidam in secundo. licet endiua non generet tam bonum sanguinem sicut lactuca. meliores tamen virtutes habet. et siluestris melior est quam domestica aperit opilaciones epatis et venarum. et malaz caliditatem extinguit. remouet fastidium stomachi ex caliditate productum. illum confortando. et est res optima stomacho calido comesta. aut superius emplastrata. Hanc singularem inter ceteras herbas habet endiua. quod tam in materia calida quam frigida epati iuuamentum prestat. In calida quidem ratione manifestarum qualitarum. et in frigida ratione aperitionis opilacionum et sue proprietatis occulte. quando comeditur cum aceto stomachus confortat. et ventrem stipticat. Ipsa cum radice sua pistata aut emplastrata. aut succus eius bibitus puncture scorpionum. vesparum. et paruorum vermium venenosorum confert.

De Eruca. Capitulum. xxxviii.

Ruca. Alia ortulana. alia siluestris. Calida est in secundo. et sicca in primo. sed recens habet humiditatem in prima. Licet inflatiua sit aperit tamen opilaciones epatis. Sola comesta capitis dolorem inducit. quia lactuca. endiua. aut portulaca remouetur. Eruca insuper secundum varias complexionones et diuersam quantitatem diuersos producit effectus. Ab ipsa cauere debent colerici et sanguinei. nisi cum predictis herbis frigidis comedatur. De ipsa enim si multa comeditur et sola acuit sanguinem. luxuriam remouet. eiusque materiam ericcat. tempore tamen comesta in frigidis complexionibus digestiuam confortat. coitum incitat. et eius materiam auget. et proprie si cocta comedatur.

¶ De Enula. Cap. xxxix.
Enula calida est et sicca in secundo. licet aliqualem super
fluam humiditatem in se contineat. Radice eius utimur
aut in insalaticio cuius sua amaritudine. aut cocta in tor
tellis cum ovis et cerebellis et similibus. Eius usus melior est in hye
me. confortat cor. pectus atque pulmonez a viscosis atque superfluis
humoribus mundificat. stomacho repleto prodest. epatis et sple
nis opilationes aperit. Superfluus eius usus sperma diminuit et
sanguinem putrefacit. flatibus podagricis et doloribus omnibus
ex frigida causa confortat. et morsui serpentum proficua est. Enu
la insuper et proprie succus eius singularem habet virtutez ut ver
mes interficiat. ipsosque de corpore exire faciat. Edius. Eritius.
Epar. superius in. c. de carne.

¶ De Ficu. Cap. xl.
Ficus que recens est parumper est calida. declinans ad
humiditatem. Sed ficus sicca. sicca calida et sicca in pri
mo. Ficus quidem omnibus fructibus laudabilior et nu
tribilior existit. que non est matura calida est et ardens. et mala p
pter lac eius. sed bene matura est propinqua. et non nocet. licet om
nes fructus sunt nocivi. quandoque cortex ficus sit dura ad digeren
dum sicut cutis et semen panicosum sit mali humoris generatiuum
per se solum. tamen ficus si non existit in similitudine nutrimen
ti carniuum. Inter ceteros vero fructus vehementioris et melioris
existit nutrimenti. Ficus albe meliores sunt rubeis. et rubeis nigris
Omnes tamen ficus virtutem habent impinguandi. licet eius
impinguatio faciliter resoluatur. et principalis conditio ficus est
bonum generare nutrimentum si in stomacho bonos reperit hu
mores. sed si malos reperit et superfluos et proprie que est sicca ma
lum et penetratiuum generat sanguinem. et secum illos humores
ad superficiez corporis et partes catenas ducit. et propter hoc ficus
generat pediculos. et exterioriez cutim humetant. et sudare faciunt

Et omnis ficus tam recens q̄ sicca epilepticis confert. pulmones
pectus. gutturis asperitatem lenit. opilationes epatis et splenis
aperit. licet eis noceat. et duo apostemata sunt super illā dulcedi-
nem. vrinam prouocat. humores grossos a renibus et vesica expel-
lendo. que recens est aliquantulum nocet stomacho. sicca vero non
nocet. et sicca est mirabilis iuuamenti in aperiendo vias cibi. et
proprie cum nuce vel amigdala. et virtutem habet solutiua ali-
qualiter et proprie cum amigdala. Primi fructus ficium qui vt
flores sunt quos follatia nos dicimus. superflua et indigestam
habens humiditatem. mali et grauis nutrimenti. et faciliter di-
gestibilem. Inde est q̄ sole exiccari non possunt. licet in calidio-
re anni parte producantur. Et ab autoribus experimento comper-
tum est q̄ ficus. nux. et ruta. demane simul comesta. contra om-
ne venenum est. et contra pestilentialem aerem specialem virtu-
tem prestat.

¶ De Fungis. Cap. xij.

¶ Ungi. inter ipsos ⁊ tubera est differentia. vt in. c. de tu-
beribus patebit. frigidi sunt ⁊ humidi in quarto. Licet
quidam dicant q̄ sint in tercio. difficilis sunt digestio-
nis. ⁊ hūores generant grossum. Timetur ex eorū p̄mestione stu-
por membrorum. dolor ventris. apoplexia. difficultas vrinandi. ⁊
p̄uocatio cum morte. Fungorum. quidem sunt mortiferi. ⁊ qui-
dam non mortiferi. Fungi nigri in eorū substantia virides. ⁊ azur-
ri sunt mortiferi. ⁊ illi in quorum superficie est humiditas visco-
sa ⁊ apparens putrefactio. De iudicijs etiam fungorum bonorū
credendum est expertis in regione vnde sunt. Verumtamen ex-
p̄ti in cognitione fungorum quāq̄ decipiuntur. q̄ species fungi
boni ex incognoscibili re potest venenum acquirere. Fungi enim
ex vaporosa putrefactione oriuntur. nō ex seminibus aut radicis
propagatione sicut alia vegetabilia. Minerā igitur ortus eorum
possz esse sulphurea. aut alterius veneni p̄ductiua. Idco qui fun-
gos colligunt attendere debent ⁊ cauere ne fungi iuxta ferruz eru-

ginosum oriantur. aut arborem venenosum. aut arborem dantez
sibi malam qualitatez sicut oliue. licet quidam fungi iurta oliuas
sunt etiam boni. Attendant insuper cauernas serpentum ⁊ vermí
um venenosorum. qz ex istis iaz multa mala exempla reperta sunt
⁊ multe familie ex comestione fungorum simul vna nocte periere.
Ideo fugienda est eorum comestio. Sed si aliqñ stupidissimus
eorum sapor nos decipiat. ⁊ oporteat intellectum sensui obedire.
tunc attendendum est q̄ pira sunt tiriaca fungoruz. elissentur er
go cum piris aut cum folijs pirozum. ⁊ proiecta p̄ma aqua reco/
quant̄ ad perfectionem. ⁊ condiantur cum sale ⁊ aromatibus cali
dis. ⁊ bibatur cuz ipsis vinum purum ⁊ bonuz. qz in hoc virtutem
habet tiriacalē. ⁊ bonum est post ipsos pira comedere. non tñ que
cum ipsis cocta sunt.

¶ De Farri. Cap. xliij.

Ar est species frumenti quo vtimur in ferculis. quasi tē
perate est complexionis. ad caliditatem declinans mul
ti ⁊ boni existit nutrimenti. laudabilem generat sangui
nem. sed nimius eius vsus epatis ⁊ splenis opilationem facit. et
nocet lapides ⁊ harenulas habentibus in renibus ⁊ in vesica. si ex
ordeo fiat virtutem ordei obtinebit.

¶ De Fabis. Cap. xliij.

Albe frigide sunt ⁊ sicce. propter temperamentum. Viri
des autem ad humiditatem tendunt. ⁊ sunt peiores il
lis. quia humiditates superfluas generant. ⁊ stomacho
magis nocent. Omnes fabe dure sunt digestionis. ⁊ ppter suam
ventositatem sunt multū inflatiue vnde vapores eleuant ⁊ caput
grauant. spiritusq; ingrossant. ⁊ mala somnia videre faciūt. ⁊ me
lius sunt ex corticate ⁊ fracte q̄ que corticibus comedunt̄. longa
remollitio ⁊ mulca decoctio. ⁊ comedere eas cū aromatibus ⁊ her
bis calidis earum ventositatez remouent. ⁊ proprie proiecta aqua

prime decoctionis confert tussi ⁊ pectori. ipsuz lenificando. ⁊ cum
aceto ⁊ corticibus virtutem constringunt.

¶ De Faseoli. Cap. xliij.

Faseoli calidi sunt ⁊ gumidi in primo. humores grossos
generant. ⁊ inflatiuos. ventrem mollem faciunt. et im-
pinguant. ⁊ vrinam prouocant. pectori ⁊ pulmone iuuau-
mentum prestant. caputq; grauant. ⁊ ad somnia terribilia prepa-
rent. Sinapis. origanum. ⁊ vinum purum ab eis omne quasi re-
mouent nocumentum.

¶ De Feniculo. Cap. xlv.

Feniculus calidus est ⁊ siccus in secundo. Eius vtitur
folijs in ferculis ⁊ in salaticijs. bonos inter cholera hu-
mores generat. pectori confert. ⁊ vias opilationis aperit
radices eorum bone sunt cocte cum cineribus. quia eorum aperiti-
uam virtutem augent. sed melior pars feniculi est semen eius vri-
nam prouocat. epatis opilationes aperit. ⁊ feniculus siluestris la-
pidē frangit. oīs feniculus prodest visui et eius vsus visuz acuit.
Et quidam antiquorum estimauerunt q; serpentes in vere come-
dunt folia feniculi. ⁊ fricant oculos per feniculum dum exeunt de
cauernis. vt eorum visus confortetur. ⁊ corroboretur propter debi-
litate quam oculi eorum acquisuerunt ex longa mora terre in
hyeme. Fasiani caro est in capitulo de carne.

¶ De Brano pini. Capitu- lum. xlvj.

Ranum pini. Modicum ad humiditatem et calidita-
tem declinat. Est impinguatium. Confert debilita-
ti neruorum et eorum modificationi. Pectori.

pulmoni ⁊ debilitati omniūz membrorum auxiliū facit. coitum incitat. ⁊ auget. eius materiam multum incitat. ⁊ auget. ⁊ maxime cum zuccaro comestum. Verumtamen virtutez modificatiuā habet. ⁊ nocet stomacho. ⁊ tale nocumentū ex ablutione ⁊ remolitione in aqua calida remouetur. ⁊ qui calidam p̄plexionem habēt debent illud comedere cū zuccaro. cūz melle. ⁊ proderit stomacho ⁊ meliores generat humores.

¶ De Granato. Cap. xlvij.

Ranatum. Malorum granatorūz tres sunt species. Dulces. Mulse. ⁊ Acetose. que omnes frigide complexionis sunt apud Auicennam. qui frigide complexionis regionis oriundus fuit scilicet extreme partis Arabie versus septentrionem. Sed acetose magis sunt frigide. Deinde muze. deinde dulces sunt nimis frigide. Apud ceteros autem autores de calida regione oriundos dulcia granata calida iudicantur. quia in regione frigida mala granata nunq̄ ad tantam dulcedinem veniunt vt debeant calida iudicari. Immo granata dulcia in regione frigida muza appellantur. In regione calida vsus malorum granatorum potius sunt ad medicinam q̄ ad cibum. Virtutem habent citoniorum ante cibum instringendo ventrem. ⁊ post cibum stomachum confortat. ascendentes vapores reprimunt accidentalez calorem ⁊ aeris calidi caumata extinguunt. ⁊ cordis confortatiuā virtutem habent. Gallina. Brus in. c. de carne. Sariofolus. supra in. c. de aromatibus.

¶ De Oleribus. Cap. xlvij.

Lera pauci sunt nutrimenti. ⁊ fm diuersas eorum naturas vt ad cibum ⁊ ad potum pertinent in diuersis reperiuntur capitulis.

¶ Zuiube. Cap. xlix.

Viube. In ipsis autores sunt discordes. Quidam vo-
lunt q̄ sint calide. Quidam frigide. Quidam q̄ sint sicce.
Sed ad aliquales declinant humiditatez. difficilis sunt
digestiois. grossum generant sanguinem. ⁊ pauci sunt nutrimen-
ti. pectoris et pulmonis asperitatem minuunt. Et Gall. dicit q̄
reperit iuuvas in conseruanda sanitate ⁊ remouenda egritudine
aliquid operantes.

¶ De Lactuca. Cap. l.

Lactuca frigida est ⁊ humida in secundo. ⁊ facilis dige-
stionis. et pauci nutrimenti. licet plus nutriat eliffata
q̄ cruda. optimum generat sanguinem. nutrimentum
⁊ sanguinis ex eo generatus laudabilior est omni sanguine alioz
olez ⁊ melior est si munda colligatur. ⁊ non lauetur. qz ablutio au-
fert bonitatem ex ea. Aqua etiam in sua humiditate ⁊ frigiditate
augmentum prestat. ⁊ remouet bonam eius virtutem. que insup-
ficie existit. ⁊ fit aliqualiter inflatiua. Suauis tamen lactuca dor-
mire facit. ⁊ profundius cum aceto comesta appetitum inducit. ⁊
stomacho calido confert. ⁊ similiter tussi ex calida materia gene-
rare. Plurimum tamen visus eius oculos obtenebrat. visus debi-
litate inducendo. prouocat vrinam. ⁊ remouet appetitum. coitū
⁊ eius materiaz minuit. ⁊ proprie semen suuz. qd̄ in potu sepe sum-
ptum habentibus nocturnas pollutiones aliquñ in somnijs suis
maximuz quidem iuuamentum prestat.

¶ De Lupino. Cap. l.j.

Upinus ex sui natura calidus est in primo. siccus in se-
cundo. Licet quidam dicant vtrumqz in secundo.
Lupinus amarus potius ad medicinam pertinet q̄ ad
cibum. Vermes interficiendo. et opilationes aperiendo. Dul-
ceatus autem ex frequenti aquarum remollitione. ad nutrimentum

tum est aptus. et non calefacit corpus. quia ex remollitione caliditatem et amaritudinem deperdit. difficilis autem digestio est. humores tamen malos et crudos generat.

¶ De Lente. Cap. liij.

Ens frigida est in primo. sicca in tercio. Licet quidam dicant quod ad temperamentum declinet. Eius cortex est ventris solutivus et medulla est striptica et difficilis digestionis. sanguinem generat grossum et melancholicum. ad lepram. ad cancrum. et ad alias egritudines melancholicas dispositum. est in flativa. et cerebro et stomacho. et pectori. propter eius exiccationem nocet. visus obtenebrat. et aliquando videre facit somnia mala. extinguit sanguinis caliditatem. et materiae coitus exiccat. Ut autem non noceat debet excorticari. abiecta prima decoctione. et in nova recoquatur aqua. et cum aceto et aromatibus aut amigdalibus condatur. Et utilior modus preparationis est cum secunda lentius decoctione modicum farine ordei admiscere. ex cuius quidem comestione nutrimentum valde bonum generatur.

¶ De Lacte. Cap. liij.

Hec temperamentum vicinum existit. ad frigiditatem et humiditatem parumper declinans. Licet quidam dicunt ipsum calidum esse quod est tribus substantiis declinans scilicet ex caseitate. butirositate. et aquositate. que dicitur serum. De butiro autem et caseo dictum est. De sero autem non est presentis intentionis. quia eius usus potius ad medicinam pertinet quam ad cibum. Lac est nobilis substantie. et optimi existens nutrimenti. facillime digestionis. et velocis conversionis in sanguinem. Nec mirum cum lac sit sanguis in mammillis secundo decoctus ubi ex mammillarum natura. albedinem. saporositatem. et cibibilitatem acquisiuit. Diversimode tamen lac bonitatem et

maliciam participare potest. qui diuersam virtutem acquirit fm
diuersam naturam ⁊ pplexionem animaliuꝝ ex quibus mulgetur
Nam licet laudabilissimū lac sit muliebꝛe tñ pro nutrimento no/
stro vtimur caprino. pecudino. vaccino. buffalino. ⁊ similibns. La
lem vero virtutem hꝝ lac. qualem fere animal vnde prouenit. sed
pro meliori nutrimento vtimur caprino. qꝫ stomachuꝝ magis con
fortat. ⁊ epar minus opilat. Et lac iteruꝝ melius est ex aīali iuue/
ni. pingui. sano. q̄ antiquo. aut macro. ⁊ infecto. Et quanto meli
oribus pascuis vtuntur aīalia. tanto laudabilius erit lac. Et lac
quideꝝ vernale. aut estiuale melius est q̄ byemale. aut autumna
le. Et melior modus sumendi lac est ipm bibere ieiuno stomacho
cum actuali caliditate. sicut mulgetur. ⁊ differre cibū quousqꝫ de
stomacho descenderit appetibilius est coagulatum comedere per
spacium ante cibum. qꝫ cum lac sit facillime digestionis si cuz alio
cibo admisceretur. aut putrefieret. aut secum alter cibus indige/
stus transieret. ⁊ quiescenduz est ppter lactis assumptionem. ne
ex motu ppter terrenam eius substantiam. aut corumpatur. aut
acescat. Lac multū ⁊ bonum generat sanguinem. cerebrū ⁊ coitus
materiam augmentat. pulchruꝝ inducit colorem. ⁊ pprie cuz zucca
ro mixtum pthificis ⁊ consumptis. hydropicis. ardoꝝ vrine. tussi
pectoris. et sputo sanguinis bonum auxilium prestat. et ex natura
quidem lactis est in illum humorem conuerti. quem in stomacho
predominantem reperit. Nam ⁊ si in stomacho sit calidiorum hu
morum habundantia ppter sui butirositatem que inflammatioi
est inflam natur. corumpit ⁊ in fumuz cōuertitur. vñ caput gra
uat. syncopim ⁊ anxietatē inducit. Si vero in stomacho frigidi hu
mores habūdent. lac sua caseitate acescit ⁊ in acidos ⁊ crudos hu
mores puertit. Stomachus lac sumens dz esse bñ disposit⁹. ⁊ ma
lis humoribus vacuus. ⁊ in bona ⁊ naturali sua pplexione existat
⁊ timeñ ne lac coagulet ⁊ caseetur in stomacho. Ideo auctores vo/
lunt vt cuz ipso aut post ipsuz sumatur zuccarum. aut mel sumen
dum sit quod ab illo securitatem facit. Et abluendum est cū vino
aut cuz aceto ⁊ aqua. aut melle ⁊ aqua. post lactis assumptionem

Et remoueat^r eius adherencia a dentibus et gingiuis. quibus propinquum est nocumentum inferri. Duncq; capitis dolor adesse cauendum est a lactis exhibitione. qz illas auget passiones. Nihil minus eius vsus visum obtenebrat. lapidem in corporibus dispositis generat. et epatis opilationem inducit. Lac purum per se ventrem lubricat. Sed coctuz. aut vbi ferz ignitum et igniti lapides extincti sunt. est ventris constrictiuū. Et lac optimum est contra medicinas mortales. et proprie contra potum cantaridarum et helboris. et argenti sublimati. et aliarum medicinarū quibus humana premit corpora. Limiones in. c. de citro. Lepus. Lingua in. c. de carne. Limatia in. c. de pisce.

De mellonibus. Cap. liiiij.

Mellones frigidi et humidi sunt in secundo. sed humiditas frigiditati dominatur. melioris nutrimenti qz perponisse. aut alij fructus sui generis. Dulcis et maturus mello est conuenientiorum et meliorum humorum et proprie si cum semine comedatur. Mello et omnis fructus sui generis aptus est conuerti in illum humorem quem in stomacho predominantem reperit. licet ad flegmaticos humores facilius conuertatur. Et quidam dicunt ad colericos. et cum non digeritur nocet stomacho. vomitum fluxum ventris. et dolorem corporis. ventositatem. et rugitus. et cibi abhominatiōem inducit. et proprie si cum alijs cibis misceatur. Ideo ab antiquis precipitur vt comedatur ieiuno stomacho. et ab humoribus mundificato. et post aliquantulum spacij alter cibus comedi debeat. nocet nervis. ipsos humectando. prouocat vrinam. et proprie cum semine eius. Et renes ab arenulis et lapillis mundificat. similiter et vesicam. Ut autem nocumentum mellonū remoueat^r. colerici debent bibere post ipm orizaacharan. i. viles et zuccaro aqua et aceto factum. aut eximel. aut vinū. aut de zinzibere condito comedant. Reperiunt autē nostri auctores discordantes si post mellonez aut peponem. qd idem

De melle

est. vinum aut aqua bibendum fit. Et sic fere de omnibus humi-
dis fructibus est contraversia. Auicenna autem qui princeps est
apud Sarracenos fuit ubi ex eorum lege vini potus prohibetur.
dixit non esse vinum bibendum post humidos fructus et proprie
post pepones. quia ipsos indigestos ad epar penetrari facit. et in
putridos conuertuntur humores. Et in hac ratione omnes fere
autores conueniunt. Apud nos autem quibus continuus vini est
usus cessat illa ratio. Magnam quidem vim habet consuetudo. Et
namque res potissima in sanitatis custodia propter quod dicitur con-
suetudineque alteram esse naturam. Immo melius est vinum post mel-
lones bibere quam aquam. licet contrarium apud Sarracenos sit. et in
suetos ad vinum qui eo tamen pro medicina vtuntur. Neque Auicenna
vinum post mellones omnino prohibet. cum precipiat humecta-
tos ex mellonibus bonum et purum vinum bibere. Inde apud nos at-
eritum surrexit proverbum. dum odoriferum et potens gustamus
vinum id pro peponibus bonum existere. Et ysaac in dictis parti-
cularibus dixit vinum vetus et odoriferum esse post persica vt eo-
rum putrescibilitas corrigatur. Melones iulij qui vt eorum torti
sunt quos etiam mellones sarracenicis dicimus. In simili virtu-
te quodammodo citrullorum existunt.

¶ De Moro. Cap. lv.

Orum arboris celsi. quod dulce et maturum. ad humidi-
tatem et caliditatem declinat. parui est nutrimenti. stoma-
cho nocet. et facilliter in eo corrumpitur. et ex eo cito descen-
dit. licet plurimo tempore stet in ventre. Ideo ante cibum comedendum
est. urinam prouocat. et ventrem humidum retinet. Cum autem mo-
ra dulcia in aqua frigida lauantur et frigidantur. multum infrigi-
datiua fiunt. sitim auferunt et calorem intensiorem extinguunt. Mo-
ra celsi immatura. frigida sunt et sicca. stomachum confortant. et
ventris fluxum constringunt. eorum autem usus magis ad medi-
cinam quam ad cibum pertinet.

¶ De Mora. Cap. lvj.

Ora rubi nigra et perfecte matura calida sunt et sicca par-
ui nutrimenti. ventrem stringunt. et dure sunt digestio-
nis. Eorum usus potius ad agrestes et rusticos est quam deli-
cata vita viuentes. quando in magna quantitate comeduntur
caput grauant. bonum est antequam comedantur ipsa abluere. sicut
de moris celsi dictum est.

¶ De Menta. Cap. lvij.

Menta ortulana que aromaticum habet odorem. calida et
sicca in secundo. Licet in ipsa sit humiditas superflua.
ex sua proprietate cor letificat. confortat stomachum ca-
lescitque appetitum inducit. abominationem ex putridis humo-
ribus factum remouet. singultus et vomitum ex sanguine aut hu-
moribus frigidis reprimat. excitat et adiuuat coitus propter infla-
tionem que ab ipsa est et humiditatem superflua. et propter hanc
antiqui duces exercitus ut continentiores haberent milites nole-
bant mentam in eorum castris apportari. aut plantari. ut in pble-
matibus suis narrat Aristo. Menta preterea interficit vermes et
sua proprietate confert morsui canis rabidi.

¶ De maceano. Capitu-
lum. lvij.

Maceanum est de specie pomorum quod a quibusdam di-
citur malum appium. vel sibi simile. frigidum est et sic-
cum in primo. et illud in quo est aromacitas et dulce-
do proprietatem habet cor confortandi et letificandi. et nutrimen-
tum eius in genere pomorum melius existit. fouet enim spiritus
nutriendo.

¶ De Maiorana. Ca. lix.

Alizana calida est et sicca in tercio. aperit opilationes
cerebri. conuenit doloribus capitis. et humiditati atq;
ventositati eiusdem confert. eius puluis cum melle mi-
rtus liuorem sanguinis mortui sub oculo contingentis remouet.
et similiter maiorana viridis interdum lapides contuosa eundez
remouet liuorem. caput purgium. ex succo vel aqua eius cerebruz
mundificat. et confortat. et superposita cum aceto puncture scorpi-
onis auxilium prestat.

¶ De Melle. Capitu- lum. lx.

Mell est ros occultus de nocte cadens super et reliqua
quod apes colligunt. et in regionibus vbi ros manifestus
est ab hominibus colligitur. et manna appellatur Mell ca-
liduz et siccum in secundo. et melius est quod cum bono odore dul-
ce existit. ad aliquale declinans acumen. est vt palea in colore. et
uale melius est estiuo. et estiuuz autumnali. et pessimuuz est hyema-
le. Mell incidit et mundificat malos humores de interioribus cor-
porum. frigidis et humidis competit complexionibus. et proprie seni-
bus. quia in eorum corporibus cito in sanguinem conuertitur. Cali-
dis vero et proprie in estate inconueniens est. quia cito in coleris-
cos mutatur humores. Mell quidem coctum melius est melle cru-
do. quia crudum ventositatem et inflationem generat. et cito pe-
netrat. et velociter nutrit. et predest suffocationi facte ex fungis ve-
nenosis. vrinam prouocat. et tussi auxilium prestat. et mel in suis
virtutibus diuersificatur. secundum diuersitatem florum et herbarum.
et foliorum super quos cadit. quod apes recolligunt. Acquirunt enim
ros qualitatem herbe super qua stetit in nocte antequam ab
apibus recolligatur. et ideo Mell regionis bonarum herbarum
et arborum melius est melle malarum. et Mell si calefactum cum
oleo Rosato bibatur competit morsui vermium venenosorum. ei
qui bibit opium. Et eius commestio morsui canis rabidi

auxilium prestat. Mala granata in. c. de granato. Mala arantia.
in. c. de citro. Mala in. c. de pomis. Mala apia. in. c. de macianis.
Mala citonia in. c. de citonio. Milium in. c. panico.

¶ De Auce. Cap. lxi.

Auc. Quedam est recens. que est humida. Quedam sicca. Auc sicca. calida est in tercio. sicca in primo. et quanto magis antiquatur. tanto magis humiditatez perdit.

In tantum vetustatur aliquando vt naturam cibi amittat. est difficilis digestionis. et nocet stomacho calido. quia cito in humores colericos conuertitur. adustionem eleuans. et fumum faciens. vnde dolorem capitis. et oculorum caliginem inducit. Auc grauat linguam. et loquele impedimentum prestat. propter imbibitionem sue diagne in masculis lingue. quod bene apud cantantes officium in quadragesima compertum est. Superficieis oris et tussi calide nocet. et eius gutturi nocumentum facit. Tamen nuc prodest stomacho frigido. et ipsa boni nutrimenti et bone digestionis existit. et proprie recens et condita cum melle. et renibus frigidis iuuamentum facit. cum nuc pista et cum alijs rebus frigitur fit stiptica. et fluxui ventris prodest. Auc. ficus et Ruta. laudabilis medicina est contra omne venenum. Et vsum eius in pestilenti tempore de mane ieiuno stomacho saluberrimum fore diuturno experimento compertum est. Potest autem a siccis nocumentum remoueri. si exterior cortex aliquali ruptura contundatur. et quasi vt recentes et virides fiant. saporosiores erunt. et fere absqz nocumento existent.

¶ De Aespila. Cap. lxiij.

Aespila frigida est et sicca in primo. Ad medicinam magis pertinet q̄ ad cibum. stomachum confortare solet. vomitum et ventris fluxum constringit. vrinam prouo

cat. parui tamen ⁊ grossi nutrimenti existit. et magis stiptica est
q̄ sorba.

¶ De nasturcio. alias agretti.

Cap. lxiij.

Asturtium est herba qua pro insalaticio vtimur quan-
doq;. Vulgariter dicitur agretti. calidum et siccum in
tercio. In virtute fere similis existit eruce. Eius vsus
melior existit in hyeme q̄ in estate. Et in modica quantitate pe-
ctori competit. et pulmonem ab humoribus crudis mundificat.
appetitum inducit. licet stomacho mordificationem faciat. epar ⁊
splenem calefacit. ericcat coitum. ⁊ vermes interficit. conuenit bi-
bitum punctioni venenosorum vermium. ⁊ cum melle etiam super
positus. ⁊ eius suffumigatio expellit animalia venenosa. Aux mu-
scata in. cap. de aromatibus.

¶ De Oliuis. Cap. lxiij.

Oliuis pro nutrimento vtimur. dum condiuntur. ⁊ vir-
tem feniculi ⁊ aliarum reruz quibus admiscuntur acqui-
runt. sunt difficilis digestionis. ⁊ parui nutrimenti. hu-
mores generant grossos ⁊ stipticos. remouent stomachi ab homi-
nationem. appetitum incitant stomachū confortando. ⁊ oris odo-
rem bonum inducendo. Et sumpte post cibos impediunt fumos
ad caput ascendere. In medio vero prandio si sumuntur magis ap-
petitum confortant. Et Galienus multum laudat ad exercitan-
dum appetitum oliuas in aceto repositas.

¶ De Oleo. Cap. lcv.

Leum oliuarum. quoddam ex oliuis immaturis expri-
mitur. ⁊ dicitur omphacinum. et est frigidum et siccum
in primo. Aliud ex oliuis maturis fit. quod in vsu ha-

benius. et est fere temperatum. ad caliditatem et humiditatem de-
clinans. Cum oleum commune antiquatur in virtute calidissi-
morum oleorum existit. et habilitatem condimenti deperdit. Si
autem omphacinum antiquatur. simile oleo communi fiet. Et li-
cet oleum omphacinum sit saporosius et confortatius. tamen oleum
commune absolute est melius. Omnes olei species corpora con-
fortant. sed omphacinum cum sit stipticum et saporosius. erit sto-
machi iuuamentum. Et potus olei communis quantitate vnius
ciathi ieiuno stomacho vermes interficit. et ipsos extra ventres in-
ducit. Si quidem sumpto veneno ex oleo et aqua calida fiat vomit-
us veneni maliciam reprimat.

¶ De Ordeo. Cap. lxxj.

Ordeum frigidum est et siccum in primo. Far et panis
eius est minoris nutrimenti quam tritici aut albesi facilis
est digestionis. absteriuum. refrigeratiuum. et eius fa-
rina habet virtutem stipticam. prodest calidam complexionem ha-
bentibus. et ventris laboribus ex ventositate factis nocet. tamen
eius farinata perfectiorem generat sanguinem. et pectori et cerebro
utilitatem prebet.

¶ De Ovis. Cap. lxxij.

Oua fere temperata sunt. et humane nature vicinitatem
habent. licet albumen ad frigiditatem et vitellum ad ca-
liditatem declinet. et ideo est albumen vitelli parumper
durus ad digerendum. et tardum ad egerendum. Quorum vitel-
la cor valde confortant. cum ex laudabilibus auibus accipiuntur
ut galline. starse. fasiani. et similibus. facillime autem digestionis
et velociter in sanguinem transmutantur. et inter omnes cibos par-
uissima. ex eis sequestratur superfluitas. Sanguinem generant
conformem sanguini quo cor nutritur. scilicet subtilem. clarum. et

cito in cor impellitur. Ideo pre ceteris alijs nutrientibus conuenientiora sunt in dissolutione spirituum et diminutione sanguinis cordialis. competunt asperitari pectoris. tussi. spleuresi. ethice. raucedini vocis. stricture pectoris. et sputo sanguinis. Et si in aceto coquantur cum cortice ficus sunt. quousque indurentur. fiunt stiptica. et ventrem constringunt. et vitella. ouorum competunt ardore vine. vlceribus renum et vesice. et proprie si cruda sorbeantur. Omnia oua in coitu augmentum prestant. et naturam ex coitu debilitatam restaurant. Quorum preterea comestio stomachum a malis humoribus mundificatum requirit. quia propter teneritatem eorum substantiam si calidos reperit humores putrescunt. et in putridam et colericam conuertunt materiam. Si autem frigidus reperit. acescunt sicut supra de lacte dicebatur. Oua insuper ex multis rebus in suis bonitatibus diuersitatem accipiunt. Nam ex predictis auibus meliora sunt. maxime si sane pingues et in iuuentute existentes sint. et proprie si ex bonis nutriantur rebus. ut ex milio. frumento. panico. et huiusmodi. Nam videmus oua ex galinis pascentibus herbas mala esse. et odorem atque saporem herbarum ex quibus vescuntur habere. et oua gallinarum et aliarum auium que a gallo et suis masculis non calcantur. ab Aristotele. oua venti dicuntur. quia non sunt prolifica. minoris existunt bonitatis quam oua auium suis masculis succumbentium. que prolifica sunt quoniam ex naturali caliditate seminis masculis redduntur oua melioris substantie et laudabilis nutrimenti. et faciliores digestionis.

¶ Oua. Anatis. Anseris. Pauonis. Strutionis. et similium. mali nutrimenti sunt. grauem habent odorem. et stomacho fastidium faciunt. Oua recentia sunt meliora. et quanto plurium dierum sunt tanto minoris bonitatis existunt.

¶ Oua etiam ex diuerso preparandi artificio diuersam bonitatem et malitiam sortiuntur. Debent quidem oua temperate decoqui. ut sint tenera. et sorbilia. quia cocta nimis usque ad duriciem dure sunt digestionis. et malos generant humores.

¶ Quinque tamen modis contingit Oua in preparatione diuer-

ficari. aut elixantur. aut assantur. aut friguntur. aut in torcellis
ponuntur. aut in fisculis miscentur. Et ex melioribus preparan-
di modis est assatio cum cortice. vt est ad lentum ignem. aut eli-
ratio in aqua. Sed auctores maxime laudant oua fracta in aqua
decocta. que perdita dicuntur. quia calor depurat ouorum super-
fluitatem. vt per spumam apparet. et etiam melius ouorum vapor-
es cortice non impediti exhalant. vt cum hec ex aromatibus bo-
nam virtutem habentibus condiuntur. Et post ista in bonitate
existunt oua elixata in aqua cum cortice suo integro vt sunt quia
in decoquendo eorum humiditatem naturalem conseruant. cum
aque humiditas exiccationi ignis repugnat. Et post ista sunt assa-
ta cum cortice tota vt sunt. et parumper a cineribus discooperta. vt
melior fiat exalatio. et assata in testiculis sunt nimis bona predi-
ctis. et peiora sunt fricta. quia stomachum grauant. et cito in fumo
siccitatem atque putredinem et malos humores et colericos conuertit
bilia sunt. et que in torcellis aut in fisculis decoquuntur media in-
ter fricta et elixata existunt. Oua preterea mala vt venenorum fugien-
da sunt. et maxime ab illis in quibus mali humores et proprie in sto-
macho dominantur. quia experimento videmus quod sola vni⁹ oua
putredine totum fetore infectum redditur conuicinium.

¶ Oua testudinis cerebrum confortat. Ideo epilepticis auxiliu^m
prebent. quoniam contra caducum morbum virtutem habent.

Oculi. Caro in. c. de carne.

¶ Persica. Cap. lxxviii.

Persica frigida sunt in secundo. et humida in primo.

Non matura et similiter incisa et exiccata stiptica sunt.

Sed matura et recentia velociter putrescunt. et in fleg-
maticos conuertuntur humores. Et nimius eius vsus ad fe-
bres cottidianas preparat. Mala sunt facilis digestionis et ven-
trem humidum faciunt. et vrinam multiplicant. Non matura
autem et sicca non sunt boni nutrimenti et dure digestionis sunt

et ventrem constringunt. Que bene matura sunt et aromaticum odorem habent sunt bona stomacho. et in eis est virtus inducendi appetitum. et specialem virtutem habent contra vetorem oris a stomacho venientem. et proprie si ex colericis humoribus fetor fuerit. Sua ergo proprietate oris odorem bonum efficiunt. Persica autem comedenda sunt ante cibum. ieiuno stomacho. Post ipsa vinum vetus odoriferum bibendo. quia post cibum citissime putrefierent. Verumtamen licet ita sit. quidam auctores Persica post cenam concedunt in modica quantitate. si prius in bono vino et puro mundata remolliant. quia os stomachi et superiora membra refrigerant. et proprie cum ex assatis carnibus cena fuerit.

¶ Pruna. Cap. lxx.

Pruna frigida sunt in secundo. humida in tercio. Quidam tamen dicunt pruna dulcia propinqua est temperamento. Meliora ex prunis sunt damascena. et parui sunt nutrimenti. Usus prunorum dulcium stomachum humectando nocet. ventrem lubricum tenent. et coleram leniendo solvunt. et recentia magis solutiva sunt quam sicca. Pruna virida et pontica mala sunt et noxia absque nutrimento. Ideo non debent comedi nisi matura. Que autem muza inflammationem cordis sedant. et colericos humores reprimunt.

¶ Pira. Cap. lxx.

Pira sunt specierum. Quidam ex antiquis auctoribus volunt. Quod pira dulcia et saporosa que absque arena. et aromaticitatem participant sunt in genere omnium pomorum laudabiliora. et bonorum humorum generativa. Verum talia pira vere temperata sunt. et virtutem habent letificandi et confortandi cor. melius quam mala citionia aut maciana. sed ut plura

rimū pira frigida in primo. sicca in secūdo. Bona sunt pira eligen-
da stomachuz confortāt. ⁊ pprie eorum semina. ⁊ conferunt tussi.
⁊ doloribus ventris. licet caro pirozū qñq; ex nimio vsu ventris
dolozem inducat. ⁊ si cocta ⁊ cum aromatibus calidis. aut aniso.
aut coziandro comedantur. nocumentuz ab eis remouetur. ⁊ fm
q; diuersa pirozum species requirit. sic pira cocta aut cruda come-
denda sunt. que vtplurimū post cibuz comeduntur. si ventris flu-
rus non adest aut non timetur vt pira dura molescant ⁊ sapidio-
ra fiant. aut elixanda sunt. aut super fumuz aque calide suspēdan-
tur. Pira quidem post cibum ppter sui stipticitatez faciunt boni
stomachi sigillum. ipsum confortando. digestionez augendo. ⁊ va-
porum ascensum reprimendo. Pira ⁊ eius folia. propria siluestria
tiriaca fungorum est qui sunt supra in. c. de fungis.

¶ De Portulaca. Cap. lxxj.

Portulaca frigida est in tercio. humida in secundo. pui
est ⁊ non laudabilis nutrimenti. fluxuz atq; sanguinis
sputum ⁊ vomitum ex humoribus calidis factuz restrin-
git. calozem extraneum ⁊ stomachi. renuz. vesice. atq; vrine ardo-
rem extinguit. Plurimus eius vsus pannuz qñq; facit accidere in
oculo. ⁊ appetitū debilitat. Licet quidaz dicant q; sua ponticita-
te stomachum ⁊ intestina confortet. desiderium ⁊ materiā coitus
sua qualitate diminuit. ⁊ mastica dentiū congelationez aut stupo-
rem remouet qui ex acrium comestione inducitur.

¶ Petrosellium. Cap. lxxij.

Petrosellium vna ex speciebus apij est calidum ⁊ siccum
in secundo. Licet quidam dicant in tercio prouocat vri-
nam. renes ⁊ vesicam mundificando. eorumq; dolozem
remouendo. ventositates ⁊ ventris inflationes remouet. ⁊ totius
corporis opilationes aperit.

¶ Poma que dicuntur mala. Cap. lxxiiij.

Poma que mala dicuntur diuersarū sunt specierum. dulcia. muza. et acetosa. Omnia frigide et humide complexionis. Sed que dulcia sunt magis temperie propinqua sunt. et acetosa. aut pontica siccitati assidua pomorum comestio dolorem nervorum euenire facit. et ad diuturnam febrem corpus preparat. et putrescibiles humores generat. et proprie comestio immaturorum pomorum. Poma autem dulcia saporosa et aromatica ardo et debilitati stomachi conferunt. vomitum retinent. et appetitū inducunt et si dura et perfecte matura non sunt decoctione indigent. et maxime si talis pomorum species requirit et melius coquendi modus est super prunas eorum semine abstracto. aut zucaro. aut melle impleri secundum comedentis complexionem. et poma si sint magna scinduntur cum gladio per medium in duas partes. et cum puncta gladij fiat scissura circumcirca inter corticem et pulpam pomi. et impleatur zucaro extracto semine. et ponantur super prunas. corticem versus ignem voluendo. Ex tali quidem pomorum decoctione digestoria atque saniora sunt. sitim extinguunt. et ardorem colere reprimunt. et stomachum confortant et post cibum comedi possunt. et proprie si cum aniso confecto aut coriandro comedatur.

¶ Pastinaca. Capitulo lxxiiij.

Pastinaca apud Arabes Bauca dicitur. Duarum est specierum. Alba siluestris seu campestris. et rubea oitulana. Ambe sunt difficilis digestionis. pauci et grossi nutrimenti. seu cocte. seu pro insalaticio. seu pro ferculo comedantur. Pastinaca enim confert tussi. pleuresi. et hydropisi. incitat coitum. et proprie semen eius. bis tamen elixanda est. et piecta prima decoctione et secunda tercio cum lactuca decoquenda est. et cum coriandro aceto pipe cepe et simi

libus condienda est. que autem condita est facilioris digestionis
existit. frigiditati veruorum. doloribus dorsi ⁊ renum conferens
⁊ magis coitum excitat. Omnis pastinaca calida est in secundo.
et humida in primo. Attendendum tamen est apud eos qui silue
stres aut campestres pastinacas colligunt. ne cum ipsis aut loco
ipsarum quandam cicute speciem colligerent. que pastinacis ta
libus multum assimilantur. quia cicuta malos et stupefactiuos
⁊ vere venenosos inducit effectus. Multos enim ex tali errore in
fatuatos vidi. et fatuorum verba ⁊ facta facere. quousq; cicute aci
cidentia sedata fuerint.

**¶ De Piscibus. Capitu
lum. lxxv.**

Pisces multarum sunt specierum. de quorum natura. et
modo preparandi oportet credere habitantibus in re
gionibus vbi degunt. Uniuersaliter tamen frigidi sunt
et humidi. licet marini minorem frigiditatem et humi
ditatem participant. Sed pisces saliti calidi et sicci et q̄to pluri
saluntur. ⁊ in salitione antiquarum tanto maiori caliditate ⁊ sic
citate habundant. ideo ex salitis piscibus parua quantitas come
denda est. que rebus pinguibus preparatur. Im quideꝫ diuersas
pisciuꝫ species. que fere infinite ⁊ ignote nobis sunt. diuerse ⁊ me
liores et deteriores reperiuntur. De paucis igitur nobis nociori
bus quibus in Italia ad esum magis vtimur fiet infra specialis
mentio. Inquit Galienus q̄ optimus sanguis medius inter gro
ssuꝫ ⁊ purꝫ ⁊ subtilem ⁊ aquosuꝫ generat̄ ex pane optime prepa
to. ⁊ ex volatilibus animalibus. vt perdice ⁊ similibus. ⁊ huic proxi
mus est ille ex marinis piscibus generatus. ⁊ prope pelagalibus. ⁊
paterni pisces sanissimi corporibus hominuꝫ generant sanguineꝫ
medium inter subtilem ⁊ grossum. ⁊ eorum alimentuꝫ est bene di
gestibile. Sed generaliter ex piscibus meliores sunt illi qui non
sunt valde magni. neq; nimum duram carnem habentes neq; sup

flua et abominabili pinguedine habundantes. in quibus neq̄
cenus odor. neq̄ sapor malus existit. et quorum caro non cito
putrescit dum ex aquis extrahuntur. Et ex piscibus duram car-
nem habentibus eligendus est minor. Et ex mollem habentibus
carnem eligendus est maior. Licet quidam ex autoribus dicant
q̄ pisces medie quantitatis in sua specie sunt meliores. Et pisces
qui apud autores magis laudantur sunt marini in locis petrosis
permanentes. humane complexionis apud antiquos conformio-
res. quia sanguinem generant temperatum. non turbidum ⁊ gro-
ssum. sed potius aquoso et subtili viciniorem. et propter eius sub-
tilitatem velociter a membris resolubile. sicut sanguis ex tempe-
rato et subtili nutrimento generatur. Ideo fortiter laborantibus
qui duro indigent cibo. et membrorum confortationem non pro-
portionantur. sed ociose uiuentibus in regimine sanitatis con-
fert. et proprie conualescentibus et senibus. ⁊ debiles virtutes ha-
bentibus. Secundo post istos pisces pelagales sunt meliores. q̄
aquam insalsitate bonam habent. et claram. sed duriores ⁊ pingui-
ores sunt. et tardius ex membris resolubiles. licet non sit tantum
laudabile nutrimentum. Tercio post istos. sunt meliores pisces
in littoribus arenosum. vel petrosarum aquarum degentes. Tres
igitur predictae species piscium meliores sunt piscibus fluuiialibus
Salsedo enim marinae aque in similibus locis viscositates ⁊ hu-
miditates tediosas a piscibus aufert ideo tales pisces saporosio-
res sunt. Quarto post istos. meliores sunt pisces ex currenti ⁊ pe-
troso flumine recentium ⁊ clarum aquarum. Immo a quibusdam
tales pisces laudantur ex omni genere meliores. quia inter eos.
Lampredas. Trutas. Carpiones reperimus. super omne genus
piscium laudandos. Quinto post istos. dicuntur esse pisces flu-
minum non recentium aquarum neq̄ multum currentium. que
si iuxta ciuitates decurrant. pisces generant malos et putrescibi-
les. quia ex immundicie illarum ciuitatum inficitur aqua. ⁊ ma-
rine si per ipsas transit. et etiam admiscetur cum aquis ubi li-
num et similia macerantur. Sexto sunt pisces lacuum. unde aut

eteunt flumina bone aque aut ingrediuntur. quia piscibus flu-
minum fere assumulantur. Septimo post istos sunt pisces in litto-
ribus permanentes vbi sunt aque lutose et turbide et terrestribus
immunditijs admixte. et peiores pisces sunt lacunalium et paluda-
lium aquarum. ex quibus nec ingressus nec egressus est fluminu
manifeste aut occulte. Pisces vero marini qui in aquis dulcibus
ascendunt. aut pisces aquarum dulcium qui in mari ingrediun-
tur. medij inter fluuiales et marinos existunt. Omnes pisces sa-
luti. difficilis sunt digestionis. longam moram in stomacho faci-
entes. et pauci ac illaudabilis sunt nutrimenti. sitim inducentes.
et recentes sanguinem generant frigidum. nervos mollificant. et
in corpore varie producuntur viscositates. ex quibus varie perue-
niunt egritudines. Pisces recentes. lz dure sint digestionis. ven-
trem tamen humectant. coitum et eius materiam augent. et oua
multorum piscium et proprie lactentium barzonum ventrem solu-
unt. et vomitum inducunt. nam quandam venenositatis speci-
em retinent. Ideo a tali ouorum comestione cauendum est. Pre-
terea cauendi sunt pisces qui post decoctionem per diem infrigi-
dati sunt. quoniam veneni quandoq; qualitate accipiunt. et acen-
na inducunt. que ex venenosis fungis accidere solent. Et pisces
assandi. refrigerandi. aut elixandi sunt. sicut quod ipsorum. diuersa
requirunt genera. Ipsos tamen cum aceto et aromatibus condi-
re bonum est. vt eorum viscositas incendatur. et fiat habundanti fri-
giditati resistentia. Omnia insuper brodia pisciu contra venena
bibita auxilium prestant. Et si fiat frequens ex dictis brodijs vo-
mitus morsui cornute. serpentis. et canis rabidi prodest.

Carpio est ex laudabilioribus piscibus aquarum dulcium. bo-
ni nutrimenti et facilis digestionis. dum est recens in prima de-
coctione qui quanto pluribus decoquitur vicibus tanto durioris
est digestionis paucas et non corruptibiles superfluitates signus
est qd per plurimos dies durat decoctus et non putrescit.

Libemalus est piscis boni et laudabilis nutrimenti. et est piscis
maximi exercitij. propter quod mutillaginem non habet. et tempe

ratam habet complexionem. quod ex suo bono sanguine compre-
benditur. **T**ruta est multum similis carpioni in forma et nutri-
mento. Quando in saxosis fluminibus et altis montibus capitur
que sicut carpio pluribus decocta vicibus diu durat antea quam pu-
trescat. De truta intellexit Salienus dum inquit quod multo melio-
res pisces quam in tiberi sunt qui capiuntur in flumine quod Nar di-
citur. ab altis degens montibus. et vivis fontibus. stagnans
quidem nunquam. Verumtamen hoc singulare habet Truta. quod dum
descendit ex suis vivis et petrosis fontibus ad magna flumina
stagna et lacunas est ita facile mutabilis quod perdit bonitatem et sa-
porem acquirens. vel ex ocio. vel ex grossitie aquarum. pinguedi-
nem quandam viscosam et abominabilem.

Lutij sunt pisces rapaces. et est lutius rex piscium in aquis dul-
cibus. sicut delphin in mari. Est boni et ingenere piscium lauda-
bilis et siccus nutrimenti. sine mucosa superfluitate quando in vi-
vis fontibus et currentibus fluminibus capiuntur. Sed in stagnis
et grossis aquis ocio et pinguedine bonitatem perdant. sicut de
truta dicebatur. utriusque sunt pisces velocissimi motus. et maximi
exercitij. De Truta expertum est quod ascendit per radios aquarum et
rupibus rapide descendit.

Persicus est boni nutrimenti. et boni saporis et facilis digestio-
nis. et paucarum superfluitatum.

Salmo est piscis apud flumina Alamanie. et boni est nutrimen-
ti. et boni saporis. sed propter nimiam suam pinguedinem deficit
parumper a bonitate nutrimenti et boni saporis. Salmo assatus
magis assumulatur in sapore carnibus quadrupedum siluestrium
quam piscium. Extra aquam subito moritur. licet cor eius vivat et mo-
ueatur. quam cor aliorum piscium.

Linca malum grossum et humidum generat nutrimentum.

Anguilla. malum. viscosum. opilatum. et difficilis digestio-
nis generat nutrimentum. Aduertendum est in quo loco anguilla
capiatur. quoniam experimento compertum est in coitu cum ser-
pentibus concubinari. et venenosas fieri.

Anguilla magnam conformitatem habet cum fungis in sapore in
viscosa humiditate et malicia nutrimenti. nec mirum cum anguil
la in genere piscium ex putrefactione generetur. sicut fungus in
genere vegetabilium ex putrefactione absque seminum et radicum pro
pagatione ortus est. Et ideo Anguille cum aromatibus condiri
debent. et cum rebus earum malam humiditatem corrigentibus.
Rane multarum sunt specierum. que terrestres sunt et saxose. aut
arbores virides male sunt et venenose. Ille autem que in fontibus
et bonis aquis capiuntur sunt ad esum in communi usu ciborum
et ex eis posteriores partes renum et corarum comedantur. et non
sunt mali nutrimenti. Quidam ex autoribus multum laudave
runt ranas ad utilitatem leprosum. et quod multi per comestionem
ranarum a lepra non confirmata liberati sunt. quod non est a ra
tione remotum. propter conformitatem quam cum serpentibus ha
bent. Caro enim Viri et Uiperarum ad curam leprosum lauda
tissima est. et ergo de viperis mirabili experimento probavi. Ca
uende sunt excedentes magnitudinem. quoniam de natura buf
fonum participare videntur. et cum bufonibus quandoque per coi
tum concubinantur. **L**amprede duarum sunt specierum. Que
dam parue in luto et limis bonarum aquarum degentes. boni sa
poris et laudati nutrimenti. palmi magnitudinem non transcen
dentes. et in figura lumbricis terrestribus assimulantur. Alie sunt
magne ad pondus quandoque multarum librarum. siue magne an
guille. boni et laudati sunt et desiderati saporis. absque mutilagine
et superfluitate quam ex humo saxorum sub aquis existentium su
gendo nutriuntur. In stomacho earum nihil corpulentum reperi
tur. Lamprede quidem magis ceteros excellunt pisces in cariore
precio quam nobilitatis nutrimenti.
Cancris multarum sunt specierum. Quidam sunt marini. et quidam
aquarum dulcium. et quidam rotundi. et quidam caudati. Cancris
rotundi fluuiales qui granci vocantur. sunt boni nutrimenti. et
impinguatiui. et proprie si in aqua aut lacte ordei elixentur. ubi
prius aliquam diu moram traxerunt. Ideo datur pro ladabili nu

trimento macilentis et consumptis febre ethica laborantibus.

Cancri caudati qui gambri dicuntur. sunt similes cancriis rotundis in nutrimentis. si in vivis fontibus et bonis aquis capiuntur. Sunt tamen difficilis digestionis. et grossioris nutrimenti. si a fecali intestino redeuntur. quod per mediam caudam descendit laudabiliores erunt. Gambri marini sunt difficilis digestionis. stomacho nocent. et propter falsedinem ventres solvunt.

Gambri magni marini qui locuste dicuntur. sunt difficilis digestionis sed dum digeruntur boni sunt nutrimenti.

Cinis omnium cancrorum. et proprie cancrorum rotundorum fluvialium. est solennis et singularis medicina contra morsum canis rabidi. de quo ego vidi mirabiles experientias. Etiam Galieno inquirente. nullum fuisse mortuum qui eo pulvere ante aquarum abominationem a principio sit usus.

Trilia est marinus piscis. ceteros excedens in bonitate saporis et nutrimenti. sed difficilis est parumper digestionis. propter id quod duram carnem habet. et facile strangibilem. et a viscositate remotam. congruenter prebet homini alimentum. Galienus inquit leccatores romanorum admiratos esse sapidissimum trilie epas dilectionis gratia propter multo argento epatis causa grandes trilas emebant.

Pectines marini. sunt boni et laudati nutrimenti.

Sipie. et pisces duarum carnum. sunt difficilis digestionis et duri nutrimenti. **O**streorum multa sunt genera. Sed ostrea que esui in usu habemus dum digeruntur boni sunt nutrimenti. et impinguativi. ac restaurativi. et ad materiam coitus augmentum prestat. **C**ephalus est piscis qui in mare oritur et in aquis dulcibus. et raro ex aquis dulcibus ad mare descendit. sed libenter ad aquas dulces descendunt. et illi sunt inter ceteros meliores boni sunt et laudabilis nutrimenti. Qui autem in stagnis et malis aquis capiuntur ita a bonitate degenerant. ut mali sint et illaudabiles. Habet cephalus quosdam pisces sibi similes. et licet non sint eiusdem speciei. tamen simile de eis iudicium haberi debent.

Tunni sunt marini pisces ex quibus fit tunnina. Inquit Gal

hucus licet recentes sint boni & delectabiles. saliti tamen sunt me-
liora. & similiter palamides meliores sunt saliti.

¶ Garde. preciosissima sunt piscium salitaria delectationis & mol-
liciei carnis gracia.

¶ Stophis piscis qui in Italia quandoq; ex Floreua ubi oritur
transportatur. & est piscis marinus de genere malachiarum non
habentium squamas. neq; duras testas. sed habet cutem duram
sicut polipus. durat per annos sicut aqua salitara. prius q̄ coqua-
tur oportet vt cuz malleis ligneis fortiter percutiendo contunde-
tur. deinde frustratim inciditur. & elixatur. & cuz aromaticis con-
dimentis facit sapidissimū ferculum. boni & laudabilis nutrimentū
qm̄ in diebus feriatis limitatus que coclee dicuntur q̄nq; vtimur
loco piscium. Ideo de ipsis in hoc capitulo fit mentio.

¶ Limatie. licet carnem habeant difficile digestibilem. tamen si
digerantur. sunt boni laudabilis & restauratiui nutrimenti. pe-
ctori & pulmōni conferunt. & proprie epar confortant. eiusq; opila-
tiones aperiunt. Ethicis & consumptis profunt. quia alimentum
viscosum generant ab ethicorum calore. difficilius resolubile. sed
prius ab earum viscositatibus ablute & mundate preparantur. &
melior modus preparationis limaciarum est. vt cum testa sicut
sunt ponantur in cacabo super igne sere pleno aqua bulliente. vbi
stent quousq; reincipiat bullicio. deinde capita & pectora que ex-
tra testulam portant dum ambulant ad earum testulis & ventri-
bus sequestrent. & in cineribus voluantur. vbi aliquali facta mo-
ra vt melius cineres earum viscositate imbibantur. manibus fri-
centur. demum cum aqua calida totiens abluantur. vt omnino a
cineribus & viscositate mundentur. post cum sale et aqua calida
& aceto fricentur. Demuz cum aqua frigida aliquotiens lauentur
vt albe & clare a viscositatibus munde remaneant. et tunc elixari
aut assari. aut subfrigi. aut in subtesticis. aut in viscolis prepara-
ri possunt. et cum diuersis aromatibus & saporibus condiri fm̄ di-
uersum coquendi artificium.

¶ Testudines sunt multorum generum. Quedam marine. Que

dam aquarum dulcium. et quedam campestres. Et marinarum quaedam sunt magne et quedam parue. et ex tabella magnarum quoniam fit clipeus. et aliquando in tantam veniunt magnitudinem ut ex earum conca ut inquit Albertus fiat navigium magnis navibus seruiens. Sed marinarum nulla est pro cibo aut nutrimento bona.

Testudines que sunt cum testa nigra. et longa cauda. non sunt ad esum idonee. licet quidam pauperes eas quoniam comedunt tanquam cibum ineptum et abominabilem.

Testudines campestres que degunt in pratis et siluis. sunt boni et laudabilis nutrimenti. et est cibus nobilium virorum. qui non aliter immo avidius pro testudinibus venantur cum doctis canibus que pro qualeis et perdicibus elixantur abscessis pedibus tibiis. capite. et toto collo.

Qua istarum testudinum sunt singulis medicina et cibus contra epilepsiam. Testudines iste conceduntur ethnicis et consumptis eum sint impurgative et irrestaurative.

De pane. Capitu

lum. lxxvj

Panis ex multis conficitur rebus. secundum diuersarum regionum necessitatem. talem in se naturam retinens. quam habet illud ex quo confectus existit. Sed quia triticum inter omnia grana principatum retinet ut nature humane conformior sit. Immo panis ex eo confectus ceteris melior et laudabilior est. quia sanguis ex eo generatus temperatior est ultra omnem qui ex alijs granis generari possit. licet triticum sit complexionis principio primi gradus. et inter humiditatem et siccitatem temperamentum obtineat. tamen panis calidior est. quia maiorem caliditatem ex furno acquisiuit. Frumentum quidem ex quo panis conficiendus est de bona recolligatur regione et meliorum quoque specie acceptum sit ponderosum plenum et bene maturum. eius exterior cortex rubrosum ceruleus sit. In

teriores tamen partes pinguiſſimas ⁊ albiſſimas habens neq; ſit antiquum. quia ficcioris ⁊ deterioris eſt nutrimenti. neq; nimis recens. illico dum colligitur. quia viſcoſum ⁊ flegmaticum generat nutrimentuz. epatis totiuſq; corporis opilationes inducit. ſit quoq; a puluere ⁊ tarlatione preſeruatum. ⁊ ab omni genere granorum mundum. Frumentum preterea quod in horreis euentatis granarijs conſeruare poteſt laudabilius eſt q̄ quod ſub terraneis foueis reconditur. q; eius vapores euentantur. ⁊ in ſua naturali diſpoſitione conſeruatur. ſ; apud ſubterraneas foueas vapores frumenti cum terreis exalationibus admixti ex fouearum obduratione ſuffocati malam frumenti diſpoſitionez impendunt cum in ſe qualitatem habeant noſtre vite contrariam. vnde multi ex fouearum aperitione vbi diu frumentum recondituz extitit illico mortui ſunt. Ex tali igitur electo frumento mundus panis fiat. ⁊ bonum eſt aquam cum aqua conficitur parumper ſalitate ſe. Sal enim panis viſcoſitatez remouet. eiufq; maſſa ſit bene manibus circumdata ⁊ confecta. Ex illo enim ſaporoſior. lenior. ⁊ nature humane conformior redditur. ſitq; bene fermentatus. non multum durus. ex fermento eius ſit panis rarioz. lenioz. digeſtibiliuz. et laudabilioris ſanguinis productiuus. et artificialiter ſm vnam quancq; ſui partem proportionabiliter decoquitur. ⁊ per diem ad minus requieſcat priuſ q̄ comedatur. Panis enim calidus malus eſt. ⁊ parum nature conformis.

¶ Panis azimus dure digeſtionis eſt. ventris dolorem ⁊ epatis opilationem efficiens. ⁊ in renibus lapidem generat. ⁊ azimis eti a; ⁊ qui in patella decoctus eſt. ⁊ qui ſiccus. ⁊ qui antiquus. ⁊ bis coctus. ⁊ qui de ſimula eſt vltra duram eorum digeſtionem ventrem conſtringunt.

¶ Panis de ſimula melioz et nobilioz eſt q̄ qui de farina conficitur. licet tarde ſit penetrationis. ¶ Panis ſurfuraceus melius digeritur ⁊ nutrit. ſed deterioris eſt nutrimenti ⁊ paucioris. ⁊ panis male coctus. et panis azimus ⁊ illis ſimilis non competit niſi robuſtam complexionem habentibus. et fortiter laborantibus. Panis preterea a ſuperfi/

cialibus et cortice mundandus est. pars enim illa nimis adusta est
et difficilis est digestionis. et humorum malorum generatiua. Pa-
nis quidem inter magnitudinem et paruitatem modum debet ha-
bere. quia paruus panis cito a furni caliditate penetratur parum
remanens de medulla. et fere totus in crusta conuertitur. Crusta
enim propter nimiam sui adustionem et exiccationem deterior pa-
nis pars est. Panis insuper nimis magnus intrinsecis partibus
minus coctus et viscosus de necessitate consistit. Melius est igitur
formam retinere mediam. aut sicut tortulos apud neapolitano-
rum morem qui laudabilis est cum vniiformiter fere ad omnes tor-
tuli furni partes calor attingat. Et ferculum quidem ex pane ab-
luto factum et refrigeratum calefactis conueniens. neque opilationes
neque grauedinem generat. Et melior abluendi modus est ut pa-
nis medulla per noctem in aqua calida infusa permaneat. et ali-
quotiens cum frigida abluatur sic enim caliditas. viscositas. sicci-
tas. et fermenti qualitas a pane remouetur.

Panicum magnam conformitatem habet cum milio. vtrunque est
frigidum et siccum. Ex ipsis fit quoniam panis penuria frumenti. Pa-
nicum et milium pauci sunt nutrimenti. et ventrem stipticant. sed
et milium est in omnibus nature humane conformior. Ex ipsis a
cortice mundis vel et eorum farinis fiunt fercula que laudabile nu-
trimentum generant. si cum lacte aut carnibus pinguibus deco-
quantur. Piper. in .c. de aromatis. Pissellum. in .c. de robilio. Porru-
m. in .c. de acrimine. Pinus. in .c. de grano pini. Passer. Pavo. Per-
dix. Pulmo. et pedes. in .c. de carne.

Rigum. Cap. lxxvii.

Rigum calidum est et siccum. magis quam frumentum. sed
temperamento propinquum. Est multi nutrimenti.
ad siccitatem declinantis. Sed si cum lacte et oleo ami-
gdalina et zaccaro decoquantur. in aqua fufuris infundatur. sic
enim melioris et maioris nutrimenti est. Coitus quoque materi-

am auget. ⁊ corpus impinguat. Si autem cum aqua pura decoqua-
tur ventrem restringit. Rigi preterea superflua ⁊ continuata ꝑ me-
stio apud solitos habere ventris dolores nocumentū prestat.

¶ Robilium. Cap. lxxviiij.

Obilium est species leguminū. quod vulgariter dicitur
piselli. frigidum est in primo. ⁊ inter frigiditatem ⁊ siccī-
tatem fere temperamentum obtinet. Parui est nutrimenti. ⁊
malum generat sanguinem. neruis quoque impedimentū prestat.
necque tantā ventositatē inducit sic faba. sed mundata melius ge-
nerat nutrimentum. Eius brodium contra tussim ⁊ dolores pun-
gitium in pectore auxilium facit.

¶ De Rapa. Cap. lxxix.

Rapa est in secūdo calida. humida in primo. facilis dige-
stionis existit. Inter ceteras radices aut herbas est plu-
rimi nutrimenti. ⁊ mollem ⁊ flegmaticū generet carnē
ꝑpter sui ventositatem ⁊ inflationem unde coitū ⁊ eius materiaꝝ
augmentat. ⁊ corpus impinguat. ⁊ proprie qñ in igne coquantur.
si prima abiecta decoctione in secunda coquantur. a qua temperē
sue substantie acquirit. ⁊ mediocriter inter bonū ⁊ malum gene-
rat nutrimentū. siquidem bina decoctione proiecta ⁊ tercio ex aro-
matibus condita cum carne pinguisima recoquantur melius est.
⁊ sui ventositas remouet. que autem non bene cocta est ventosita-
tes ⁊ corporis opilationē generat. Rapa preterea multum vrinare
facit. ⁊ contra vrine ardorem valet. ⁊ sitim extinguit.

¶ De Ruta. Cap. lxxx.

Ruta dicitur q̄ melior est que nascitur iuxta arborem sic-
ci. Ruta recens. Calida est et sicca in secundo. Sed que

— Ruta —

ericcata est has qualitates habet in tercio. Eius vsus proprie est
in salaticio. splenem. stomachum. et ventrem confortat. eorumq;
ventositates dissoluit et remouet. digestionem adiuuat. et appeti-
tum inducit. stricture pectoris confert. et visionez acuit. paralisi. et
frigiditati neruorum auxilium prebet. Aliorum et comestorum ce-
parum odorem ex ore obtundit. vermes interficit. desiderium coi-
tus remouet. eiusq; materiam desiccet et abscidit. et succus eius bi-
bitus omnibus veniens resistit. et vt supra dictum est cum nuce
comesta pestilentie et omni veneno conseruatiuum auxilium pre-
stat. Plurimum autem de ruta comedere malum et periculosum est
sed attente tñ respiciatur ne cum ruta comedantur virides ver-
miculi. quos tempore veris in suis folijs producere solet. qui pro-
pter similitudinem difficile cognoscuntur. qm̄ mali sunt. et vene-
nosos effectus producentes.

De Rosemarino. Cap. lxxij.

Rosemarinus est species libanotis propter odorem quem
similem habet olibano. et thuri albo. Usus eius est in
salsamentis aut in salaticijs. crispellis. et ad odorem as-
satarum carniū. flos eius vocatur anthos. ingreditur in con-
fectionibus cordialibus. letificat enim cor. aperit opilationes epa-
tis et splenis. resoluit intestinorum ventositates. et cerebrum con-
fortat. si ex frigidityte debilitatum esset. Radix. Raphanus. Ro-
maratia. in. c. de Acrumine.

De Spinatia. Cap. lxxij.

Spinatia frigida sunt et humida in primo. licet quidam
dicant qd ad tpeamentuz declinent. virtutem lauatiuam
et absteriuam et refertiuam habent. gutturi. pectori. pul-
moni. epati. et stomacho congruentia sunt. boni sunt nutrimenti.
meliores q̄ atriplices. et pprie colericis et sanguineis profunt.

¶ De Senatione. als crescione. C. lxxxiiij.

Enationes quibus pro in salatijs in ferculo vti possu-
mus. que in crudis et frigidis et aquis stantibus oriuntur
quas quidam piper aque aut arucam aque appellant vul-
gares. aut lanares. aut cresciones dicunt. calidam et siccam virtu-
tem habent. et bene urinare faciunt. et renes et vesicam ab harenu-
lis expurgant. et in ipsis lapidem frangunt.

¶ De Sparago. C. lxxxiiij.

Sparagus calidus est et humidus in primo. licet quidam
dicant quod tamento vicinus sit. inter ceteras herbas fe-
re nutritibilior existit. Coitus materiam augmentat. ven-
erem lubricat. eiusque dolorem mitigat. renes calefacit ipsosque et vesti-
cam ab harenulis expurgat. urinas prouocando. ita quod ex eorum mul-
to usu fetat odore sparagorum. epatis et splenis et viscerum opilatio-
nes aperit. stomacho tamen non multum congruus existit. et aliquando ci-
bi abominationem inducit.

¶ De Sinapi. C. lxxxv.

Inapis in mostarda et saporibus ea utimur. calida est et
sicca usque ad principium. gradus. tussi antique et aspe-
ritati pectoris confert. flegma et viscosos humores incidit. humidi-
tates que in capite sunt mundificat. unde quidam dicunt quod ex illo
clarificat intellectum et coitum sua caliditate incitat.

¶ De Semine canapis. C. lxxxvi.

Emen canapis pistatur ex artificio. et fit massa ad modum
magnarum pilarum reducta. et per tempora conseruatur.
unde in quibusdam regionibus fit ferculum quod mul-
tum calefacit caput grauat. et stomacho nocet. vultu ergo eius non
laudatur.

¶ De Sale. Cap. lxxxviij.

Al siue minerale sit siue artificiale. siue aqueum. multa
rum manerierum est. et quanto plus de salsedine sapit
tanto calidior est. appetitum inducit. et auidius stoma-
chus cibum amplectitur. unde melior causatur digestio. cum hoc
quod ex sua natura sal digestionem acuit. flegma et crudos humo-
res incidit. et ipsos a putrefactione preseruat. salis usus moderato
indiget modo. Maior equidem quantitas flegmaticis conformi-
or est. minor vero colericis.

¶ De Simula. Cap. lxxxviii.

Simula que laudabilior est ex tritico sit. bene enim primo
abluitur triticus. deinde siccat. et post in partes conte-
ritur grossas. cum mola frangit. deinde in subtiliores partes con-
teritur. ut fere intra faricellus et florem farine medium retineat et
de ea superius dictum est quod melior panis existit quam de farina. Fer-
culum tamen eius maioris et melioris est nutrimenti quam amidum
aut aliud de genere farinarum. calorem et sitim extinguit. epar quo-
que habentibus calidum confert. Ordeacea vero simula magis in-
frigidat.

¶ De Salvia. Cap. lxxxix.

Salvia licet sit quedam siluestris. quedam domestica ta-
men domesticam in usu ciborum habemus. ea sicca est in
secundo. cerebrum. nervos et stomachum. confortat. est
resolntiua ventositatum et aperitiua opilationum. Salvia a quibus-
dam iniuste blasphematur quod ex ea buffones generantur. que
animalia sunt venenosa. Verumtamen quod salvia multos habet ra-
mos plenos folijs grossis et causantibus densam umbram in esta-
te sub cuius mansione buffones libenter recurrunt. propter quod
experti ortulani rutam a qua animalia venenosa fugiunt iuxta sal-
uiam complantant. Scalongia. in. c. de acrumine. Starna. Stur-
tio. Splen. in. c. de carne

¶ De Trilis. Cap. xc.

Rili sunt fila aut corrigi et azima massa cōfecta. calidi
sunt et in eis exhumanitas superflua. dure sunt digestio
nis. ventres constringunt. et tarde de stomacho descen
dunt. epatis et splenis opilationes inducunt. in renibus et vesica
lapidis generationez preparant. contra tussim et dolores pectoris
et pulmonis ex caliditate generatur bonum auxiliū prestant. Qui
autem eius nocumentuz subterfugere cupit studeat vt cum carni
bus bonis et pinguibus decoquantur. aut cum oleo amigdalino. et
pipere condiantur. et post ipsos mentam et origanuz aut calamen
tum accipiat. et vinuz bonū et purum bibat.

Tuberibus. Cap. xcj.

Utera. supra dictuz est q̄ inter ipsa et fungos existit dif
ferentia. Omnes enim fungi sunt tubera. sed non econ
tra difficilis sunt digestionis. et vrine difficultatem in
ducunt grossum et melancolicuz generant nutrimentum. et ex illis
paralisis et apoplexia et venenosa timentur accidentia. vt de fun
gis dictum est. Tubera enim saporem non habent. ex illis melio
ra sunt alba. ex quibus non est odor malus. et pprie si cū sale et aro
matibus condiantur. Attendenduz tñ hic q̄ ea que in hac regione
terre tubera appellamus neq̄ in .c. de fungis. neq̄ in hoc .c. de tu
beribus reponenda sunt. Nam antiqui de ipsis diuersuz faciunt
capituluz in quo multi medicorum decipiunt. Inquiunt eniz au
tores q̄ quoddaz genus tuberum reperitur adunatū et vernicosū
in magnitudine testiculi. verrutas habens profundas. oriens in
bareiosa terra. sicut nascuntur tubera et fungi quod est suavis sa
poris valde. et ad dulcedinem declinantis. dum ad fungos et tube
ra comperantur. neq̄ audituz est ab aliquo q̄ inferant nocumen
tuz sicut fungi et tubera. frigiditatez minorem habent reliquis tu
beribus et fungis. neq̄ humiditate extranea vacua existunt cum
succitate sue substantie ventositatz generando. quod percipitur
duz eius perfectam sub cineribus decoctionez comprehendere vo
luntus q̄ sonuz cum ventositate aliqua emittunt. ex quo coitum

incitat. eius materiam augendo. et de isto tubere intellexit. Galienus. quod tubera non sunt malorum humorum generatiua. quod suaderi potest propter eorum aromaticum odorem et dulcedinem saporis et maxime quando incipiunt denigrari. Tubera oriuntur circa medium autumnum. prius intus alba. deinde nigrescere circa hyemem. et quando sunt intus perfecte nigredinis circa primus veris putrescunt. et in vermes conuertuntur. Multi dixerunt hoc genus tuberum esse calidum propter id quod nix facile super ipsa liquefit. et parum durat neque herbe iuxta hec tubera oriuntur. et quod sua natura propter caliditatem coitum incitant. Veritas tamen est quod omnia tuberum genera frigide sunt complexionis. sed hoc genus propter aromaticum odorem et dulcem saporis minus ad frigiditatem declinare videtur et magis tempore appropinquare. Nix super tuberibus facile liquefit. quam ab ipsis et pingui terra eis circumstante continuo humidus vapor eleuantur a putredinali calido. propter quod quedam genera muscarum libenter super tuberibus habitant. Herbe autem circa tubera non oriuntur. quoniam ipsa cum per pinguedinem terre ex putrefactione generentur. et ex eadem pinguedine nutriuntur et crescunt. ex qua herbe generari et nutriri deberent. Coitum autem incitare videntur. non caliditatis gratia. sed propter ventositatem et propter spermatis materiam. que ex tuberum pinguedine generatur. Quod autem genus tuberum huic simile oritur in planiciebus et pratis et incipiunt oriri circa medium veris et odorem nec dulcem saporis habent. solo caloris tempore reperiuntur. odorifera autem et sapida non nisi tempore frigido ab autumnus usque ad veris principium reperiuntur. Turdus. Turtur. Testiculus. in. c. de carne.

¶ De Uuis. Cap. xciij.

¶ Ua. Sunt concordantes omnes auctores uuas et ficus bene maturas. esse ceteris fructibus meliores. et proprie non nocere. ¶ Natura quidem uua laudabilis

lem generat sanguinem. et proprie si duobus diebus ad minus col-
lecta sit. antequam comedatur. quia vva si comedatur illico dux colligitur
est inflatiua. et deteriores et crudiores humores generat. si quidem
vva bene digeratur impinguat. ¶ Vuae cortex frigidus est et siccus
et difficilis digestionis. et arilli similiter. sed pulpa facillime digeritur
Arilli enim si integre deglutiantur integri corpus egrediuntur nul-
lus facientes nocumentum. Qui autem plurimas vvas comedunt
primum eorum corpora a superfluis purgantur humoribus. deinde
pinguescunt. de quo ortulani verum perhibent testimonium. nihil fe-
re aliud quam vvas et ficus propriis temporibus comedentes. qui se tam
inter cetera anni tempora pinguioribus cognoscunt. Pinguedo tamen
ex vuis et ficibus acquisita est facillime resolutionis. quia carnem
mollem et inflatam generat. ideo vva post collectionem die suspen-
so aliquo melior dicebatur.

¶ De Vva passa. Cap. xciiij.

Vva passa conformitatem habet cum vuis in dulcedine.
austeritate. et ponticitate. sic est in eis que passule dicuntur.
dulciores passule ex dulcioribus fiunt et austere ex
austriis. que autem dulciores sunt et ad caliditatem declinant sunt
maiores vel minores dulcedinem. et sicut quedam vvarum ha-
bent arillos. quedam sine arillis sic similiter sunt passule. unde
quando precipitur recipi passulas enucleatas possumus intelli-
gere. passulas sine arillis factas. aut passulas unde arille et nuclei
extracti et enucleati sunt. Non est in passulis magna differentia.
seu ex magnis vuis. seu ex paruis facti sunt. Meliores passule sunt
dulces et pingues habentes subtilem corticem. hepati multum pro-
ficiunt. et conformes sunt eius opilationes remouendo. et sangui-
nis digestiuam confortando. fluxum hepatis cum sua proprietate con-
fortando curant. confortant. splenem aperiunt. vias renum et vesi-
ce renes et vesicam confortant. Plus nutriunt passule quam vvae recen-
tes. et sunt melioris alimentum. conferunt pulmone et tussi. et difficul-

tati anhelitus. ventrem humidum tenent. Verumtamen licet omnes passule amice sint stomacho et epati. tamen austere magis confortant stomachum quam dulces. et sunt magis stiptice. minus humectantes ventrem. quando intendimus nutrire opilationes aperire. et ventres mollificare. et epas confortare. et pectori prodesse debemus sumere passulas enucleatas pingues. Si autem intendemus stipticare sunt comedende passule. et proprie austere. perfecte cum arillis masticater. Verumtamen sicut vine magnam diversitatem ex regionum varietate sortiuntur ita diverse passule matres suas sortiuntur et imitantur. Vini diversitas ex regionum varietate variarum diversitatem ostendit.

¶ De Vino. Cap. xciiij.

¶ Innum ut inquit conciliator est succus de vitium visus expressus. quo nullus existit liquor nature humane accommodatior. Nunquam enim ex arte aut ex natura aliquid reperiri potuit. quod vices vini in bonitatibus et conformitate suppleret. Qui autem accumulatas vini virtutes quibus ab autoribus vinum extollitur. aut scribere aut narrare ausus foret. ab ignorantibus vini potius amicus quam scientibus videretur. Sed sufficiat aliquas ex melioribus suis virtutibus narrare. vino quippe moderate sumpto nullus cibus aut potus melior est. Immoderate vero nullus peior. Multi enim laudabilis et subtilis est nutrimentum. ut supra in generalibus regulis dicebatur. Nihil etenim vino compar existit. ut nature defectibus tam cito subveniat. Unde apud Sarracenos quibus potus vini lege prohibetur solus in fincopi et nature defectibus bibendum conceditur. quia illico virtutem refocillat. novos spiritus et nutrimentum regenerat. quod cito sua proprietate ad cor impellitur. nec reperitur cibus aut potus qui adeo naturalis caloris sit conformatius sicut vinum. quia eius calor similis naturali calori existit propter familiare consortium. quod eius natura habet humana. Vinum quidem si moderate et quod oportet accipiatur corporis sanitatem eamque custodit. virtutes epatis. et sto-

machii digestiuas confortat. a ditis et venarum orticia aperiens
nutrimentum per totum corpus penetrare facit. sanguinem clarum
generat. et quem turbidum reperit clarificat. epatis et splenis
opilationes aperit. et renes et vesicam mundificat. tenebrositatem
a corde expellit. singulas virtutes et corporis et mentis corroboran-
do. Nec tantum corporum sed anime vires prebet vini moderatus
vltus. sensus omnes acuit. solertiam prebet. acuit ingenij vires. le-
ticiam atq; audaciaz tribuit. tristitiam expellit. laboriosa atq; ma-
gnalia cum ratione presumere facit. Vinum insuper cum debita
operatione assumptum omni etati. omni tempore. omni regioni.
omni complexioni conforme est pueris quidez vinum modicum et
bene limphatum dandum est. quia purum dare esset ignem igni
addere. Juuenibus vero in maiori quantitate et minus limphatu
q; propter eorum cerebroz et alioz membrorum similitudine
fortitudinem vinum melius sufferre possunt. et facilius a vini no-
cumento tueri. Senibus aut vinum confert. q; lac senuz existit vi-
num s; propter debilia forte cerebra non valent sic faciliter a vini
nocumento tueri. Senibus igitur vinum tm dandum est q;stum
tollerare possunt. In frigidiori vero regione plus de vino compe-
tit. In calidiori autem modicum et bene limphatum. similiter in
hyeme estatis sed propter estus et caloris et sitis extractionez plus
de vino in calida regione q; in frigida in estate q; in hyeme bibē-
dum conceditur s; cum pluri aqua limphatum hominibus ppter
calidam et siccam complexionem habentibus quam coleram dici-
mus vinum confert. q; colera qui calidus et siccus est humor per
renes et vesicaz puocando expellit frigide et humide complexionis
que fleumatica dicitur. vinum etiam confert. viscosos humores
incidit et maturat ipsosq; sua caliditate rsoluit. frigide quoq; et sic-
ce complexionis que melancolica dicitur vinum prodest. q; melan-
colicos humores labe facit. ipsosq; ad exituz faciles prebet. sua vir-
tute eorum nocumentuz et caliginem remouendo. calidis insuper
et humidis quos sanguineos dicimus vinum competit. q; sangui-
nem optimum et clarum generat. et vt supra dicebatur quem turbi

dum reperit clarificat. Et varijs insuper rebus vinum diuersifi-
cari comperitur. aut ex regione vbi producitur. aut ex diuersis vi-
tium speciebus. ex quarum vuis exprimitur. aut odore aut calore.
aut potentia. aut debilitate. aut recentia. aut decoctione. aut ve-
tustate et artificio. Experimento quidem videmus quasdam vi-
tium maneries et quasdam regiones quibusdam laudabiliora vi-
na producere de quibus expertis colonis oportunus est credere.

¶ Vinum dulce. grossum et calidum est in secundo. et siccum in pri-
mo. et heterogenam continens humiditatem. Nec tantum laudabi-
le sicut alia vina existit. grossum namque generat nutrimentum. san-
guinem turbidat. nec sitim extinguit. immo aliquando ipsum au-
gmentat. quod leniter cum alijs admixtum humoribus putrescit et
in colericos humores conuertitur. Vinum quidem dulce omnibus
membris vim nocendi habet. pectori et pulmone opilationes aperit.
Plurimum autem eius usus hydropisim generat. ideo ad hydropi-
sim preparat. Ab usu vini dulcis et grossi caueri debet.

¶ Acerbum vinum quod ut plurimum in montuosis et vinosis re-
gionibus producitur. a multis autoribus frigidum dicitur. pectus
stringit. stomachum mordificat. et aceti effectus inducit. Vinum
ergo quod inter dulcedinem et acedinem saporem obtinet maxi-
me ab autoribus laudabile reperitur. et proprie si odoriferum aro-
maticum sit neque acutum. neque extraneum odorem habens. De co-
loribus autem vini experimentum locorum vestigare oportet. quia
in quibusdam regionibus vina alba sunt meliora nigris. in qui-
busdam vero nigra sunt meliora albis. sed communiter ab auto-
ribus de vino loquentibus aurea sub rubea subalbida et generali-
ter medium colorem habentia meliora iudicantur.

¶ Vina potentissima et fumosa. corpora calefaciunt nimis et capi-
ta. ideo eorum continuus usus malus est.

¶ Vina debilia et aquea parui existunt nutrimenti. Meliora er-
go sunt que inter illa media existunt. **¶** Vetus et recentia
multum vina in earum variantur natura. Recentia vini durat
per annos. aut plus. secundum maiorem vel minorem vini potentiam

Vinuz quidem potens tardius inueterascit. Aquaticū vero citius
et vetustas vini in quarto incipit anno. illud ergo quod ratione sue
etatis maxie ab autoribus laudatum existit est vinū a fine primi
anni vsq; ad principiu. iij. Vinuz em nouuz et maxie quod expressio
ni ppinquū est caliduz est in primo. epatis est opilatiū. putrefa
ctiuū et humoz ebullatiū. ventosuz et inflatiū. Vinū antiquū
a. iij. annis supra calidū est et siccū in. iij. et qnto potentius est vi
nū tanto calidius est et siccus. hmoi autez vinū antiquū parz nu
trit. et cito inebriat. et qñ superflue inueterascit. amaz acquirat sa
porez. et ppriaz vini naturā perdit. et eius vsus est malus. Vinum
tñ mediuz a primo vsq; ad. iij. calidū est et siccuz in. ij. Illud ergo
vt in predictis colligitur laudabilius est vinū quod odoriferuz et aro
maticū neq; decoctione adustum. neq; artificatū sit inter dulce et
acerbuz. inter album et nigrū. inter potens et aqueū. inter recens et
vetustū. medium obtinet. Ex artificio insuper vinuz diuersaz na
turam acquirat. quia fm diuersas eius species decoctionē amat et
illud ideo eius mustū decoctuz est vinosius et potentius et fumosi
us redditur. qz partes vinose in musto sunt cū terreis grossis ad
mixte. et semp in decoctione grossiores partes retinēt vel remanēt
et aque que respectu vinosarū cum terrestribus admixta subtilio
res sunt ex tali decoctiōe resoluunt. ideo vinū coctuz qz min⁹ est
ex aqueis partibus admixtū tardius putrescit. et longiori tpe con
seruat. Vinosuz igitur remanet et aquosuz vtute ignis euaporat.
Eius contrariū fieret si vinuz pfecte et in vegete depuratus deco
querēt. sicut apud distillantes aquam vitis apparet. vbi vinose et
potentes vini ptes per fumuz eleuant. et in aquaz ardentem quā
aquaz vitis aut vini dicimus conuertitur. Aquee partes absq; sa
pore sicut aqua in fundo alemich distillationis residet. Nam vi
nose partes a terrestribus focalibus in fundo vegetis residentis
bus sequestrate subtiliores aquis reddunt. et quod subtilius est
citius ex igne resoluit. Ex antiqui igit et depurati vini decoctiōe
vinosuz resoluit aqueo remanente. cuius contrariū de musto vi
detur. singularem vero pprietatem vabet vinū et oim rerum secū

admiratay. aut in ipso decoctariuz virtutem extrahat. Un̄ quidam
ex antiquis medicis omnes egritudines cuz vino curabant. **T**pe
nanq; vindemiarum diuersa musti vegeticula ex medicinaruz de
coctione fm varias egritudinuz exigentias preparabant. 7 sic vi
na sirupozuz 7 medicinaruz virtutez habentia fm q; vnaqueq; egri
tudo erigit reseruabant. Verumtñ si quis in h̄peme presenti anni
vinuz bibere vellet duobus modis meliorari possit. quibus etia;
principes libenter vtunt̄. Colligantur v̄ue bene mature. 7 p̄ tridu
uz soli exponantur quousq; aliquantisper passentur. deinde gene
ra seq̄strando racemi piciantur. 7 granoꝝ quantitas sit tanta vt
medium vegeticuluz imponat. 7 desuper bonuz mustuz imponat̄
quousq; totum plenum sit. Tale vinuz cito clarescit. 7 lz nouuz sit
non est epatis opilatiuū. neq; ventosuz inflatiuū. neq; humorum
ebullitiuuz. 7 iste potus principibus 7 delicate viuentibus a medi
cis libenter conceditur. Alter modus vt accipiant musti tres par
tes. 7 aque vna pars. 7 misceatur. 7 bullient vsq; ad quarti partis
resolutionez. 7 reponatur. Tale vinuz dicitur ablutum. 7 lz nouū
sit malicias tñ noui vini deperdit. De artificio tandem vini bonū
est credere h̄is qui tali exercitio vsi sunt. Immoderatus 7 super
fluus vini vsus. anime. 7 corpori. 7 moribus. pessimus existit. Vi
num effemiat discursus. ingenium ingrossat. infima respicere fa
cit. 7 magnalia abhorre. nec tante virtutis est moderatus vini
vius quante malicie immoderatus existit. cerebrū 7 eius virtutes
debilitat. tremorē. paralysim. apoplexiam. 7 spasmus generat. Nec
vinuz has malas passionēs inducit. rōe sue qualitatis. q; iste egri
tudines sunt frigide. 7 vinū est calidū. s; vt inquit arist. tertia p̄
ticula p̄blematum. Vinuz ea ratione qua calidum istis egritudi
nibus resisteret atq; prodesset. s; per accidens eis nocet atq; ipsas
euenire facit. q; vinum est penetratiuuz 7 facit humores viscosos
7 crudos ad membra longinqua. 7 neruos penetrare qui per se im
petrabiles forent. 7 sic talis frigiditas egritudines inducit p̄terea
vinuz in multa quantitate potatuz in stomacho non digeritur. 7
p̄pter suam amicitiaz 7 conformitatem quam cū natura humana

babet. attrahitur a membris indigestum ubi ex sua indigestione
accidit et acetum est nervis inimicum. et frigidarum egritudinum in
ductivum. Immoderatus insuper vini potus ebrietatem inducit. et
frequens ebrietas sensus omnes obtundit. et singula membra debili-
tat. Ebrietas quidem multas habet causas. qui enim debilis sunt cere-
bri citius inebriantur. quia non est potens cerebrum resistere vinosis
vaporibus. et eorum nocumento. ideo tales vini boni portione aut
absque multa mirtum aque caueri debet. et qui minus vinum bibe-
re consueverunt facilius ebrietate incurrunt. Potatores et taberna-
rij difficilius inebriantur. quia eorum cerebrum acquisiuit ex consue-
tudine vini quandam resistantiam per quam vini nocumento resistit.
famellia insuper et modico utentes cibo facilius inebriantur quia vi-
ni ad caput ascensus a nullo fere impediti facilius in ebrietate in-
ducunt. Vinum insuper decoctum fumosum et potens citius inebriat
et quedam res cum vino admixte citius et maiorem ebrietatem inducunt
sicut vinum infuse cum vino. lignum aloes leuiter et absque nocumen-
to. dulcem somnum cum ebrietate inducunt. eamque fortiter ebrietatem
inducunt vel efficiunt sunt limphare vinum cum aqua et decoctio-
ne lolij. et fortior est aqua ex decoctione iusquiani aut mandrago-
re. Fortissimum est autem opium et similia. et confectiones aliquae posi-
te sunt. ebrietate inducentes scribere non oportet et vinum cum aqua lim-
phatum citius inebriat quam vinum purum. et si forent vini octo par-
tes et aque una. quia aqueitas modica facit citius penetrare. sed remedi-
um ebrietatis et crapule est somnus longus. aut subitus vomitus
potus acetositatis citri. aut potus vini citoniorum. aut sumere co-
riandrum siccum tritum cum tantundem de succaro albo in quan-
titate duarum cocleareorum. et post bibere citoniorum et bibere a-
quam frigidam cum aceto ebrietate sedat. et potus olei puri remo-
uet ebrietate. et similiter comestio caulium. ut in pleumatibus su-
is narrat Aristoteles. Odozare autem camphoram et sandalos. aut per se
aut cum aqua rosata mirtum. crapulam et ebrietate alleviat. et come-
dere micas panis in agresto aut in aceto infusas prodest. Et mul-
tas coniectiones composuerunt antiqui ebrietatem et crapulam re-

mouentes. quas superfluum foret hic scribere. Ubera. Venter. In
cap. de carne.

¶ De zuccaro. Cap. xcvi.

Uccaruz dicitur mell canne anteq̃ depuretur. et est solu
tiuū et absteriuuz. Sed zuccarum depuratuū est calidum
et humidū in primo. bonuz generat nutrimentum pect̃
aperit. et ipsius asperitatem lenit. stomacho p̃dest. sed in colericis
stomachus facile ad colerā conuertitur. Usus zuccari apud sanos
est in p̃fectionibus et talem acquirit virtutem qualis est res cum
ipso confecta. zinziber in. c. de aromatibus.

¶ De anime passionibus. C. xcviij.

Passiones anime licet ultimo scribantur loco. digniores
t̃ñ existunt. vt attentiori solertia ab earuz impressionib̃
preseruemur. Nam multi comperti sunt quos magnus timor. aut
ira. aut immensuz gaudium interemit. Cuz ergo sit mors vltimū
terribiliuz facile poterunt varie egritudines ex talibus aie passio
nibus euenire. Ratione insuper et experientia ex antiquis accepit
mus. multos gaudio. timore. ira. et alijs similibus morbos accide
re et accidentibus multis curatos fuisse. qm̃ anima nostra cordia
les spiritus pro instrumento ad exequendas suas operationes ex
ercet. Sunt em̃ spiritus vehiculum virtutuz anime per vniuersuz
corpus et fm̃ diuersos spirituum motus vel a corde ad extrinseca
membra vel ab intrinsecis membris ad cor imprimunt. vel diuer
se qualitates vel in calore. vel in frigore. In timore enim tristitia
infrigidantur extrema. In ira et furore. aut distemperato gaudio
calefiunt. et propter has causas possunt temperate anime passioes
conseruare sanitatem et distemperate passionis. morbos inducere
aut morbos curare. Inter ceteras eniz passionis quas fugere aut
insequi propter sanitatis conseruationem debemus sunt. amor.
gaudium. desiderium. spes. misericordia. seu compassio. audacia.

tristitia. odium. abhominatio. desperatio. timor. ira et furor. tedium
inuidia. zelotopia. de quibus presentis non est intentio. ut aiam
aut ornant aut deturpant dicere. Nam illud pertinet ad illam phie
partem que de moribus solet tractare. quaz phi tradiderunt. non
ut sciamus. sed ut boni fiamus. Sed soluz presentis est intentio
ut ad corporis sanitatez iuuamentum faciant. Inquit Galie. i. de
sanitatis conseruatione. qz mores animi corrumpuntur ex malis co
suetudinibus. in cibis et potibus. in gymnasijs et malis consuetudi
nibus. inspectionibus et auditibus. et qz oz medicum qui dz sanita
tem custodire studere ne mores animi corrumpantur. ut phus ut
hominez faciat virtuosum. sed ut non facile in egritudinem deue
niat corpus. Etenim. furor. ira. fletus. tristitia. et sollicitudo. am
plius qz oporteat febrium et aliarum egritudinuz sunt principia. et
inquit malos mores cuz bona sanitate non posse existere. Gaudi
um si magnuz sit et subitum. aliquando interficit et sincopes fatuitates et
malas condiciones inducit. Nam cum ex veritate phica concluda
tur oim nostraruz operationem aiaz esse principium et efficiens. et
qz spiritus et naturalis calor sunt obediens anime instrumentum
in suis operationibus. cuz subito presentatur obiectuz intense leti
cie spiritus et naturalis calor velociter expanduntur ad membra ex
trinseca et resoluuntur derelinquendo cor et cetera membra de pau
perata spiritu et calore. et aliquando est taz subita et inordinata vitaliuz
spirituuuz ad exteriora expansio et resolutio. ut cor qd est nostre vi
te fons oim absqz spiritibus remaneat. et mors accidat repentina
cuz tres fratres apud ludos olympiades ex diuersis agonibus vi
ctoriaz nacti. eoruz coronas ut mos erat. super caput patris impo
nerent. pater illico pre nimio gaudio ante filioz pedes mortuus
cecidit. Mulier romana ex intensa et opinata leticia amplexu filij
in eius brachijs expirauit. suas quidez exequias veluti de mortuo
in romanozum conflictu apud cannas celebrauerat. Itaqz mulier
que grandi dolore mori non potuit. est a subito et nimio gaudio il
lico interempta. sed nunqz tali morte prudentez aut fortem viruz
pungit interire. Nam cum prudens nouerit banc nraz qua vitam

dicimus interire et mortem esse. et mundum hunc turbidum et tene-
brosum labyrinthum carbidinosi aqueis plenum esse. venenosumque
blandicij intellectu imperio passionibus et spiritibus frenum
ponet. et quocumque intensissime presentato obiecto spiritus tempe-
ratis monitionibus moueantur. et aliquando gaudium non repen-
tinum contingit. sed continuu et inordinatum. tunc fit continua
et paulatina spirituum ad exteriora expansio et resolutio. Inde vir-
tus paulatim debilitatur. et mors euenit non repente. aut varia se-
quuntur accidentia. secundum diuersas passuri corporis dispositiones.
Tristicia siue animi dolor contraria est gaudio. et ex ipsa aliquando
mors repentina aut paulatina contingit. presentate enim obiecto
et nouo ex quo accidat tristari spiritus. et nature calor ab extrinse-
cis membris ad cor. et intrinseca membra concurrunt. exteriora ge-
lida. naturali calore depauperata derelinquendo. et est aliquando
tam intensa tristicia. ut inordinate spiritus ad cor subito concur-
rant. et cum cor sit subitorum spirituum paruorum receptaculum subito
extinguuntur et suffocantur. ad quorum suffocationem sequitur su-
bita nostre vite extinctio. quod si tristicia sit inordinata non tantum
intensa aliquando remis et continua suffocatio et nostre vite paulatina
consumptio. Pro sanitatis igitur conseruatione summopere ad tem-
perata gaudia et solatia alacriora conari debemus. ut quod possibile
sit letare viuamus. moderata cum leticia spiritus naturalem calorem
ad exteriora expandit membra. clariorem sanguinem facit. in-
genium acuit. intellectum solertiozem efficit. et viuidum colorem pla-
cidumque aspectum inducit. atque totius nostri corporis virtutes ex-
citat. et in eorum operibus agiliores prestat. Quelibet tamen tri-
sticia quantum facultas aderit fugiatur. Nam nullam unquam corpo-
ri nostro per se utilitatem conferre poterit. immo preter ea que su-
pra dicta sunt intellectum ebetem et errantem facit. sanguinem tur-
bidum generat. pallidum colorem et aspectum horribilem efficit.
et virtutes omnes in tediosam segnicie inducit. Sed aliquando
tamen tristicia per accidens utilitatem prestat. singultuum de reple-
tione sedando. Nam in tristicia. aut animi dolore propter retra-

etionem et spirituum vnionem ad membra intrinseca. ignoratur naturalis calor. et consumit illas superfluitates in stomacho que singultus inducebant. Inde est q̄ qui tristantur. aut alij patiuntur. aut de re tristabili recordantur. aut rem aliquam effixe excogitant. Unde calor ad intra nunq̄ singultant. vt infra de timore patebit. quod si fallaci impellente fortuna tediosa emergant noua. aut tristabilia presententur obiecta. oportet pro sanitatis conseruatione quantum poterit a tristabili impressione preseruari. atq̄ forti et virili animo ne apud mentem complantentur insistere. tum cum amicorum consolatione. qui prudenter simul condolendo. pondus doloris alleuient. aut diuerso solatio. s̄m impediētē materiam animus patientis alluciant. tum excogitando fortune ludos non novos esse. immo vtplurimum grauiores suos ictus viris illustribus contigisse. et fortunā nulli dignitati parcere. seq̄ ipsum inferioribus comparando. et quascunq̄ virtutes aut dignitates. aut cetera bona que ex deo sibi absq̄ quod per se mereatur concessa sunt continuo premeditari. et altissimo grates referre. Sed ex melioribus remedijs ad tristitiam est q̄ ratio sensum vincat. Nam aut fatuus aut demens incurrit. Sed prudens illico ratione a se ipso has animi turbulencias procul eijcit. Nam cum de labili tempore non nisi momentum imperceptibile habeatur omnis cum tristitia aut de preterito aut de futuro erit. fatuum est enim rem preteritam. aut irrecuperabilem deplorare. Clara prohibet ratio id virum quod obesse potest. prodesse nunq̄. De futuro quidem aut verius aut contingens erit rei euentus. de quo accidit tristari frustra. Tristamur namq̄ de eo quod impossibile est aliter esse posse. Si quod contingens erit sic contingenter poterit esse contrarium illius quod deploratur accidere. Q̄ si certe tristantem rem futuram videmus. cum nostra vita incerta sit. continget aliquando de rebus noui nostri. sed alieni temporis deplorare. Insuper cum prudens nouerit accommodata fortune dona nec bona esse. nunquā de eorum amissione dolebit. Somnus preterea aut solaciosum exercitium dum fieri poterit tunc tristez ani

mi passionem sedare solent. Ab intenso insuper et nimium ad rem
vnam affixio amore caueri decet. Si quidem in aliquibus ultra
deceat affixa dirigatur affectio. emergit illico sollicitudo que
dam et semifatua et melancolica passio. ad quam sequitur inordi
natus fluxus et refluxus spirituum. et naturalis calor ad cor. vnde
diuersificatur anhelitus et variatur pulsus. ita vt propter obliui
onem anhelandi et inspirandi aerem apud oportunam anhelatio
nem accidant. et anhelitus interceptio. et tantum crescit aliquan
do apud anima intensus feruor vt influxus et virtutes eius a di
gestiuis et motiuis operibus distrauantur. vnde sequitur corporis
macilentia et debilitas. palefcitq; vultus. et ad varios morbos et
acutas febres inducit. preter amentiam et proprii commodi obliui
onem. Persepe enim videmus qd multi ex repatriandi amore ex fi
lijs et amicis. aut ex rebus alijs vltra modum dilectis. semifatui
et egrotantes fiunt. Infinite quidem sunt fatuitatis species. Odi
um insuper amori contrarium est. et ex ipso vt sumatim dicatur
propter concursum caloris ad intrinsecum. omnia fere mala acci
dentia sequuntur que superius de tristitia narrabantur. Ab odio
ergo solerti studio caueri decet. vt supra de tristitia dictus est. So
lum enim vicium odio habere debemus. vnde sequitur virtutis
amor. et ex conuenienti naturalis leticia. que tantum ad sanitates
proficua dicebatur. Ad temperatum et debitum rerum amorem
quantum possibile est conari debemus. quia amor est multarum
bonarum virtutum anime. et cuiuslibet gaudij principium. quod
ad sanitatis conseruationem magnum auxilium prestat. quia pri
mo rem quam bonam credimus amamus. et postea emergit rei il
lius desiderium et habendi sollicitudo. et tandem in eius fruitio
ne comitante amore sequitur delectatio. Pati modo rem quam
malam credimus habemus odio. deinde consurgit rei illius ab
hominatio. et tandem si odiosa res contingat. sequitur tristitia et
dolor animi. Ex predictis manifestum erit qd dum debitum et mo
deratum amorem debet rei desiderium proportionari. et scdm im
moderatum nocentis rei odium debet esse illius abhominatio.

Ab immoderato ergo desiderio. et immoderata abhominacione. que desiderio contraria existit. cauendum est quod ex ipsis sequuntur mala accidentia similia illis que de tristitia sequebantur. Immo ex immenso desiderio si cessat optate rei adeptio. sequitur immensa tristitia. que tantum sanitati infesta dicitur. et simul ex immensa abhominacione sequitur si per casum exose rei euentus contingat inesse. Ab immoderata insuper spe et desperatione pro conseruanda sanitate vtile est caueri. Spes quidem circa bona ardua et possibilis. aut ea que secundum rationis iudicium contingere nequeunt. neque ad cetera talia animi figmenta adhibenda discreti viri excogitatio et fantasia. Nam ultra hoc quod virum a proprijs commodis et bonis meditationibus alienum efficiant. corporis sanitatem impediunt. Cum quidem superuenit ratio et speratam rem impossibilem aut de raro contingentem iudicat. illico desperat. et tunc intensus vtplurimum sequitur animi dolor et tristitia. quanta fuit et circa sperantem rem affixa premeditatio. Nec de bonis futuris bonis que recto et rationabili iudicio sperari debent desperandum est. qui cum desperatione comitatur tristitia. et animi dolor sanitatis conseruationem impediens. Ergo qui humilis et magnanimus est suos effectus cognoscit. proprias facultates et emergentes. fortunas mensurat. nunquam aliquam rem aggreditur et premeditatur. vnde nunquam ante tempus desperanda re desperat. quod si spes sua ex contrario euentu aliquando prudentem fallat. ad illa recurrit remedia que supra de tristitia dicebantur. Ab immensa audacia et temeraria aggressione arduarum rerum ex quibus posset subitus et immoderatus timor accidere caueri debet. Nam magno imminente timore calor naturalis et spiritus extrinseca membra derelinquunt. et ad cor tanquam ad eorum arcem et principium nostre vite refugiunt. Unde pallefcit vultus. et gelidus quidam tremor exteriores partes ingreditur. et cutis circa pilorum radices ex fuga caloris ad centrum condensantur. et constringuntur pori vnde exiunt.

propter quod in timore oēs fere corporis pili eriguntur. et quāquam est
tā intensus timor ut propter subitum et inordinatum confluxum spi-
rituum ad cor accidat ipsorum repentina suffocatio et mors. aut cor-
pus inueterascit et alias malas egritudines inducit. Unde vnus
ex antiquis autoribus narrat quod quidam iuuenis dum suspensus per
cistam traheretur ut pollus falconum accipet. et truncata fune ex emi-
nentissimo caderet loco illico fere totus canus factus est. Multi
insuper iuuenes ex paruissimi temporis naufragio imminente mortis ti-
more inueterati sunt. Multi et in carceribus per paucos dies de-
tenti. de futura certificata morte ad duplam fere etatem antiquio-
res iudicantur. Ad medicos plures paralitici ex timore facti per-
currunt. quanto ergo possibile est debemus timores et timoris causas
fugere. prudens enim primo parumper timores et timoris causas stu-
diose perquirat. antea quam rem arduam et ante proprias vires aggre-
diatur. primo aggressu se fortiter et audaciter prebeat. omnem penitus ti-
morem procul eiciendo. quod si fortuito euentu aliquid extimendum
contigerit. Nichil quippe apud humanum genus maius morte time-
ri solet. cum trito dicatur proverbio vltimumque terribilium esse. Tunc quod
deus ratio et animi fortitudo seipsam vincat. ut firmo et audaci iudicio
si consulat neque mortem timendam neque optandam esse. quoniam frustra
timetur quod euitari non potest. aut optatur quod illico euentum est.
Nāz adamantina lege oritur vnusquisque ut moriatur. Audaci ergo
aio insistendum est. nam nullus maior hostis in mortis periculo quam ti-
mor. Ipse quidem ingenium et rationis discursum obumbrat. et corporis vi-
res dum illius materie opus est anihilat. vnde solet vtplurimum perniciem
euitari. Aliquam tamen per accidens timor iuuamentum prestat. Se-
dat enim singultus si ex repletionem fiat. Nāz propter retractionem spi-
rituum ad membra. ex paruo timore vigoratur naturalis calor ex pro-
pria vnione in membris centralibus cuius virtus vnita maior sit se-
ipsa dispersa. ex eius vigatione sequitur citius presumptio et facili-
or resolutio materierum mordicantium os stomachi vnde singultus
causabatur. Et hec est cautela mulierum dum singultant pueri im-
ponere illis timores ut singultus citius reprimatur. Eadez ratio

aqua frigida si subito absq; p̄uisione patientis in eius faciē pro
ijciatur singultum sedat. facit enim naturalem calorem ad interio
ra redire ⁊ cicius materiam singultum causantem resolvere. Et si
dedigno audiui quendam ob grandem timorem a quartana cura
tum tumultuante ob ciuiles factiones sua ciuitate armis dum a
quartana p̄ime p̄mebatur. Alterum autem legimus a quarta
na liberatum p̄pter duos serpentes clam in lecto iussu medici iu
rta febrientem impositos. ab aspectu insuper ⁊ frequenti rememo
ratione terribilium ⁊ fortuitorum casuum ⁊ a flagellatis ⁊ dolenti
bus ⁊ generaliter a miserabilibus personis quibus p̄pati oporteat
aut quibus ex naturali inclinatione miserendum sit. cauere decet
q̄ ex hoc illa mala accidentia p̄sanitatis conseruatione sequunt̄
q̄ ex tristitia sequi dicebantur. Et similia etiaz accidunt de reb⁹
de quibus uerecundari contingit. ideo ab oī opere ⁊ p̄missione ne
gociozum ex quibus uerecundari oportet abstinere decet.

¶ Ab ira etiam cauendum erit. Nam cum ira ut inquit pb̄s sit
ebullitio sanguinis circa cor propter appetitum uindictę. ut quis
de illata iniuria puniatur. Ex tali ergo ebullitione. sicut ratio et
cottidiana testatur experientia. accidunt febres ⁊ bona humida
tum consumptione male atq; varie corporum dispositiones. Pari
ratione cauenduz est ne in furorem incidamus ex quo eo mala ac
cidentia sequuntur que de ira sequi dicebantur. licet auctores po
nant differentiam inter iram ⁊ furorem. qm̄ furor est passio absq;
appetitu uindictę. ⁊ q̄ temperata ira que apud pb̄s inter mora
les virtutes numeratur. sua abullitione ⁊ accidente caliditate ca
lorem naturalem debilitatū aut sopituz confortat. ⁊ expergefacie
⁊ ad bonam sanitatem iuuamentum prebet. Similiter ab inuidia
cauendum est. q̄ ex ipsa sunt accidentia ⁊ passionēs que ex tristi
tia sequebantur. cuz tristitia nihil aliud sit q̄ inuidia ⁊ animi do
lor de apparenti bono alterius. zelotopia autem ad timorem redu
citur. cum non sit nisi timor amittendi p̄pria bona. que plurimū
diliguntur cum molestia animi ⁊ sollicitudine. ⁊ in tantuz crescit
aliquando amittendi timor aut stimulosa sollicitudo ne dilecta

bona perdantur. aut dolor & tristitia. dum defendendi aut nequi
uerunt. q̄ sanitati maximum nocumentum inducunt. omnes na
turales virtutes debilitat. digestiuam impedit. appetitum p̄ster
nit. suspiria & anhelitus difficultatem facit. & tam anime q̄ corpo
ris virtutes. eneruat. Ideo a zelotopia & causis zelotopiaz indu
centibus fugiatur. Hec passiones dum modum transcendunt ad
sanitatis conseruationem nocumentum faciunt.

¶ De coitu autem in hoc libello nil precipitur aut prohibetur. tū
p̄pter honestatem religionis. tum etiam q̄ in hac vitima & dete
riori etate nostra. aut nos ipsi experti sumus. aut apud ociosa col
loquia ab expertis audiuius q̄ immoderatus & superfluus eius
vsus. & p̄prie subito post stomachi repletioem aut crapulam ma
gnuz nocumentum infert. moderatus vero ad sanitatis conserua
tionem iuuamentum prestat.

¶ Finit feliciter.

¶ Registrum foliorum.

¶ Primum vacat.
Incipit libellus.

¶ Recipe.
est digestiua.

¶ Residentia.

¶ De citrulli.
Quousq̄.

¶ Et omnis.

¶ Est vinum.
cat. parui.

¶ Trimento.
cialibus.

¶ Admixtarum.
dicimus.

[Faint, mirrored text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is illegible due to fading and mirroring.]

[Faint, mirrored text arranged in two columns, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is illegible due to fading and mirroring.]

